

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 16. detsember 2020
(OR. en)

14088/20

Institutsioonidevaheline
dokument:
2020/0360(COD)

ENER 499
TRANS 606
RELEX 1013
ECOFIN 1156
ENV 810
CODEC 1355
IA 115

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	15. detsember 2020
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2020) 824 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2020) 824 final.

Lisatud: COM(2020) 824 final

Brüssel, 15.12.2020
COM(2020) 824 final

2020/0360 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

**üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus
(EL) nr 347/2013**

{SEC(2020) 431 final} - {SWD(2020) 346 final} - {SWD(2020) 347 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

2013. aastal loodi uus piiriülese energiataristu kavandamise raamistik, ajakohastamaks ja laiendamaks Euroopa energiataristut, et tegeleda liikmesriikidevaheliste killustatud ühendustega, lõpetada nende eraldatus gaasi- ja elektrivõrkudest, kindlustada ja mitmekesistada liidu energiatarneid, -allikaid ja -marsruute ning suurendada taastuvate energiaallikate lõimimist. Üleeuroopalisi energiavõrksid käsitlev määrus (edaspidi „TEN-E määrus“) võimaldas liidul täita oma energiapoliitika põhieesmärgid, kehtestades ühishuviprojektide kindlaksmääramise ja õigeaegse arendamise eeskirjad, millega tagatakse üleeuroopaliste energiavõrkude koostalitlusvõime, energia siseturu toimimine, energiavarustuskindlus liidus ja taastuvate energiaallikate lõimimine. Samuti nõutakse selles liikmesriikidelt ühishuviprojektide loamenetluste ühtlustamist ning nähakse ette reguleerimisabi, eeskirjad ja suunised kulude piiriüleseks jaotamiseks ja riskidega seotud stiimulid ning Euroopa ühendamise rahastust rahastamise saamise tingimused.

Komisjoni president on seadnud Euroopa roheline kokkuleppe peamiseks poliitiliseks prioriteediks, et muuta liit õiglaseks ja jõukaks ühiskonnaks, kus on nüüdisaegne, ressursitõhus ja konkurentsivõimeline majandus. Komisjoni esitatud kliimaalane sihtväärtuste kava¹ suunab Euroopa jätkusuutlikule teele, et muuta see tegelikkuseks ja saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Rohelises kokkuleppes rõhutatakse lisaks, et vältimatud kliimamuutused avaldavad Euroopas olulist mõju hoolimata leevendusmeetmetest. Seetõttu on äärmiselt oluline tugevdada jõupingutusi, mis on seotud kliimakindluse tagamise, vastupanuvõime suurendamise, katastroofide ennetamise ja nendeks valmisolekuga.

Energiataristu on oluline tegur energiasüsteemi ümberkujundamisel, nagu on kajastatud komisjoni teatises „Euroopa roheline kokkulepe ja puhas planeet kõigi jaoks“². Taristu on pikaajaline vara ning peab seetõttu olema kooskõlas kliimanetraalsuse eesmärgiga ja muude keskkonnamärgidega, nagu rohelises kokkuleppes antud lubadusega mitte tekitada kahju, et võimaldada süsinikdioksiidi heitkoguste kiiret ja kulutõhusat vähendamist energiasüsteemis ja laiemalt majanduses. Seega on TEN-E määrus energia siseturu arendamise keskne vahend, mis on vajalik Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks.

Praegused kliima- ja energiaeesmärgid ei ole piisavalt ambitsioonikad, et saavutada 2030. aasta kliimaeesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heidet vähemalt 55 %, nagu komisjon on soovitanud³ oma kliimanetraalsuse saavutamiseks tehtavates jõupingutustes. Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks on vaja põhjalikult ümber kujundada Euroopa energiasüsteem nii pakkumise kui ka nõudluse poolel.

¹ Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimanetraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks, COM(2020) 562 final.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0773>

³ Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimanetraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks, COM(2020) 562 final.

Selleks et jõuda eesmärgini toota 2050. aastaks üle 80 % elektrist taastuvatest energiaallikatest, peab liit märkimisväärselt suurendama taastuvelektri tootmist, mis on üha enam pärit avamererajatistest⁴. Kliimaneutraalsuse saavutamiseks peaks Euroopa avamere tuuleenergia tootmisvõimsus 2050. aastaks suurenema 300 GW-ni ja mereenergia 40 GW-ni või 25 kordseks praeguse olukorraga⁵ võrreldes, millest tuleneb märkimisväärne vajadus kooskõlastada avamere ja maismaa elektrivõrkude pikaajalist kavandamist ja arendamist kooskõlas ELi avamere taastuenergia strateegiaga⁶. Avamere taastuenergia osakaalu suurendamine Euroopas 2050. aastaks läheb hinnanguliselt maksma 800 miljardit eurot, millest kaks kolmandikku kulub seotud võrgutaristule. Et kulusid võimalikult palju vähendada, on väga oluline keskenduda ratsionaalsele võrguarendusele.

Siiani ei ole täidetud Euroopa Ülemkogu kohtumisel 2002. aasta märtsis Barcelonas kokku lepitud eesmärki saavutada liikmesriikide elektrivõrkude vaheliste ühenduste tasemeks vähemalt 10 % installeeritud tootmisvõimsusest. Euroopa Ülemkogu kinnitas 23. ja 24. oktoobri 2014. aasta järeldustes elektrivõrkude 15 % omavahelise ühendatuse eesmärgi. Komisjoni 23. novembri 2017. aasta teatises „Euroopa energiavõrkude tugevdamine“ hinnatakse võrkude 10 % omavahelise ühendatuse eesmärgi saavutamisel tehtud edusamme ja pakutakse variante 15 % ühendatuse eesmärgi saavutamiseks aastaks 2030.

Ainuüksi 2030. aasta eesmärkide saavutamiseks on vaja aastas keskmiselt investeerida 50,5 miljardit eurot elektri ülekande- ja jaotusvõrkudesse. Lisaks elektri suuremale rollile suureneb suhteliselt ka taastuvate ja vähese CO₂-heitega gaaside osatähtsus vähese CO₂-heitega energiaallikate kogumis, nagu on märgitud kõigis kliimaneutraalsuse saavutamist modelleerivates stsenaariumides⁷. Praeguse madala tootmis-, transpordi- ja tarbimistaseme põhjal prognoositakse, et 2050. aastal moodustab vesinik ligikaudu 46–49 % kõigest taastuvatest ja vähese CO₂-heitega gaasidest. 2030. aastaks on elektrolüüsideadmetesse vaja investeerida kokku hinnanguliselt 24–42 miljardit eurot. Vesiniku transpordiks, jaotamiseks ja ladustamiseks on vaja ligikaudu 65 miljardit eurot⁴⁷.

Kuigi kehtiva määruse eesmärgid jäävad suuresti samaks, ei kajasta praegune TEN-E raamistik veel täielikult energiasüsteemi oodatavaid muutusi, mis tulenevad uuest poliitilisest kontekstist ja eelkõige uuendatud 2030. aasta eesmärkidest ning Euroopa rohelise kokkuleppe kohasest 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgist.

Eelkõige ei ole kehtiva TEN-E määrusega kaasnev piiriülese taristu arendamise liik ja ulatus piisav, kuna see ei hõlma kõiki energiasüsteemi ümberkujundamise seisukohast olulisi taristukategooriaid ega kajasta piisavalt tehnoloogia arengut. Seetõttu ei ole TEN-E määrus oma praegusel kujul sobiv toetama kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamist. Tänu elektrisektori digitehnoloogiale ülemineku kiirendamisele on arukate võrkude lahendused, sealhulgas tarbimiskaja, viimastel aastatel märkimisväärselt arenenud. Arukas süsteemide lõimimine elektri- ja gaasisüsteemide vahel ning teiste sektoritega, nagu transport ja tööstus, pakub lisavõimalusi gaasivõrgu süsinikuheite vähendamiseks ja

⁴ Puhas planeet kõigi jaoks. Euroopa pikaajaline strateegiline visioon, et jõuda jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni, COM(2018) 773 final.

⁵ KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT. MÕJUHINNANG „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärkide suurendamine“, SWD(2020) 176 final.

⁶ ELi strateegia avamere taastuenergia potentsiaali kasutamiseks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgil, COM(2020) 741 final.

⁷ Need stsenaariumid hõlmavad liidu pikaajalise strateegia (2018), Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku ja Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku väljatöötatud kümneaastase võrgu arengukava 2020, Eurelectrici CO₂ heite vähendamise võimaluste (2018) või energeetika peadirektoraadi jaoks uuringu „Biometaani ja vesiniku potentsiaali üleeuroopalises taristus kasutamise mõju“ (2019) raames välja töötatud stsenaariume.

elektrisüsteemi tõhusamaks haldamiseks, näiteks vesiniku ja sünteetiliste gaaside tootmise kaudu taastuvatest energiaallikatest. Praegune süsteemivõrgu planeerimine põhineb liiga suurel määral sektoripõhisel lähenemisviisil ega vasta seega vajadusele aruka süsteemide lõimimise järele, kuna gaasi- ja elektrisektori investeerimisvajadusi hinnatakse erinevates protsessides. Samuti tuleb tulevases võrgu planeerimises piisavalt arvesse võtta avamerevõrgu eeldatavat laienemist. Lisaks on jaotusvõrgu tasandil oluline roll energiataristu planeerimisel ka seetõttu, et oluline osa taastuvenergia tootmisvõimsusest on ühendatud madal- ja keskpinge võrku. Lisaks on praeguse TEN-E raamistiku hindamine näidanud viivitusi selliste ühishuviprojektide rakendamisel, mida peetakse vajalikuks liidu kliima- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamiseks. 2020. aastal hilines 27 % elektrivaldkonna ühishuviprojektidest keskmiselt 17 kuud võrreldes nende algselt kavandatud käikulaskmise kuupäevaga.

Olukorra parandamiseks püütakse uuendatud TEN-E määrusega saavutada eelkõige järgmised eesmärgid:

- teha võimalikuks määrata kindlaks sellised piiriülesed projektid ja investeeringud kogu ELis ja koos naaberriikidega, mis on vajalikud energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks;
- parandada taristu planeerimist energiasüsteemide lõimimiseks ja avamerevõrkude jaoks;
- lühendada ühishuviprojektide loamenetlusi, et vältida viivitusi energiasüsteemi ümberkujundamist hõlbustavate projektide puhul;
- tagada kulude jagamise töövahendite ja regulatiivsete stiimulite asjakohane kasutamine.

Selles algatuses hinnati ja määrati kindlaks meetmed, millega lihtsustada ja tõhustada TEN-E määrust ning võimaluse korral vähendada nõuete järgimise ja regulatiivseid kulusid. Algatus võimaldab *i) ühtlustada aruande- ja järelevalvekohustusi, ii) loobuda eelkonsulteerimise nõuetest, kui need on juba hõlmatud siseriiklike õigusnormidega samade või kõrgemate standardite alusel nagu TEN-E määruses, ning iii) lihtsustada ühishuviprojektide lisamist kümneaastasesse võrgu arengukavasse*. Lihtsustamise meetmed toovad otseselt kasu tänu halduskoormusega seotud jooksvate otsuste kulude vähenemisele, mis tuleneb järelevalve- ja aruandekohustuste kahanemisest. Selline otsene kasu on peamiselt isiklik kasu teatavatele sidusrühmadele, näiteks projektiarendajatele.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

TEN-E määruse hindamisel, mille komisjon viis läbi selle senise tulemuslikkuse hindamiseks, jõuti järeldusele, et praegune raamistik ei ole olnud piisavalt paindlik, et aja jooksul kohaneda liidu poliitikaeesmärkide muutumisega. See on eriti oluline, arvestades ELi energia- ja kliimapoliitika arengut, eelkõige CO₂-heite vähendamise eesmärkide suuremat tähtsust ja ambitsioonikust. Pariisi kokkulepe ja Euroopa roheline kokkulepe nõuavad praeguste energiataristute märkimisväärset ümberkujundamist, et 2050. aastaks oleks võimalik täielikult lõimitud CO₂-neutraalne energiasüsteem. Kuigi TEN-E määruse esialgsed eesmärgid – energiavarustuskindlus, turgude lõimimine, konkurents ja säästvus – on endiselt asjakohased, kehtestatakse läbivaadatud TEN-E määruse muudatused, millega

tagatakse kooskõla CO₂-heite vähendamise eesmärkidega ja vastavusse viimine kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning taksonoomia määruses⁸ määratletud põhimõttega „Ära tekita olulist kahju“.

Läbivaadatud TEN-E määruse üldpõhimõtted vastavad vajadusele tagada kooskõla mitmesuguste puhta energia paketi sätestatud sihtide ja eesmärkidega, eelkõige elektrituru direktiivi ja määrusega, energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määrusega ja taastuvenergia direktiiviga, eelkõige võimaldades taastuvate energiaallikate ulatuslikku kasutuselevõttu ja lõimimist ning toetades jaotusvõrguettevõtjate rolli suurendamist.

Rohelise kokkuleppega ja asjakohaste heite vähendamise eesmärkidega seati transpordisektor varasematest eesmärkidest hoogsamale CO₂-heite vähendamise teele. Seega peaks naftanõudlus järsult vähenema ja kogu vaibumatu naftatarbimine järk-järgult kahanema. Seepärast ei hõlma käesolev määrus kooskõlas rohelise kokkuleppe eesmärkidega naftatarnetaristut.

Kuigi hindamine ei viidanud otsesele ebakõlale kehtiva TEN-E määruse ja energiatõhususe direktiivis sisalduvate erimeetmete vahel, tugevdavad läbivaadatud sätted energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet tulevases valdkondadevahelises taristu planeerimises.

Euroopa ühendamise rahastu täiendab TEN-E määrust, tegeledes suure sotsiaal-majandusliku ja ühiskondliku väärtusega, kuid äriliselt mittetasuvate ühishuviprojektide rahastamispuudujäägiga. Euroopa ühendamise rahastust finantsabi saamise õigus on seotud läbivaadatud TEN-E määrusega hõlmatud taristukategooriate ulatusega, võttes arvesse, et ühishuviprojekti staatuse saamine TEN-E raames on Euroopa ühendamise rahastust piiriüleste taristuprojektide rahastamise eeltingimus.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Tugevdades ühishuviprojektide olemasolevat säästlikkuse hindamist läbivaadatud TEN-E määruse raames, on komisjoni eesmärk suurendada algatuse sidusust liidu säästvate investeeringute raamistiku taksonoomia oluliste aspektidega. Taksonoomia määrusega⁹ kehtestatakse raamistik selliste kriteeriumide määratlemiseks, mille alusel määratakse kindlaks, kas majandustegevusala kvalifitseerub keskkonnasäästlikuks, kehtestades seega avalikustamiskohustused erasektori finants- ja mittefinantsettevõtetele, kes suunavad kapitali (rohkem) keskkonnasäästlikesse majandustegevusaladesse, mis on määratletud kuue keskkonnaeesmärgi kaalumisel.

Ühishuviprojektide puhul järgitakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtet, nagu on väljendatud rohelises kokkuleppes ning mis on kooskõlas taksonoomiamääruse artikliga 17. Selleks et piirata mõju keskkonnale, järgitakse taristu planeerimisel ja taristu puuduste kindlakstegemisel energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning kaalutakse esmajärjekorras kõiki asjakohaseid taristuga mitteseotud lahendusi, et kõrvaldada tuvastatud puudused, tuginedes ulatuslikule sidusrühmade kaasamise protsessile. Lisaks peaksid projektiarendajad esitama projekti rakendamise ajal aruande keskkonnaalaste õigusaktide järgimise kohta, tagamaks, et projektid ei kahjusta keskkonda oluliselt. See aruandlus on tähtis osa järelevalveprotsessist ja järgnevate liidu loendisse kandmise taotluste jaoks. Lisaks kehtestatakse määrusega ühishuviprojektidele nõue lõimida kliimamuutustega kohanemise meetmed. ELi toimimise lepingu artikli 171 lõikes 3 on sätestatud võimalus, et liit võib otsustada teha koostööd kolmandate riikidega vastastikust huvi pakkuvate projektide¹⁰ edendamiseks ning võrkude

⁸ Määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088, ELT L 198, 22.6.2020, lk 13.

⁹ Määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088, ELT L 198, 22.6.2020, lk 13.

¹⁰ ELi toimimise lepingu artikli 171 lõige 3: „Liit võib otsustada teha koostööd kolmandate riikidega ühist huvi pakkuvate projektide edendamiseks ning võrkude koostoimimisvõime tagamiseks.“

koostöimimisvõime tagamiseks liidu naabruses. Selline koostöö võib aidata vähendada kasvuhoonegaaside heidet liidus ja kolmandates riikides, aidates seega kaasa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisele. Vastastikust huvi pakkuvate projektide lisamine läbivaadatud TEN-E määrusesse võtaks arvesse kolmandate riikidega energiavõrkude sidumise kasvavat rolli ja võimaldaks laiendada liidu õigusraamistiku rakendamisest saadava kasu ulatust väljapoole liidu piire. Arvesse võetakse ka komisjoni teatist Lääne-Balkani majandus- ja investeerimiskava kohta¹¹.

Läbivaadatud TEN-E määruse eesmärk, kooskõlas taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi eesmärkidega, on lahendada mõned püsivad probleemid, mida võimendab ka tervishoiukriis, nagu viivitused projektide rakendamisel ja piiriüleste taristuprojektide juurdepääs rahastamisele. Olenevalt liikmesriikide eesmärkidest rahastatakse piiriüleseid arukaid ja säästva energia ühendusi vaid vähesel määral taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendist.

Konkreetsed toetusmeetmed, mida liikmesriigid võivad otsustada anda ühishuviprojektidele, võivad kvalifitseeruda riigiabiks. Sellised meetmed nõuaksid riigiabi eeskirjade kohast erihindamist. Ühishuviprojekti staatus on riigiabi eeskirjade seisukohast oluline nii 2014. aasta üldise grupierandi määruse¹² kui ka 2014.–2020. aasta energia- ja keskkonnaabi suuniste kohaselt¹³. Oluline on meelde tuletada, et ühishuviprojektide toetamiseks võetud riiklikud meetmed, mis ulatuvad kaugemale kulude piiriülesest jaotamisest ja TEN-E määruses osutatud investeerimisstiimulitest, võivad kujutada endast riigiabi ning neid võidakse hinnata riigiabi eeskirjade alusel. See on eriti oluline elektrolüüsiseadmete ja salvestamise projektide puhul, millel võib olla otsesem mõju energiatootmise turgudele.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 170 on sätestatud, et liit aitab kaasa üleeuroopaliste võrkude rajamisele ja arendamisele, sealhulgas energeetika taristu valdkonnas. Liit peab edendama riikide võrkude omavahelist ühendamist. TEN-E määrus põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 172, milles on sätestatud õiguslik alus, et võtta vastu suunised, mis hõlmavad üleeuroopaliste võrkude valdkonnas kavandatud eesmärke, prioriteete ja meetmete põhisuundi, nagu on sätestatud artiklis 171. Suunistes määratakse kindlaks ühist huvi pakkuvad projektid, mis on vajalikud TEN-E määruse poliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Suunistes sätestatakse ka tingimused, mille alusel võib liit ühishuviprojekte rahaliselt toetada.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Energiaülekande taristul (sealhulgas ühendatud avamerevõrgu ja nutivõrgu taristul) on oma piiriülese mõju tõttu Euroopa lisaväärtus ning see on kliimaneutraalse energiasüsteemi saavutamiseks hädavajalik. TEN-E määrus on andnud väärtust ning aidanud kaasa liidu energiaturu lõimimise, konkurentsi ja energiavarustuskindlusega seotud tulemuste saavutamisele. Piiriülese energiataristu

¹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Lääne-Balkani majandus- ja investeerimiskava, komisjoni talituste töödokument (2020) 223 final.

¹² Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnustatakse siseturuga kokkusobivaks (*ELT L 187, 26.6.2014, lk 1*).

¹³ Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“, *ELT C 200, 28.6.2014, lk 1*.

arendamiseks on vaja liikmesriikidevahelise piirkondliku koostöö raamistikku. Üksikud liikmesriikide määrused ja meetmed ei ole piisavad, et neid taristuprojekte tervikuna ellu viia.

Energia siseturg nõuab piiriülest taristut, mille arendamine eeldab kahe või enama liikmesriigi koostööd, kuid kõigil neil on oma õigusraamistik. TEN-E määrus on andnud lisaväärtust võrreldes sellega, mida oleks olnud võimalik saavutada üksnes riiklikul või piirkondlikul tasandil. Alates selle jõustumisest on üle 40 olulise energiataristuprojekti rakendamine aidanud enamikul liikmesriikidel saavutada 2020. aastaks seatud 10 % omavahelise ühendamise eesmärgi ning hästi ühendatud ja kriisidele vastupidava gaasivõrgu. Liidu energiaturg on lõimitum ja konkurentsivõimelisem kui 2013. aastal ning liidu energiajulgeolek on paranenud. Juurdepääs Euroopa ühendamise rahastu sihtotstarbelisele rahastamisele võimaldas rakendada 95 ühishuviprojekti, mille jaoks oli muidu raske saada rahastust turureeglite alusel.

Eespool nimetatud edusamme ei oleks saanud saavutada üksnes liikmesriikide meetmetega. Eri sidusrühmad kinnitasid TEN-E määruse lisaväärtust, osutades piirkondliku koostöö tähtsusele piiriüleste projektide rakendamisel, läbipaistvusele, õiguskindlusele ja rahastamisele juurdepääsule.

- **Proportsionaalsus**

Algatus on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. See kuulub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 170 kohaste üleeuroopaliste energiavõrkude valdkonna meetmete alla. Sekkumine on proportsionaalne määratletud probleemide ulatuse ja olemusega ning seatud eesmärkide saavutamiseks.

Ettepanek ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik taotletava üldeesmärgi saavutamiseks, et hõlbustada piisava energiataristu õigeaegset arendamist kogu liidus ja selle naabruses, võimaldamaks liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamist kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega, eelkõige seoses 2030/50. aasta eesmärkidega, sealhulgas kliimaneutraalsuse eesmärgiga, ning turgude lõimimise konkurentsivõime ja energiavarustuskindlusega.

Hindamise tulemuste põhjal hindas komisjon mitut poliitikavarianti, mis kuuluvad praeguse TEN-E raamistiku nelja mõjuvaldkonda, nagu kohaldamisala, valitsemine / taristu planeerimine, lubade andmine ja üldsuse osalemine ning reguleerimine.

Variantide hindamine ja võrdlus (vt eelkõige lisatud mõjuhinnangu punktid 7 ja 8) näitab, et kindlaksmääratud eesmärkide saavutamiseks ei ole ükski variant üksi piisav. Erieesmärkide saavutamiseks kõige sobivamate poliitikavariantide paketi kindlaksmääramine põhineb hindamisel, mis hõlmab proportsionaalsuse põhimõtet.

Paketi eesmärk on tulevikukindel TEN-E määrus. Määruse tulevase reguleerimisala variandid hõlmavad kõiki tehnoloogiaid, mis on vajalikud energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks. Määratlused on samal ajal konkreetsed ja piisavalt laiad, et võtta arvesse tehnoloogia arengut nii palju kui võimalik. Ühishuviprojektide valikuraamistikus ja uues lähenemisviisis sektoriülesele taristuplaneerimisele on sätestatud eesmärkide ja kriteeriumide põhielemendid. Tulevase raamistikuga säilitatakse piirkondlike rühmade roll valikuprotsessis, et täpsustada ja kohandada neid elemente uute poliitiliste prioriteetide ja tehnoloogia arenguga, võttes arvesse ka piirkondlikku konteksti.

- **Vahendi valik**

Kehtiva määruse üldisest positiivsest hinnangust lähtudes on valitud vahend määrus, mis on tõhus vahend, mida kohaldatakse otse ning mis on tervikuna siduv, tagades ühetaolise rakendamise ja õiguskindluse.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

2019. aasta märtsis leppisid kaaseadusandjad osana Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahelisest osalisest poliitilisest kokkuleppest Euroopa ühendamise rahastu kohta aastateks 2021–2027 kokku vajaduses hinnata 31. detsembriks 2020 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta käiva määruse nr 347/2013 (TEN-E määrus) mõjusust ja poliitika sidusust¹⁴. 2019. aasta detsembris osutati komisjoni teatistes Euroopa roheline kokkuleppe kohta¹⁵ sõnaselgelt vajadusele vaadata TEN-E määrus läbi, et tagada kooskõla kliimanetraalsuse eesmärkidega.

Pidades silmas TEN-E määruse hindamise ja läbivaatamise ajakava, valis komisjon „paralleelse hindamise ja mõjuhindangu“. TEN-E määruse hindamine toimus 2019. aasta jaanuarist 2020. aasta septembrini. Hindamise käigus hinnati, mil määral on TEN-E määrus seni saavutanud seatud eesmärgid, tehes kindlaks tegurid, mis on aidanud kaasa nende saavutamisele või seda takistanud. Konkreetselt hinnati määruse tulemuslikkust võrreldes lähteolukorraga (st olukorraga ilma määruseta), et hinnata, kas sellel on olnud oluline mõju ja lisaväärtus.

Lühidalt öeldes vaadeldi hindamises järgmist:

- kuidas ja miks on kehtiv TEN-E määrus toiminud hästi või mitte nii hästi ning millised tegurid on aidanud kaasa selle eesmärkide saavutamisele või seda takistanud;
- määruse mõju, eelkõige seoses edusammudega selle eesmärkide saavutamisel.

Paralleelse lähenemisviisiga tagati, et hindamise tulemustest võetakse baaselemendid, et teha järeldus selle kohta, mil määral jääb määrus eesmärgipäraseks ja asjakohaseks ka tulevikus, pidades silmas vastuvõetud või kavandatud poliitikaalgatusi, mis kiirendavad CO₂-heite vähendamist keskpikas ja pikas perspektiivis. Tulevikku suunatud elementidega vaadeldi, kuidas tagada, et olemas oleks toimiv energiataristu, mis oleks kooskõlas suurema CO₂-heite vähendamise ja taastuvenergia kasutuselevõtu eesmärkidega ning osutaks sekkumisvaldkondadele.

Kooskõlas TEN-E määruse kohaldamisala ja kohaldatavusega hõlmas hindamine kõiki liikmesriike. Kooskõlas parema õigusloome suunistega kohaldati TEN-E määruse tulemuslikkuse hindamiseks viit kriteeriumi: tulemuslikkus, tõhusus, asjakohasus, sidusus ja liidu lisaväärtus.

Hindamine on näidanud, et alates 2013. aastast on TEN-E määruse ja ühishuviprojektide rakendamise tulemusena kõigis piirkondades energiaühendused kogu liidus suurenenud. Suurem omavaheline

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/38507/st07207-re01-en19.pdf>
http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0420_EN.pdf

¹⁵ COM(2019) 640.

ühendamine parandas tõhusalt liikmesriikide võrkude lõimimist, mis omakorda muutis liidu energiaturu lõimitumaks ja konkurentsivõimelisemaks kui enne TEN-E määruse rakendamist. Elektri hulgihinnad ühtlustusid peaaegu kõigis liikmesriikides. Samuti lähenesid gaasihinnad. Alates 2013. aastast on gaasivarustuskindlus tänu uutele ühendustele ja veeldatud maagaasi terminalidele oluliselt suurenenud. Ühishuviprojektid on aidanud saavutada TEN-E määruse praeguseid eesmärke, nagu oli kavandatud 2013. aastal. Samas ei kajasta kehtiva TEN-E määruse taristukategooriad uusi kliimaeesmärke, kliimaneutraalsuse eesmärki ega uusimat tehnoloogia arengut. Neid edusamme tuleks arvesse võtta määrusega hõlmatud taristukategooriates, ühishuviprojektide valikukriteeriumides ning prioriteetsetes koridorides ja teemavaldkondades.

Ühishuviprojektide väljaselgitamise ja valimise protsess piirkondlikes rühmades on osutunud tõhusaks koostöö parandamisel ja piiriüleste projektide üle otsustamise võimaldamisel piirkondliku ja Euroopa lähenemisviisi alusel. Kümneaastaste võrgu arengukavade protsess on osutunud tõhusaks esimese sammuna ühishuviprojektide väljaselgitamisel. Kuigi Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustikel ja ülekandevõrguettevõtjatel on protsessis oluline roll, on vaja peamiste sisendite ja eelduste suuremat kaasavust ja kontrolli, et suurendada protsessi usaldusväärsust.

Kulude piiriülese jaotamise mehhanism on olulise tähtsusega, et võimaldada projektide rakendamist. Paljudel juhtudel ei vähendanud kulude piiriülene jaotamine siiski projekti rahastamispuudujääki, nagu oli mõeldud.

Kuigi loamenetlusi on lühendatud, on mõnel juhul loamenetlused endiselt pikad. Selle põhjused on siiski peamiselt seotud riikliku rakendamisega ja jäävad väljapoole TEN-E määruse reguleerimisala.

Euroopa ühendamise rahastust 95 projektile antud finantsabi võimaldas neid tõhusalt ellu viia. Uuringute jaoks antud toetused aitasid projektidel vähendada riske varajases arendusetapis, samas kui tööde tegemise toetustega toetati projekte, mis käsitlesid peamisi kitsaskohti, mida turupõhise rahastamisega ei olnud võimalik piisavalt lahendada.

Hindamisel leiti, et määrusest saadav kasu kaalub üles selle kulud, tõendades selle tõhusust. TEN-E määrus tõi suurenenud energiavarustuskindluse ning lõimitumate ja konkurentsivõimelisemate energiaturgude kaudu sotsiaal-majanduslikku kasu. Määrus aitas parandada ka teabe kättesaadavust, koordineerimist ja läbipaistvust.

TEN-E määruse esialgsed eesmärgid – energiavarustuskindlus, turgude lõimimine, konkurents ja säästvus – on endiselt asjakohased. Pariisi kokkuleppest ja Euroopa rohelisest kokkuleppest tulenevad suuremad kliimaeesmärgid nõuavad siiski eesmärkide tasakaalustamist, et täita CO₂ heite vähendamise eesmärgid ning aidata kaasa kliimaneutraalsuse saavutamisele.

Hindamisel ilmnes vähe tõendeid TEN-E määruse sisemise sidususega seotud probleemide kohta, välja arvatud võimalikud mehaanilised muudatused ja paindlikkuse puudumine kiiresti arenevate poliitikavaldkondadega kohanemisel.

TEN-E määrus andis tulemusi, mida ei oleks muidu saanud saavutada liikmesriikide tasandil võetavate meetmetega, tõestades nii liidu lisaväärtust.

- **Konsulterimine sidusrühmadega**

Kooskõlas parema õigusloome suunistega „paralleelsete hindamiste ja mõjuhindangute kohta“ korraldas komisjon sidusrühmadega põhjaliku konsultatsiooni, mis põhines konsultatsioonistrateegial, mis hõlmas eri meetodeid ja vahendeid. Konsultatsioonistrateegia eesmärk oli tagada, et arvesse võetaks kõiki asjakohaseid materjale, sealhulgas andmeid kulude, ühiskondliku mõju ja algatuse võimaliku kasu kohta. Strateegia kavandati kooskõlas sekkumisloogikaga ning selles olid ühendatud nii tagasi- kui ka tulevikku suunatud elemendid. Kasutati mitmeid konsulterimisvahendeid: veebipõhine

avalik konsultatsioon, sihipärane veebiküsitlus, süvaintervjuud ja (neli) veebipõhist sidusrühmade veebiseminari.

Komisjonile laekus 215 vastust avatud avalikule konsultatsioonile ja suunatud küsimustikele ning veel 169 vastust e-posti teel, peamiselt kodanikelt, projektiarendajatelt ja tööstusharuliitudelt. TEN-E määruse peamiste sidusrühmadega korraldati konsultandi abiga ligikaudu 80 süvaintervjuud, et anda üksikasjalikku teavet ja tunnistusi põhiaspektide kohta, mida ei olnud võimalik sihtotstarbelises küsimustikus pikemalt käsitleda. Neljal sidusrühmade veebiseminaril, kus osales üle 40 paneelarutelu liikme ja 300 osaleja, käsitleti läbivaatamise põhielemente.

Üldiselt kinnitavad sidusrühmad üldjoontes TEN-E määrus seni toodud kasu üldeesmärkide saavutamisel: määrus on aidanud lõimida energiaturge, saavutanud piisava energiavarustuskindluse taseme ja aidanud kaasa konkurentsivõimele liidu energiaturul. Seoses panusega 2020. aasta kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisse jagunevad arvamused ülekandevõrguettevõtjate ja riigi pädevate asutuste positiivseks hinnanguks, sageli Kesk- ja Ida-Euroopast, ning mitme valitsusvälise organisatsiooni negatiivseks arvamuseks, eelkõige gaasi rolli kohta.

Üldiselt usuvad sidusrühmad suuresti, et ühishuviprojektide protsess võimaldab valida kõige asjakohasemad ühishuviprojektid TEN-E määruse eesmärkide täitmiseks piirkondliku koostöö kaudu piirkondlikes rühmades. Kuigi valikukriteeriume peetakse põhimõtteliselt asjakohaseks, kutsusid sidusrühmad üles tagama kooskõla kliimaeesmärkidega põhjaliku säästvuse kontrolli kaudu. Samuti peavad mõned valitsusvälised organisatsioonid ja sektori sidusrühmad arukate võrkude projektide puhul kasutatavaid kriteeriume liiga piiravaks.

Sidusrühmad väljendasid arvamust, et TEN-E määruses ei käsitleta täielikult selliseid põhiküsimusi nagu taastuvenergia ulatuslikum lõimimine, energiatõhususe parandamine ja kliimamuutuste leevendamine. Vastused osutasid mõningatele ebakõladele TEN-E määruse ja muude liidu tasandi poliitikavaldkondade või algatuste vahel, nagu Euroopa roheline kokkulepe / pikaajaline CO₂-heite vähendamise strateegia. Et need probleemid lahendada, peeti asjakohaseks lisada TEN-E raamistikku järgmised taristukategooriad: vesinikutaristud ja arukad gaasijaotusvõrgud, elektrienergiast gaasi tootmine, elektrilaadimise/vesinikutankimise taristuid toetav energiavõrk ja avamere tuuleenergia hübriidprojektide energiavõrk. Spetsiaalse vesinikutaristu, arukate gaasivõrkude ja elektri jõul gaasi tootmise tehnoloogiate toetamise suhtes ei leitud aga üksmeelt, eelkõige valitsusvälistes organisatsioonides. Sidusrühmad, eelkõige kodanikuühiskond, valitsusvälised organisatsioonid ja elektritööstusharu ühendused väljendasid üsna vähest toetust CO₂-võrkudele ja eelkõige CO₂ ladustamisele. Siiski näitas CO₂-võrkude taristukategooriana hõlmamise kohta saadud vastuste täiendav analüüs, et on vähe märke selle kohta, et CO₂-võrgud tuleks TEN-E määrusest eemaldada.

Mis puudutab eri osalejate valitsemist ja rolli, siis kutsusid sidusrühmad üles vähendama Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustike rolli, mis tugevdaks ühtlasi jaotusvõrguettevõtjate ja muude sidusrühmade, näiteks valitsusväliste organisatsioonide rolli.

Kuigi loamenetlused on pärast TEN-E määruse jõustumist lühenenud, sõltub nende tõhusus suuresti riiklikust rakendamisest, nagu osutasid eri sidusrühmad. Kuigi loa andmise tähtaegade pikenedes üks põhjuseid on endiselt keerukad riiklikud menetlused, lisanduvad sellele muud põhjused, nagu ühishuviprojektide keskkonnaküsimused ja üldsuse vastuseis, mis põhjustavad projektide vastu pikalevenivaid kohtuasju. TEN-E kohased avaliku konsultatsiooni nõuded näivad olevat suurendanud teadlikkust ühishuviprojektidest, parandanud üldsuse osalemist ja usaldust protsessi vastu. Tundub

siiski, et sätetel on üldsuse heakskiidu suurendamisele piiratud mõju, mis on peamiselt tingitud tajutavast (ajakohase) teabe puudumisest taristuvajaduste kohta ja tagasiside puudumisest projektide kavandamise kohta.

Suur osa vastanutest hindas väärtuslikuks TEN-Es kasutusele võetud lähenemisviisi kulude jagamiseks liikmesriikide vahel, et teha võimalikuks piiriülest kasu toovad projektid, ehk kulude piiriülese jaotamise mehhanismi, kuna sellega lahendati olemasolev ebavõrdsus kulude ja tulude vahel. Kulude piiriülene jaotamine osutub mõnel juhul tõhusaks, kuigi mehhanismi hindamine ja andmete hankimise keerukus, investeerimisotsuse tegemiseni kuluv lisaeg ja otsuse aluseks olevate ühemõtteliste tulemuste puudumine on tegurid, mis vähendavad sidusrühmade rahulolu protsessiga.

Sidusrühmad on üldiselt ühel meelel selles, et TEN-E määrusel on liidu lisaväärtus ja liikmesriigid ei oleks saanud selle tulemusi eraldi saavutada. Võrdne enamus märkis, et TEN-E määruses käsitletud küsimused nõuavad jätkuvalt liidu tasandi meetmeid. Lisaks usub enamik vastajaid, et TEN-E määruse eelised kaaluvad üles selle kulud.

- **Ekspertarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ettepanek ja selle aluseks olev mõjuhindang tuginevad tõenditele, mis on saadud määruse nr 347/2013 (üleuroopaliste energiavõrkude suuniste kohta) hindamisest, sidusrühmade sisendist selleteemalistesse ulatuslikesse konsultatsioonidesse ning kirjandusülevaatest, ühishuviprojektide portfelli analüüsist ja modelleerimisest. Kirjandusülevaade hõlmas TEN-E määruse põhielemente käsitlevate temaatiliste uuringute tulemusi, TEN-E määruse vahehindamise tulemusi ning muude asjakohaste komisjoni algatuste raames tehtud hindamisi.

Analüüsis võeti arvesse ka energiataristut ja sellega seotud poliitikat käsitlevate sidusrühmade foorumite raames vastu võetud ametlikke järeldusi. Samuti võeti arvesse ACERi iga-aastaseid konsolideeritud seirearuandeid elektri ja gaasi ühishuviprojektide, võimsuse suurendamise projektide ja virtuaalsete ühenduspunktide edusammude kohta ning muid ajakohastatud andmeid kulude piiriülese jaotamise otsuste ja projektipõhiste riskil põhinevate stiimulite kohta.

- **Mõjuhindang**

Parema õigusloome suuniseid järgides viis komisjon läbi mitme poliitikavariandi mõjuhindangu. Seda tööd toetas struktureeritud konsultatsioon komisjoni sees talitustevahelise juhtrühma kaudu.

Mõjuhindang esitati arutamiseks õiguskontrollikomiteele. Õiguskontrollikomitee 25. septembri 2020. aasta esimeses (negatiivses) arvamuses esitatud soovitudele reageeriti järgmiselt: i) selgitati täiendavalt kehtiva TEN-E määruse tausta ja põhielemente, ii) toodi esile kehtiva TEN-E määruse edu ja puuduste hindamise peamised järeldused ning seostati need süstemaatiliselt probleemi määratlusega, iii) täpsustati probleemi määratlust, et paremini selgitada, kuidas sobitub TEN-E raamistik roheline kokkuleppe uude poliitikakonteksti ning kuidas on eesmärgid ja valikuvariandid seotud probleemide ja nende aluseks olevate teguritega, iv) selgitati paremini, miks eelistatud variantide pakett sobiks kõige paremini tuvastatud probleemide lahendamiseks, ning v) täpsustati edunäitajaid. Õiguskontrollikomitee 1. detsembri teine arvamus oli positiivne ja sisaldas reservatsioone, mida käsitleti järgmiselt: i) selgitati täiendavalt TEN-E määruse ja taksonoomiamääruse erinevat reguleerimisala ja eesmärki, ii) selgitati, et kavandatud muudatuste kombineeritud mõju viib

ühishuviprojektide valiku kooskõlla ELi poliitikaeesmärkidega, sealhulgas rohelise kokkuleppega, iii) selgitati täiendavalt, miks peetakse eelistatud variantide paketti tulevikukindlaks, ja iv) selgitati paremini, et riiklik rakendamine ja jõustamine on keskne küsimus loamenetluse viivitustega tegelemisel, ning kuidas saab eelistatud variant aidata kaasa ühishuviprojektide õigeaegsele rakendamisele.

Mõju hindamise käigus kaaluti kõigis valdkondades mitmesuguseid meetmeid, et tegeleda tuvastatud probleemide ja probleemide põhjustega, saavutamaks algatuse eesmärgid. Pärast nende mõjususe, tõhususe, sidususe ja proportsionaalsuse hindamist leiti, et seatud eesmärkide saavutamiseks on kõige sobivam eelistatud variantide pakett. Eelistatud variantide pakett sisaldab järgmisi põhisätteid:

- arukate elektrivõrkude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ajakohastamine
- välja jätta maagaasitaristu, kuid lisada vesinik, elektri jõul gaasi tootmine ja arukad gaasivõrgud
- vastastikust huvi pakkuvate projektide lisamine
- lõimitud avamere arengukavad
- tugevam valitsemine ja säästvus
- projekti rakendamise kiirendamine
- ühtne kontaktpunkt merepiirkonna kohta avamere taastuenergia projektide jaoks
- täielike investeerimiskulude lisamine.

TEN-E tulevase reguleerimisala puhul on põhiküsimus see, kas maagaasitaristut tuleks jätkuvalt pidada rahastamiskõlblikuks taristukategooriaks või mitte. Mõjuhindangu punktides 6 ja 7 esitatud analüüsi põhjal näib metaani gaasitaristu väljajätmine olevat kõige tõhusam ja sidusam lähenemisviis. Samal ajal näis vesinikutaristu lisamine TEN-E raamistiku reguleerimisalasse olevat õigustatud, arvestades selle eeldatavat kasvavat rolli teatavate sektorite CO₂-heite vähendamisel ja piiriülese kaubanduse potentsiaali. Kokkuvõttes tagaksid need muudatused, et tulevane TEN-E hõlmaks kõiki taristukategooriaid, mida on vaja liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega, eelkõige seoses 2030/50. aasta eesmärkidega. Seoses taristu planeerimise tulevase lähenemisviisiga tundub taristu planeerimise põhjalik muutmine põhjendatu, arvestades piiratud lisakasu ja tehingukulude märkimisväärset suurenemist, mis vähendab tõhusust ja võib muuta vahendi praeguse lähenemisviisi tugevdamisega võrreldes vähem tõhusaks. Võttes aga arvesse praeguse olukorra eripära ning eeldatavat panust pikaajaliste kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisse, tundub avamerevõrkude puhul olevat õigustatud radikaalsem muutus.

Avamerevõrkude ja sektoritevahelise taristu planeerimisega seotud variandid parandavad valitsemist ja taristu planeerimise raamistikku, et oleks võimalik kindlaks määrata energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks vajalikud projektid, kooskõlas iga merepiirkonna avamere taastuenergia potentsiaaliga, keskkonnakaitsega ja muude merekasutusviisidega. Kaks peamist parandust on järgmised: esiteks, avameretaristu lõimitud võrgu arengukava kehtestamine, mis põhineb liikmesriikide ühistel siduvatel kohustustel seoses avamere taastuenergia kasutuselevõtu ulatusega igas merepiirkonnas (ülevõetud alla lähenemisviisi avamere planeerimisel); teiseks, kümneaastase võrgu arengukava väljatöötamise kaasatud peamiste osalejate

rollide kohandamine komisjoni ja ACERi tugevdatud järelevalvega Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustike üle. Poliitikavariandid, mis käsitlevad lubade andmist ja reguleerimist, täiendavad neid parandusi, et hõlbustada kindlaksmääratud ühishuviprojektide õigeaegset väljatöötamist: a) avameretaristu ühtse kontaktpunkti loomine merepiirkonna kohta, b) juurdepääs kiireloomulistele kohtumenetlustele, kui need on olemas, ja c) täielike investeerimiskulude lisamine piiriülesesse kulude jaotamisse. Lisaks avamerevõrkudega seotud muudatustele kohaldatakse muudatusi läbivaadatud TEN-E määruse reguleerimisala ja kõigi rahastamiskõlblike taristukategooriate suhtes. Eespool nimetatud kasusid laiendatakse ka projektidele, mis ühendavad liidu kolmandate riikidega (vastastikust huvi pakkuvad projektid), võttes arvesse nende eeldatavat kasvavat rolli kliimaeesmärkide saavutamisel.

Lisaks on mitmed tehnilised võimalused (vt mõjuhinna 9. lisa) osa poliitikapaketi: loamenetluse kiirendamine, ühishuviprojektide läbipaistvuse suurendamine, arukate võrkude projektide puhul kulude piiriülese jaotamise võimalus, kulude piiriülese jaotamise sätete selgitamine ja investeerimisstiimulite ajakohastamine. Lisaks eemaldatakse taristukategooriate ja teemavaldkondadena naftatorujuhtmed ja elektriikiirteed.

Mõju hindamine tugineb suuresti kvalitatiivsele lähenemisviisile. Kõigi variantide mõju ei olnud võimalik kvantifitseerida, sest puudusid projektspetsiifilised andmed, eelkõige uute taristukategooriate kohta. Lisaks on kavandatud muudatused peamiselt praeguse suhteliselt hästi toimivaks peetava raamistiku järkjärgulised parandused.

Rahastamisvahendi reguleerimisala kohandamine, tagades taristukategooriate kooskõla kliimanetraalsuse eesmärgiga, vähendab kasvuhoonegaaside heidet, mida toetab optimaalne ja tõhus lõimitud taristu planeerimine, mis samuti vähendab võimalikku keskkonnamõju. Kiirendatud loamenetlus võimaldab ka peamiste projektide kiiremat rakendamist, tuues seega kasu keskkonnale ja sotsiaal-majanduslikule arengule.

Mõjuhinna määrati kindlaks järgmised peamised sihtauditooriumid, keda kõnealune algatus mõjutaks: Euroopa Liidu kodanikud ja tarbijad, valitsusvälised organisatsioonid, ELi reguleerivad asutused, riigi reguleerivad asutused; riigi pädevad asutused ning nende kohalikud ja piirkondlikud esindajad, Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustik (Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustik), jaotusvõrguettevõtjate haruorganisatsioonid, projektiarendajad, sealhulgas ülekandevõrguettevõtjad, energiatootjad/tööstus, akadeemikud ja teemaekspertid.

Eelistatud poliitikavariantide paketi *otsene kasu* on peamiselt seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ja tõhususe ulatusliku parandamisega, mis saavutatakse koordineerituma lähenemisviisiga taristu planeerimisele Euroopa tasandil ja avamerel toimuvaks arendustegevuseks lubade andmise ühtlustamisega. Selline otsene kasu hõlmab nii kasu ühiskonnale, näiteks kasu ühiskonnale üldiselt kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisest ja kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisest, kui ka isiklikku kasu, nt lühemate loamenetlustega seotud väiksemad halduskulud.

Lihtsustamismeetmed toovad otsesest kasu tänu halduskoormusega seotud jooksvate otsuste kulude vähenemisele, mis tuleneb järelevalve- ja aruandekohustuste kahanemisest. Selline otsene kasu on peamiselt isiklik kasu teatavatele sidusrühmadele, näiteks projektiarendajatele.

Kaudne kasu hõlmab sektoripõhist kasu, kuna see stimuleerib turunõuet teatavate uuenduslike tehnoloogiate järele ja aitab omakorda kaasa tööhõive määra võimalikule suurenemisele.

Eelistatud variantide hindamine näitas sotsiaalse heaolu ja majanduse seisukohast positiivset mõju eri sidusrühmade kategooriatele. Sellist mõju eelistatud poliitikavariantide paketi ei olnud siiski võimalik täielikult kvantifitseerida ega rahaliselt väljendada, kuna see oleks nõudnud teavet tulevaste ühishuviprojektide kasutuselevõtu määra või uute või kujunemisjärgus taristukategooriate turu arenemise kohta, mis ei ole kättesaadav ja mida ei ole võimalik piisava stabiilsusega hinnata.

Oluline on rõhutada, et üks üldine valikukriteerium iga ühishuviprojekti puhul on see, et selle võimalik üldine kasu kaalub üles selle kulud, sealhulgas pikemas perspektiivis¹⁶.

TEN-E määrusega ei kehtestata reguleerivaid makse, nagu tasud, lõivud, maksud jne. Eelistatud poliitikavariantide paketi kaasnevad *otsesed kulud* nõuete täitmisega seotud kulude ja halduskoormuse näol ettevõtjatele (peamiselt projektiarendajad) ja haldusasutustele (riikide pädevad asutused, riikide reguleerivad asutused, komisjon ja ACER), et täita selles sisalduvaid sisulisi kohustusi või nõudeid. Eelistatud variantide paketi kohaldamine toob kaasa *kaudsed kulud* kodanikele/tarbijatele, ettevõtjatele ja haldusasutustele võrgutariifide suurendamise kaudu, et rahastada investeringuid regulatiivsesse varabaasi. Euroopa ühendamise rahastu finantsabi võib aga leevendada mõju võrgutariifidele, kui ühishuviprojektil on oluline välismõju energiavarustuskindluse, solidaarsuse või innovatsiooni seisukohast.

Praeguses etapis ei olnud võimalik neid kulusid kõigi meetmete puhul hinnata, kuid neid peetakse ebaoluliseks. Lisakulud oleksid praeguste kuludega võrreldes marginaalsed¹⁷. Täiendavad *jõustamiskulud* riiklikul ja liidu tasandil sõltuvad rakendamisest.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Läbivaadatud TEN-E määruse eesmärk on vähendada aruandekohustusi, leides sünergia pädevate asutuste ja projektiarendajate aruandluse vahel. Selleks, et tagada läbipaistvus ja piirkondlike rühmade juurdepääs kõige ajakohasemale projekti rakendamise staatusele, saavutades ühtlasi korduvate kulude kokkuhoiu, võiks projektiarendajate aruandesse lisada pädevate asutuste aastaaruande. Teiseks vähendatakse ACERi järelevalvekohustusi iga kahe aasta tagant koostatavate aruanneteni, et hinnata uusi ühishuviprojektikandidaate,¹⁸ tuues kaasa tõhususe suurenemise ligikaudu 20 % võrra ACERi aruandlusalasest töökoormusest, mis vastab 60 000 euro suurusele aastasele kokkuhoiule (ehk 0,4 täistööajale taandatud töötajat aastas). Kolmandaks võimaldab läbivaadatud TEN-E määrus muuta eelkonsulterimise enne ühishuviprojektide loamenetluse algatamist vabatahtlikuks, kui see on juba hõlmatud siseriiklike õigusnormidega samade või kõrgemate standardite alusel kui TEN-E määruuses. Tagatakse üldsuse osalemine ning kohalike kogukondade ja sidusrühmade kaasatus, keda ühishuviprojekti loomine mõjutab, vältides ühtlasi kohustusi, mis täiendavad olemasolevaid riiklikke menetlusi. Neljandaks ja viimaseks soovitatakse uutes sätetes olemasolevate ühishuviprojektide lihtsustatud lisamist kümneaastasesse võrgu arengukavadesse, kus projektid, mis on kantud liidu ühishuviprojektide loendisse, mis on juba esitanud vajalikud haldus- ja tehnilised andmed kümneaastaste võrgu arengukavade protsessi jaoks, võivad saada kasu automaatselt lisamisest järgmistesse kavadesse, tingimusel et andmed jäävad samaks.

¹⁶ TEN-E määruse artikli 4 lõike 1 punkt b.

¹⁷ Ecorys jt (2020). Toetus üleeuroopalise energiataristu suuniseid käsitleva määruse (EL) nr 347/2013 hindamisele, lõpparuande projekt, lk 122.

¹⁸ See variant vastab ACERi sisendile sidusrühmadega konsulterimisel.

Otsest mõju VKEde nõuete täitmisega seotud kuludele ega halduskuludele ei ole kindlaks tehtud. VKEd saaksid kasu suuremast konkurentsivõimest nendes tehnoloogiavaldkondades, mida tulevane TEN-E raamistik hõlmab või tugevdab (nt avamere taastuenergia tööstusharu, digiteenused või vesinik).

Algatus on kooskõlas digitaalse ühtse turuga ja liidu andmestrategiaga.

- **Põhiõigused**

Eelduste kohaselt ei mõjuta algatus põhiõigusi.

4. MÕJU EELARVELE

Mõju eelarvele on seotud Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti (ACER) ressursidega. ACER võtab endale lisakohustused kümneaastase võrgu arengukava järele vaatamises. Selleks on vaja piiratud arvul lisaressursse (üks täiendav täistööajale taandatud töötaja, vt finantsselgitus).

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Tuginedes olemasolevatele järelevalveprotsessidele, mis põhinevad projektiarendajate ja riiklike reguleerivate asutuste koostatud korrapärastel aruannetel, on välja töötatud mitu näitajat, et mõõta läbivaadatud TEN-E määruse iga erieesmärgi saavutamist. Õigusakti tegelikku mõju jälgitakse ja hinnatakse näitajate kogumi alusel, mis on kohandatud konkreetsete poliitikaeesmärkidega, mis tuleb õigusaktiga saavutada. Lisaks hinnatakse poliitikavariantide paketiga seotud nelja tegevuseesmärki näitajate kogumi alusel. Kõiki andmeid jälgitakse projektiarendajate ja riiklike reguleerivate asutuste korrapäraste aruannete alusel.

Uue õigusakti tõhusus tuleks läbi vaadata 2026. aastal, mil oleks tulnud lõpule viia ühishuviprojektide teine valikumenetlus uue raamistiku alusel.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Määrust rakendatakse liikmesriikides otse ja ühetaoliselt, mistõttu selgitavat dokumenti ei nõuta.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Läbivaadatud määruse I peatükis on esitatud üldsätted, eelkõige uute taristukategooriate sisu ja reguleerimisala, mida on muudetud, et kajastada üldeesmärki hõlbustada piisavate energiataristute õigeaegset arendamist kogu liidus ja selle naabruses, et võimaldada liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamist kooskõlas Euroopa roheline kokkuleppega, eelkõige seoses 2030/50. aasta eesmärkidega, sealhulgas kliimanetraalsuse eesmärgiga, ning turgude lõimimist, konkurentsivõimet ja energiavarustuskindlust tarbijate ja ettevõtjate jaoks vähima kuluga.

Kehtivaid artikli 2 lõiget 7, artikli 4 lõike 2 punkti c, artikli 4 lõiget 4 ning I, II ja IV lisa, milles määratletakse arukate elektrivõrkude kriteeriumid, on ajakohastatud, et võtta arvesse tehnilisi muutusi ning lisada innovatsiooni puudutavaid elemente ja digitaalsete aspekte, mida võiks arukate võrkude seadmete või paigaldiste puhul arvesse võtta. Arukate elektrivõrkude laiendatud ulatus kajastub valikukriteeriumide kohandamises. Lisaks on täiendavalt selgitatud projektiarendajate rolli. Arukad võrgutehnoloogiad peaksid samuti aitama parandada energiavõrguga seotud toetust suure võimsusega laadimisele, et toetada transpordisektori CO₂ heite vähendamist.

Sätteid, mis käsitlevad maagaasielementide lisamist TEN-E reguleerimisalasse, eelkõige artikkel 4 ning I, II ja IV lisa, kajastavad nüüd energiavarustuskindluse märkimisväärset paranemist tänu TEN-E poliitika senisele rakendamisele. 2020. aastate alguseks, kui praegu ehitatavad gaasi ühishuviprojektid hakkavad tööle, peaks Euroopa saavutama hästi ühendatud ja kriisidele vastupidava gaasivõrgu ning kõigil liikmesriikidel hakkab olema juurdepääs vähemalt kolmele gaasiallikale. Arvestades, et tulevane maagaasinõudlus hinnanguliselt väheneb märkimisväärselt, kooskõlas rohelise kokkuleppe eesmärkidega, ei vaja maagaasitaristu TEN-E poliitika raames enam toetust.

Teisest küljest kajastab läbivaadatud TEN-E määrus muutuvat gaasimaastikku, kus taastuvatel ja vähem süsihappegaasiheiteid tekitavatel gaasidel on suurem roll artiklites 2, 4 ning I, II ja IV lisas, luues arukate gaasivõrkude jaoks uue taristukategooria. See toetaks investeringuid jaotus- ja/või ülekandetasandil, et lõimida võrku rohelised gaasid (tavaliselt biogaas ja biometaan, aga ka vesinik) ning aidata hallata sellest tulenevat keerukat süsteemi, tuginedes uuenduslikele tehnoloogiatele. Kandidaatprojektid koosneksid mitmesugustest investeringutest, mis on suunatud konkreetse gaasivõrgu arukamaks muutmisele ja süsinikdioksiidi heite vähendamisele.

Selleks et toetada süsinikdioksiidiheite vähendamise vajadusi raskesti leevendatavates sektorites, hõlmab TEN-E spetsiaalseid uusi ja kohandatud vesinikuvõrke, millel on piiriülene tähtsus (sealhulgas vesiniku ülekandetorustikud ja nendega seotud seadmed, nagu kompressorid, hoidlad ja veeldatud vesiniku rajatised), ning elektrienergiast gaasi tootmise rajatised, mis ületavad teatavat piiriülese tähtsuse künnist (st mille eesmärk on varustada vähemalt kahte liikmesriiki). Vesinikuvõrgud kajastuvad asjakohaselt kogu liitu hõlmavates kümneaastastes võrgu arengukavades, mille koostab Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustik.

Artikli 4 lõikesse 2 lisatakse uued üldised valikukriteeriumid, et kajastada vastastikust huvi pakkuvate projektide lisamist määruse reguleerimisalasse, kui nad suudavad näidata märkimisväärset sotsiaal-majanduslikku netokasu vähemalt kahele liidu liikmesriigile ja vähemalt ühele kolmandale riigile. Selliseid projekte võib rahastamiskõlblikuna liidu loendisse lisada tingimusel, et kolmanda riigi õigusraamistik ühtlustatakse liidu omaga ning näidatakse, et need aitavad kaasa liidu üldiste energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele seoses energiavarustuskindluse ja CO₂-heite vähendamisega. Kuna piiriülesed naftatorujuhtmed ei ole kooskõlas CO₂-heite vähendamise pikaajaliste eesmärkidega ja rohelise kokkuleppega, ei lisata neid enam määrusesse.

II peatükis on esitatud sätteid, mis käsitlevad liidu ühishuviprojektide loendite koostamise protsessi piirkondlikes rühmades ning projektide valiku- ja järelevalvekriteeriume.

Projektide valikukriteeriumid hõlmavad nüüd kohustuslikku säästvuse kriteeriumi kõigi taristukategooriate puhul koos vähemalt ühe muu kriteeriumiga (turgude lõimimine, energiavarustuskindlus, konkurents) projektide valiku etapis, et tagada sidusus liidu taristuvajaduste arengu ja CO₂-heite vähendamise eesmärkidega. Lisaks võtab piirkondlik rühm nüüd ühishuviprojektide valikumenetluses arvesse projekti rakendamisel tehtud edusamme koos tõenditega läbipaistvuse ja aruandekohustuste kohta.

II ja IV peatüki uute sätete eesmärk on parandada taristu planeerimist energiasüsteemide lõimimiseks. Selleks tugevdatakse läbivaadatud TEN-E määrusega kogu liitu hõlmava võrgu kümneaastase arengukava valitsemist, mis on elektri- ja gaasikategooriatega seotud ühishuviprojektide kindlakstegemise alus. Kuigi Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustikel ja ülekandevõrguettevõtjatel on protsessis oluline roll, on protsessi usaldusväärsuse suurendamiseks vaja suuremat kontrolli, eelkõige seoses tulevikustsenaariumide määratlemisega, pikaajaliste taristulünkade ja kitsaskohtade kindlakstegemisega ning üksikute projektide hindamisega. Seetõttu on Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametil (edaspidi „koostööamet“) ja komisjonil sõltumatu valideerimise vajaduse tõttu protsessis suurem roll.

III peatüki sätete eesmärk on lühendada ühishuviprojektide loamenetlusi, et vältida viivitusi projektides, mis hõlbustavad energiasüsteemi ümberkujundamist. Läbivaadatud TEN-E määrus toob esile vajaduse, et pädevad asutused kooskõlastaksid ja leiaksid sünergiid naaberriikidega oma menetluste käsiraamatu väljatöötamisel, väldiks loamenetluse käigus lisanõudeid või õigusaktide muudatusi ning näitaksid üles paindlikkust loa andmise etappide kohaldamisel sõltuvalt taristukategooriast, et kiirendada või lühendada lubade andmise üldist kestust. Läbivaadatud TEN-E määrusega võetakse kasutusele avamere ühtne kontaktpunkt, et lihtsustada ja kiirendada taastuenergia avamerevõrkudele loa andmise menetlust, ja mis toimib olemasolevate merepiirkonna uuringute ja -kavade hoidlana, mille eesmärk on hõlbustada üksikute ühishuviprojektide loamenetlust ja teha selliste projektide kohta terviklikke otsuseid. Vältimaks seda, et varases etapis on vaja mitmeid konsultatsioone, peaks eelkonsulterimine olema vabatahtlik, kui see on juba hõlmatud siseriiklike õigusnormidega samade või kõrgemate standardite alusel nagu kehtivas TEN-E määruses. Läbivaadatud TEN-E määruse kohaselt peaksid liikmesriigid tagama, et ühishuviprojektide suhtes kohaldatakse kiirendatud kohtumenetlusi vastavalt riiklikele õigusaktidele (kui need on olemas).

Samuti tugevdatakse uute sätetega läbipaistvuskohustust projektiarendajate kui ühishuviprojektide rakendamist käsitleva teabe omaniku jaoks, kes peab avaldama ja ajakohastama spetsiaalseid veebilehti kõigi nende liikmesriikide keeltes, mida ühishuviprojektid läbivad või mõjutavad. Lisaks on projektiarendaja kohustatud võtma arvesse avalikel konsultatsioonidel avaldatud arvamusi ja näitama, kuidas seda on tehtud.

Projektiarendaja avaldab oma veebisaidil aruande selle kohta, kuidas võeti arvesse avalike konsultatsioonide käigus avaldatud arvamusi, näidates ära, milliseid muudatusi on tehtud projekti asukohas, trajektooris ja kavandamises, või põhjendades, miks selliseid arvamusi ei ole arvesse võetud.

V peatüki sätted toetavad vajadust arendada võrku, mis on vajalik taastuenergia avamerevõrkudest elektrienergia tootmise märkimisväärseks eeldatavaks kasvuks. TEN-E tagab avamere ja maismaa elektrivõrkude kooskõlastatud pikaajalise planeerimise ja arendamise, eemaldades seega projektipõhisest lähenemisviisist, minimeerides samal ajal keskkonna- ja kliimamõju.

Selleks et tagada kulude jagamise vahendite ja regulatiivsete stiimulite asjakohane kasutamine, vaadatakse VI peatükis läbi kehtivad sätted, et suurendada selgust ja läbipaistvust kulude riikidevahelisel jaotamisel ning kiirendada investeerimist piiriülelisse taristusse. TEN-E näeb ette kohustuse lisada tariifidesse täielikult investeerimiskulud, millele järgneb taskukohasuse hindamine tarbijate jaoks. Konkreetsete projektide puhul, millega tõenäoliselt kaasnevad suuremad riskid, näiteks elektrienergia uuenduslikud ülekandetehnoloogiad, mis võimaldavad taastuenergia, hajaenergia ressursside või nõudlusreageeringu ulatuslikku lõimimist omavahel ühendatud võrkudesse, ning energiatehnika ja digiteerimise projektid või projektid, millega kaasnevad suured tegevuskulud, peaksid õigusraamistikud pakkuma proportsionaalseid ja asjakohaseid stiimuleid investeringuteks.

VII peatüki uute sätetega ajakohastatakse uute taristukategooriate puhul projektide rahastamiskõlblikkust liidu finantsabi saamiseks. Kuigi vastastikust huvi pakkuvad projektid on rahastamiskõlblikud saama liidu finantsabi, on üksnes liidu territooriumil asuvad investeeringud rahastamiskõlblikud saama liidu finantsabi Euroopa ühendamise rahastust tööde tegemise toetuste kujul eritingimuste alusel.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 172,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,¹⁹

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,²⁰

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt,

arvestades, et:

- (1) komisjon esitas 11. detsembri 2019. aasta teatises „Euroopa roheline kokkulepe“²¹ uue majanduskasvu strateegia, mille eesmärk on muuta liit õiglaseks ja jõukaks, nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks ei ole enam kasvuhoonegaaside netoheidet ja kus majanduskasv on ressursikasutusest lahutatud. Komisjoni teatises kliimaalase sihtväärtuste kava kohta²² tehakse ettepanek suurendada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise taset 2030. aastaks vähemalt 55 %ni – eesmärk, mida toetas 11. detsembril 2020 Euroopa Ülemkogu –, ja selle aluseks olevas mõjuhindangus kinnitatakse, et tuleviku energiaallikate jaotus on praegusest väga erinev, ning rõhutatakse vajadust energiaalased õigusaktid läbi vaadata ja neid vajaduse korral muuta. Praegused investeeringud energiataristusse on selgelt ebapiisavad tuleviku energiataristu ümberkujundamiseks ja ehitamiseks. See tähendab ka, et Euroopa energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks on vaja taristut, sealhulgas kiiret elektrifitseerimist, taastuvelektri tootmise osakaalu suurendamist, taastuvate ja vähese CO₂-heittega gaaside

¹⁹ ELT C, , lk .

²⁰ ELT C, , lk .

²¹ Komisjoni teatis „Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2019) 640 final, 11. detsember 2019.

²² Komisjoni teatis „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimanetraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“, COM(2020) 562 final, 17. september 2020.

laialdasemat kasutamist, energiasüsteemide lõimimist ja uuenduslike lahenduste suuremat kasutuselevõttu.

- (2) Pärast komisjoni ettepanekuid paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ raames jõuti kokkuleppele siduvas liidu tasandi eesmärgis saavutada 2030. aastaks, et taastuvenergia moodustab vähemalt 32 % energia lõpptarbimisest, ja liidu tasandi peaeesmärgis saavutada vähemalt 32,5 % energiatõhusus.
- (3) ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgu järgses 2015. aasta Pariisi kliimakokkuleppes (edaspidi „Pariisi kokkulepe“) on seatud pikaajaline eesmärk hoida üleilmne temperatuuri tõus tunduvalt alla 2 °C võrreldes tööstusajastu eelse tasemega ning jätkata jõupingutusi temperatuuri tõusu hoidmiseks alla 1,5 °C võrreldes tööstusajastu eelse tasemega, ning rõhutatakse, kui oluline on kohaneda kliimamuutuste kahjuliku mõjuga ning viia rahastamisvood kooskõlla vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise arengu poole liikumisega. Euroopa Ülemkogu kinnitas 12. detsembril 2019 eesmärgi saavutada kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppe eesmärkidega 2050. aastaks kliimaneutraalne liit.
- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 347/2013²³ (kehtiv TEN-E määrus) on kehtestatud eeskirjad üleeuroopalise energiavõrgu õigeaegse arendamise ja koostalitluse kohta, et saavutada Euroopa Liidu toimimise lepingu energiapoliitika eesmärgid – tagada energia siseturu toimimine, energiavarustuskindlus ja konkurentsivõimelised energiaturud liidus, edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist, arendada välja uusi ja taastuvaid energiaallikaid ning edendada energiavõrkude sidumist. Määrusega (EL) nr 347/2013 on kehtestatud raamistik, mis võimaldab liikmesriikidel ja asjaomastel sidusrühmadel teha piirkondlikul tasandil koostööd paremini ühendatud energiavõrkude arendamiseks, et ühendada praegu Euroopa energiaturgudest eraldatud piirkondi, tugevdada olemasolevaid piiriüleseid ühendusi ja aidata lõimida taastuvenergiat. Nimetatud eesmärke järgides aidatakse määrusega (EL) nr 347/2013 kaasa arukale, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule ning tuuakse kasu kogu liidu konkurentsivõimele ja tema majanduslikule, sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele.
- (5) Määruse (EL) nr 347/2013 hindamine on selgelt näidanud, et raamistik on tõhusalt parandanud liikmesriikide võrkude lõimimist, stimuleerinud energiakaubandust ja seega aidanud kaasa liidu konkurentsivõimele. Elektri- ja gaasisektori ühishuviprojektid on oluliselt kaasa aidanud energiavarustuskindluse tagamisele. Gaasi puhul on taristu nüüd hästi ühendatud ja tarnekindlus on alates 2013. aastast tunduvalt paranenud. Piirkondlik koostöö piirkondlikes rühmades ja kulude piiriülese jaotamise kaudu on olulisel kohal, et teha võimalikuks projektide rakendamine. Paljudel juhtudel ei vähendanud kulude piiriülene jaotamine siiski projekti rahastamispuudujääki, nagu oli mõeldud. Kuigi enamikku loamenetlusi on lühendatud, on protsess mõnel juhul veel pikk. Oluline tegur on olnud Euroopa ühendamise rahastust antud finantsabi, sest uuringute jaoks antud toetused on aidanud projektidel vähendada riske varajastes arendusetappides, samas kui tööde tegemise toetustega on toetatud projekte, mis käsitlesid peamisi kitsaskohti, mida turupõhise rahastamisega ei olnud võimalik piisavalt lahendada.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, ELT L 115, 25.4.2013, lk 39–75.

- (6) TEN-E-poliitika on energia siseturu arendamise keskne vahend, mis on vajalik Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks. Et saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus ja 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguste suurem vähendamine, vajab Euroopa lõimitumat energiasüsteemi, mis rajaneb taastuvatel energiaallikatel põhineval suuremal elektrifitseerimisel ja gaasisektori CO₂-heite vähendamisel. TEN-E poliitikaga saab tagada, et liidu energiataristu arendamine toetab vajalikku energiasüsteemi ümberkujundamist kliimanetraalseks kooskõlas põhimõttega seada esikohale energiatõhusus.
- (7) Kuigi määruse (EL) nr 347/2013 eesmärgid jäävad suuresti samaks, ei kajasta praegune TEN-E raamistik veel täielikult energiasüsteemi oodatavaid muutusi, mis tulenevad uuest poliitilisest kontekstist ja eelkõige uuendatud 2030. aasta eesmärkidest ning Euroopa rohelise kokkuleppe kohasest 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgist. Peale uue poliitilise konteksti ja eesmärkide on viimasel kümnendil toimunud tehnoloogia kiire areng. Seda arengut tuleks arvesse võtta käesoleva määrusega hõlmatud taristukategooriates, ühishuviprojektide valikukriteeriumides ning prioriteetsetes koridorides ja teemavaldkondades.
- (8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides (EL) 2019/944²⁴ ja 2009/73/EÜ²⁵ on sätestatud energia siseturg. Kuigi energia siseturu väljakujundamisel on tehtud märkimisväärsed edusamme, on veel arenguruumi olemasoleva energiataristu paremal kasutamisel, taastuenergia kasvavate koguste lõimimisel ja süsteemide lõimimisel.
- (9) Liidu energiataristut tuleks nüüdisajastada, et vältida avariisid ja suurendada avariikindlust ning taristu vastupanuvõimet looduslike või inimtegevusest tingitud õnnetuste, kliimamuutuse kahjuliku mõju ja julgeolekuohtude suhtes – eelkõige puudutab see nõukogu direktiivi 2008/114/EÜ kohaseid Euroopa elutähtsaid taristuid²⁶.
- (10) Olenemata jõupingutustest kliimamuutuste leevendamiseks peaks liidu energiataristu olema vastupidav vältimatutele mõjudele, mida kliimamuutused hinnanguliselt Euroopas tekitavad. Seetõttu on äärmiselt oluline tugevdada jõupingutusi, mis on seotud kliimamuutustega kohanemise, vastupanuvõime suurendamise, katastroofide ennetamise ja nendeks valmisolekuga.
- (11) Energiavarustuskindlust, mis on määruse (EL) nr 347/2013 üks peamisi tõiukejõude, on ühishuviprojektide kaudu märkimisväärselt parandatud. Lisaks eeldatakse komisjoni kliimaeesmärgi mõjuhinnangus,²⁷ et maagaasi tarbimine väheneb märkimisväärselt, sest selle vaibumatu kasutamine ei ole kooskõlas CO₂-neutraalsusega. Teisest küljest suureneb 2050. aastaks märkimisväärselt biogaasi, taastuva ja vähese CO₂-heitega vesiniku ning sünteetiliste gaasiliste kütuste tarbimine. Seepärast ei vaja maagaasitaristu TEN-E poliitika raames enam toetust. Energiataristu kavandamine peaks kajastama seda muutuvat gaasimaastikku.
- (12) Arukate elektrivõrkude olulisust liidu energia- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamisel on tunnistanud komisjoni teatises energiasüsteemide lõimimise kohta²⁸. Kategooria kriteeriumid

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, ELT L 158, 14.6.2019, lk 125.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 94).

²⁶ ELT L 345, 23.12.2008, lk 75.

²⁷ SWD(2020) 176 final.

²⁸ COM(2020) 299 final.

peaksid hõlmama tehnoloogia arengut seoses innovatsiooni ja digitaalsete aspektidega. Lisaks tuleks selgitada projektide edendajate rolli. Võttes arvesse transpordisektori energianõudluse eeldatavat märkimisväärset suurenemist, eelkõige elektrisõidukite puhul maanteedel ja linnapiirkondades, peaksid arukate võrkude tehnoloogiad samuti aitama parandada energiavõrguga seotud toetust piiriülesele suure võimsusega laadimisele, et toetada transpordisektori CO₂-heite vähendamist.

- (13) Komisjoni teatises energiasüsteemide lõimimise kohta rõhutatakse vajadust energiataristu integreeritud planeerimise järele energiakandjate, taristute ja tarbimissektorite üleselt. Süsteemi selline lõimimine algab energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte rakendamisest ning lõimimisel lähtutakse terviklikust lähenemisviisist, mis ulatub kaugemale üksikute sektorite hõlmamisest. Teatises käsitletakse ka süsinikuheite vähendamise vajadusi sektorites, kus selle piiramine on raske, nagu osa tööstusest või teatavad transpordiliigid, kus otsene elektrifitseerimine on praegu tehniliselt või majanduslikult keeruline. Tuleb teha investeeringuid vesiniku tootmisesse ja elektrolüüsiseadmetesse, mille puhul on edusamme suuremahulise kaubandusliku kasutuselevõtu suunas. Komisjoni vesinikustrateegias peetakse esmatahtsaks vesiniku tootmist taastuvelektri abil, mis on kõige puhtam lahendus ja kõige paremini kooskõlas ELi kliimanetraalsuse eesmärgiga. Üleminekuetapis on aga vaja muid vähese CO₂-heitega vesiniku vorme, et kiiremini asendada olemasolev vesinik ja anda tugev impulss mastaabisäästule.
- (14) Lisaks jõuti komisjoni vesinikustrateegias²⁹ järeldusele, et vesiniku nõutavaks kasutuselevõtuks on väga oluline luua ulatuslik taristuvõrkelement, mida saab pakkuda ainult liit ja ühtne turg. Spetsiaalne taristu vesiniku piiriüleseks transportimiseks ja sellega kauplemiseks on praegu väga piiratud. Selline taristu peaks suures osas koosnema maagaasi sektori ümberkujundatud rajatistest, mida täiendavad vesiniku jaoks ettenähtud uued rajatised. Lisaks on vesinikustrateegias seatud strateegiline eesmärk suurendada 2030. aastaks elektrolüüsi ülesseatud võimsust 40 GW-ni, et suurendada saastevaba vesiniku tootmist ja hõlbustada CO₂-heite vähendamist fossiilkütustest sõltuvates sektorites, nagu tööstus või transport. Seepärast peaks TEN-E poliitika hõlmama uut ja selleks otstarbeks ümberkujundatud vesiniku ülekandetaristut ja hoidlaid ning elektrolüüsirajatisi. Liidu vesinikumagistraali loomiseks tuleks kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse lisada ka vesiniku ülekande- ja hoiustamistaristud, et oleks võimalik põhjalikult ja järjepidevalt hinnata nende kulusid ja kasu energiasüsteemile, sealhulgas nende panust sektorite lõimimisse ja CO₂-heite vähendamisse.
- (15) Lisaks tuleks uuenduslikele digitehnoloogiatele tuginedes luua arukate gaasivõrkude jaoks luua uus taristukategooria, et toetada investeeringuid, millega lõimitakse võrku taastuvad ja vähese süsinikdioksiidiheitega gaasid, nagu biogaas, biometaan ja vesinik, ning aidata hallata sellest tulenevat keerukat süsteemi.
- (16) Määruses (EL) nr 347/2013 on nõutud, et ühishuviprojekti kandidaat peab tõendama, et ta annab olulise panuse kriteeriumide kogumist vähemalt ühe kriteeriumi täitmisesse liidu loetelu koostamise protsessis, mis võib, kuid ei pruugi hõlmata säästvust. See nõue võimaldas kooskõlas tolaeagsete energia siseturu konkreetsete vajadustega arendada ühishuviprojekte, mis käsitlesid üksnes energiavarustuskindlusega seotud riske, isegi kui need ei tõestanud kasu säästvuse seisukohast. Võttes aga arvesse liidu taristuvajaduste arengut ja CO₂-heite

²⁹ Kliimanetraalse Euroopa vesinikustrateegia, (COM(2020) 301) final.

vähendamise eesmärgi, tuleks hinnata Euroopa Ülemkogu 2020. aasta juuli järeldusi, mille kohaselt „liidu kulutused peaksid olema kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ja Euroopa rohelise kokkuleppe põhimõttega „Ära tee kahju“, säästvast taastuvate energiaallikate võrku lõimimise või kasvuhoonegaaside heite vähendamise seisukohast, kui see on asjakohane, et tagada TEN-E poliitika kooskõla liidu energia- ja kliimapolitiika eesmärkidega. CO₂ transpordivõrkude säästvast käsitletakse nende eesmärgi järgi, milleks on süsinikdioksiidi transportimine.

- (17) Liit peaks hõlbustama taristuprojekte, millega ühendatakse liidu energiavõrgud kolmandate riikide võrkudega, mis on vastastikku kasulikud ja vajalikud energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks ning mis vastavad ka käesoleva määruse kohaste asjakohaste taristukategooriate konkreetsetele kriteeriumidele, eelkõige naaberriikidega ja riikidega, kellega liit on sisse seadnud konkreetse energiakoostöö. Seepärast peaks käesoleva määruse reguleerimisalasse olema hõlmatud vastastikust huvi pakkuvad projektid, kui need on jätkusuutlikud ning suudavad näidata märkimisväärset sotsiaal-majanduslikku netokasu vähemalt kahele liikmesriigile ja vähemalt ühele kolmandale riigile. Selliseid projekte võib rahastamiskõlblikuna liidu loendisse lisada tingimustel, et õigusnormid ühtlustatakse liiduga ning näidatakse, et need aitavad kaasa liidu üldiste energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele energiavarustuskindluse ja CO₂ heite vähendamise seisukohast. Sellist õigusnormide vastavusse viimist või ühtlustamist tuleks eeldada Euroopa Majanduspiirkonna või energiaühenduse lepinguosaliste puhul. Lisaks peaks kolmas riik, kellega liit teeb koostööd vastastikust huvi pakkuvate projektide arendamisel, võimaldama sarnase ajakava kiirendatud rakendamiseks ja muud poliitika toetusmeetmed, nagu on sätestatud käesolevas määruses. Seepärast tuleks käesolevas määruses käsitleda vastastikust huvi pakkuvaid projekte samal viisil kui ühishuviprojekte, kusjuures kõik ühishuviprojekte käsitlevad sätted kehtivad ka vastastikust huvi pakkuvate projektide kohta, kui ei ole sätestatud teisiti.
- (18) Lisaks peab liit märkimisväärselt suurendama taastuvelektri tootmist, et saavutada liidu 2030. ja 2050. aasta kliima- ja energiaeesmärgid ning kliimanetraalsuse eesmärk. Olemasolevad elektrienergia ülekandmise ja salvestamise taristukategooriad on üliolulised, et lõimida taastuvelektri tootmise märkimisväärne suurenemine elektrivõrku. Lisaks nõuab see suuremaid investeeringuid avamere taastuvenergiasse³⁰. Samuti tuleks tegeleda avamere ja maismaa elektrivõrkude pikaajalise planeerimise ja arendamise koordineerimisega. Eelkõige tuleks avamere taristu planeerimisel minna projektipõhiselt lähenemisviisilt üle kooskõlastatud terviklikule lähenemisviisile, millega tagatakse lõimitud avamerevõrkude säästev areng kooskõlas iga merepiirkonna avamere taastuvenergia potentsiaaliga, keskkonnakaitse ja muude mere kasutusviisidega.
- (19) Asjaomastel liikmesriikidel peaks olema võimalik hinnata tulu ja kulusid, mis on seotud taastuvenergia avamerevõrkudega merepiirkondades, ning teha esialgne kulude jagamise analüüs merepiirkonna tasandil, et toetada ühiseid poliitilisi kohustusi avamere taastuvenergia arendamiseks merepiirkonna tasandil. Seepärast peaks komisjon töötama välja ühtsed põhimõtted lõimitud avamerevõrgu arengukavade kasutuselevõtu kulude-tulude ja kulude jagamise meetodika jaoks, mis peaks võimaldama liikmesriikidel läbi viia asjakohast hindamist.

³⁰ Teatis avamerestrategie kohta.

- (20) Kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade koostamine, mis on elektri- ja gaasikategooriatega seotud ühishuviprojektide kindlaksmääramise alus, on osutunud tõhusaks. Kuigi Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikel ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustikel (ENTSOd) ning ülekandevõrguettevõtjatel on protsessis oluline roll, on protsessi usaldusväärse suurendamiseks vaja suuremat kontrolli, eelkõige seoses tulevikustsenaariumide määratlemisega, pikaajaliste taristulünkade ja kitsaskohtade kindlakstegemisega ning üksikute projektide hindamisega. Seetõttu peaks Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametil (edaspidi „koostööamet“) ja komisjonil olema sõltumatu valideerimise vajaduse tõttu protsessis suurem roll, sealhulgas kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava koostamise protsessis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2019/943³¹ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 715/2009³².
- (21) Oluline on tagada, et ühishuviprojekti staatuse saavad ainult sellised taristuprojektid, mille jaoks ei ole mõistlikke alternatiivseid lahendusi. Selleks järgitakse taristu puuduste kindlakstegemisel energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning kaalutakse esmajärjekorras kõiki asjakohaseid taristuga mitteseotud lahendusi, et kõrvaldada tuvastatud puudused. Lisaks peaksid projektiarendajad esitama projekti rakendamise ajal aruande keskkonnaalaste õigusaktide järgimise kohta, ning tõendama, et projektid ei kahjusta oluliselt keskkonda kooskõlas määruse (EÜ) 2020/852 artikliga 17³³. Olemasolevate ühishuviprojektide puhul, mis on saavutanud piisava küpsusastme, võetakse seda arvesse, kui piirkondlikud rühmad valivad projektid hilisemasse liidu loendisse.
- (22) Pinge ja sageduse stabiilsuse tagamiseks tuleks erilist tähelepanu pöörata Euroopa elektrivõrgu stabiilsusele muutuvates tingimustes, pidades eelkõige silmas taastuvelektri kasvavat osakaalu.
- (23) Komisjon on pärast tihedaid arutelusid kõikide liikmesriikide ja sidusrühmadega kindlaks määranud 13 strateegilist üleeuroopalise energiataristu prioriteeti, mille elluviimine on oluline, et saavutada liidu 2030. ja 2050. aasta energia- ja kliimapoliitika eesmärgid. Need prioriteedid hõlmavad eri geograafilisi piirkondi või elektrienergia ülekandmise ja salvestamise, taastuenergia avamerevõrkude, vesiniku ülekandmise ja ladustamise, elektrolüüsi seadmete, arukate gaasivõrkude, arukate elektrivõrkude ja süsinikdioksiidi transpordiga seotud teemavaldkondi.
- (24) Arvestades ühishuviprojektide panust energiapoliitikaeesmärkide täitmise, peaksid need projektid täitma ühiseid, läbipaistvaid ja objektiivseid kriteeriume. Liidu loenditesse kandmiseks peaksid elektri- ja vesinikuprojektid olema osa viimasest olemasolevast kogu liitu hõlmavast kümneaastasest võrgu arengukavast. Kuna vesinikutaristu ei ole praegu lisatud kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse, tuleks seda nõuet vesinikuprojektide suhtes kohaldada alates 1. jaanuarist 2024 käesoleva määruse kohaselt koostatud teise liidu loendi puhul.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (ELT L 158, 14.6.2019, lk 54).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 715/2009 maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1775/2005 (ELT L 211, 14.8.2009, lk 36).

³³ Määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088, ELT L 198, 22.6.2020, lk 13.

- (25) Tuleks asutada piirkondlikud rühmad, kes esitaksid ja vaataksid läbi ühishuviprojekte, ning seejärel koostada ühishuviprojektide piirkondlikud loendid. Laiema konsensuse saavutamiseks peaksid need piirkondlikud rühmad tegema tihedat koostööd liikmesriikide, riikide reguleerivate asutuste, projektiarendajate ja asjakohaste sidusrühmadega. Selle koostöö käigus peaksid riikide reguleerivad asutused vajaduse korral piirkondlikke rühmi nõustama muu hulgas kavandatud projektide õiguslike aspektide teostatavuse ning reguleerijatelt loa saamise kavandatud tähtaegade realistlikkuse küsimuses.
- (26) Iga kahe aasta tagant tuleks koostada uus liidu ühishuviprojektide loend (edaspidi „liidu loend“). Uude liidu loendisse ei tohiks võtta neid ühishuviprojekte, mis on lõpule viidud või mis ei vasta enam käesolevas määruses sätestatud asjaomastele kriteeriumidele ja nõuetele. Sellepärast peaks olemasolevate ühishuviprojektide uude liidu loendisse võtmise kohta kehtima piirkondlike loendite ja liidu loendi koostamise valikumenetlus, nagu kavandatavate projektide kohta kohaldatakse; Sellega kaasnevat halduskoormust tuleks siiski vähendada nii palju kui võimalik, näiteks kasutades võimalikult palju juba varem esitatud teavet ning projektiarendajate aastaaruannete andmeid. Sel eesmärgil peaksid olemasolevad ühishuviprojektid, mis on teinud märkimisväärseid edusamme, saama kasu ühtlustatud kaasamisprotsessist kogu liitu hõlmavasse kümneaastasesse võrgu arengukavasse.
- (27) Ühishuviprojekte tuleks võimalikult kiiresti rakendada ning tähelepanelikult jälgida ja hinnata, hoides samal ajal projektiarendajate halduskoormuse võimalikult väiksena. Komisjon peaks teatavatesse raskustesse sattunud projektidele määrama Euroopa koordinaatorid. Konkreetsete projektide rakendamisel tehtud edusamme ja käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmist tuleks arvesse võtta vastavate projektide valikumenetluses järgnevasse liidu loenditesse.
- (28) Loamenetlus ei tohiks tekitada ebaproportsionaalselt suurt halduskoormust võrreldes projekti suuruse või keerukusastmega, ega tõkestada üleeuroopaliste võrkude arendamist ja juurdepääsu turule.
- (29) Liidu energia- ja transpordi- ja telekommunikatsioonitaristu ühishuviprojektide kavandamist ja rakendamist tuleks kooskõlastada, et tekitada nende koostoimet kõikjal, kus see on majanduslikust, tehnilisest, keskkonna-, kliima- või ruumilise planeerimise seisukohast teostatav, võttes seejuures arvesse asjakohaseid ohutusküsimusi. Seega peaks erinevate üleeuroopaliste võrkude planeerimisel olema võimalik eelistada transpordi-, kommunikatsiooni- ja energiavõrkude ühendamist, et tulla toime võimalikult väikese territooriumiga ja võimaluse korral tagada olemasolevate või kasutamata trasside uuesti kasutamine, et minimeerida igasugust negatiivset sotsiaalset, majanduslikku, keskkonna-, kliima- ja finantsmõju.
- (30) Ühishuviprojektide kiireks halduslikuks menetlemiseks tuleks anda neile riiklikul tasandil eelisstaatus ning pädevad asutused peaksid neid käsutama avalikku huvisse kuuluvana. Ülekaaluka avaliku huvi tõttu tuleks projektidele, millel on ebasoodne mõju keskkonnale, anda

luba, kui kõik nõukogu direktiivis 92/43/EMÜ³⁴ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/60/EÜ³⁵ sätestatud tingimused on täidetud.

- (31) Ühishuviprojektidele tuleks riiklikul tasandil anda eelisstaatus ka selleks, et tagada nende kiire käsitlemine kõigis nendega seotud kohtu- ja vaidluste lahendamise menetlustes.
- (32) Et vähendada keerukust, suurendada tõhusust ja läbipaistvust ning aidata tihendada liikmesriikide koostööd, peaks olema pädev asutus või pädevad asutused, kes lõimivad või koordineerivad kõiki loamenetlusi („ühtne kontaktpunkt“).
- (33) Et taastuenergia avamerevõrkude loamenetlust lihtsustada ja kiirendada, peaksid konkreetse merepiirkonna ümber asuvad liikmesriigid looma ainulaadsed kontaktpunktid, mida piirkondliku eripära ja geograafia tõttu nimetatakse avamere ühtseks kontaktpunktiks, lihtsustamaks ja koordineerimaks sellistele projektidele lubade andmise protsessi. Lisaks peaks taastuenergia avamerevõrkude ühtse kontaktpunkti loomine merepiirkonna kohta vähendada keerukust, suurendama tõhusust ja kiirendama sageli paljusid jurisdiktsioone läbivate avamere ülekanderajatiste loamenetlusprotsessi.
- (34) Vaatamata juba kehtivatele normidele üldsuse osalemise tagamiseks keskkonnavalaste otsuste tegemisel, mida kohaldatakse täielikult ühishuviprojektide suhtes, on käesoleva määruse kohaselt siiski vaja täiendavaid meetmeid selleks, et tagada kõige rangemate läbipaistvuse ja üldsuse osalemise normide järgimine ühishuviprojektide loamenetluse kõikide asjakohaste küsimuste käsitlemisel. Kui riiklikud eeskirjad juba hõlmavad samu või kõrgemaid norme, nagu on sätestatud käesolevas määruses, peaks loamenetluse eelne eelkonsulteerimine muutuma vabatahtlikuks ja vältima õiguslike nõuete dubleerimist.
- (35) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2011/92/EL³⁶ ja 2001/42/EÜ³⁷ ning vajaduse korral Århusis 25. juunil 1998. aastal³⁸ allkirjastatud keskkonnateabe kättesaadavuse ja keskkonnavalaste otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (edaspidi „Århusi konventsioon“) ja piiriülese keskkonnavalaste hindamise Espoo konventsiooni (edaspidi „Espoo konventsioon“) nõuetekohane ja koordineeritud kohaldamine peaks tagama keskkonna- ja kliimavalaste hindamise põhimõtete ühtlustamise, sealhulgas piiriüleises kontekstis. Komisjon on avaldanud suunised, mis abistavad liikmesriike piisavate seadusandlike ja muude meetmete kindlaks määramisel energiataristu keskkonnavalaste hindamise lihtsustamiseks ning ühishuviprojektide liidu õiguse kohaselt nõutava keskkonnavalaste hindamise menetluste ühtse kohaldamise tagamiseks³⁹. Liikmesriigid peaksid

³⁴ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeistiku kaitse kohta (ELT L 206, 22.7.1992, lk 7).

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/92/EL, 13. detsember 2011, teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnavalaste hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnavalaste hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).

³⁸ ELT L 124, 17.5.2005, lk 4.

³⁹ Juhenddokument „Streamlining environmental assessment procedures for energy infrastructure „Projects of Common Interest“ (PPI)“, („Energiataristu ühishuviprojektide keskkonnavalaste hindamise menetluste ühtlustamine“), https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf.

koordineerima ühishuviprojektide hindamist ja võimaluse korral tagama ühishindamise. Liikmesriike tuleks õhutada vahetama loamenetlustealaseid kogemusi ja suurendama vastavat haldusvõimekust.

- (36) Tähtis on loamenetlusi parandada ja sujuvamaks muuta, tunnustades – nii palju kui see on subsidiaarsuse põhimõtet nõuetekohaselt järgides võimalik – liikmesriikide pädevust ja menetlusi uue taristu rajamisel. Pidades silmas energiataristute arendamise hädavajadust, tuleks loamenetluse lihtsustamisega kehtestada kindlaksmääratud ajapiirang, mille jooksul peavad vastavad asutused tegema otsuse projekti ehitustööde kohta. Nimetatud ajapiirang peaks stimuleerima loamenetluste tõhusamat määratlemist ja läbiviimist ega tohiks mingil juhul kaasa tuua järeleandmisi keskkonnakaitses kooskõlas keskkonnaalaste õigusaktidega ja üldsuse osalemise rangetes normides. Selle määrusega tuleks kehtestada maksimaalsed tähtajad, kuid liikmesriigid võivad püüda saavutada lühemaid tähtaegu, kui see on teostatav, ja eelkõige selliste projektide puhul nagu arukad võrgud, mis ei pruugi nõuda keerukaid loamenetlusi nagu ülekandetaristu puhul. Tähtaegadest kinnipidamise eest peaksid vastutama pädevad asutused.
- (37) Liikmesriigid võivad vajaduse korral lisada terviklikesse otsustesse otsused, mis tehti seoses konkreetsete maaomanikega peetud läbirääkimistega kinnisasjale juurdepääsu saamiseks, kinnisasja omandamiseks või selle valdamisõiguse saamiseks; ruumilise planeerimisega, mis määrab kindla piirkonna üldise maakasutuse, sealhulgas muud arendusprojektid, nt maanteed, raudteed, hooned ja looduskaitsealad, mida ei tehta kavandatud projekti tarvis; ning tegevuslubade andmisega. Loamenetlustes tuleks silmas pidada, et ühishuviprojekt võib hõlmata asjakohast taristut projekti rajamiseks või toimimiseks vajalikus ulatuses. Käesolevat määrust ja eelkõige loamenetlust, üldsuse osalemist ja ühishuviprojektide rakendamist käsitlevaid sätteid tuleks kohaldada, ilma et see piiraks rahvusvahelise ja liidu õiguse ning sealhulgas keskkonna- ja rahvatervise kaitset käsitlevate sätete ning ühise kalandus- ja merenduspoliitika sätete, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/89/EL⁴⁰ alusel vastu võetud sätete kohaldamist.
- (38) Ühishuviprojektide arendus-, ehitus-, tegevus- ja hoolduskulud peaksid üldjuhul täielikult katma taristu kasutajad. Kui turunõudluse või kasutustasude eeldatava mõju hindamisest nähtub, et ilmselt ei õnnestu kulusid katta taristu kasutajate tasudest, peaks olema lubatud ühishuviprojektide kulude piiriülene jaotamine.
- (39) Kulude asjakohase jaotamise arutelu peaks põhinema taristuprojekti kulude ja tulude analüüsil, mis viiakse läbi kogu energiasüsteemi hõlmava analüüsi jaoks ühtlustatud metoodika põhjal, kasutades sama stsenaariumi, mida kasutati ajal, mil projekt lisati liidu ühishuviprojektide loendisse, ja mis toimub kogu liidu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade raames, mille Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustik (ENTSO-G) on ette valmistanud vastavalt määrusele (EL) 2019/943 ja määrusele (EÜ) nr 715/2009 ning mille koostööamet on läbi vaadanud. Analüüsis võib investeringute ühikukulude võrdlemiseks võtta arvesse näitajaid ja vastavaid kontrollväärtusi.
- (40) Üha enam lõimitud energia siseturul on vaja selgeid ja läbipaistvaid eeskirju kulude riikidevaheliseks jaotamiseks, et kiirendada piiriülesele taristusse investeerimist. Oluline on

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik, ELT L 257, 28.8.2014, lk 135.

tagada ühishuviprojektide arendamiseks stabiilne rahastamisraamistik, minimeerides ühtlasi rahalise toetuse vajadust. Kulude piiriülese jaotamise üle otsustamisel peaksid riikide reguleerivad asutused jaotama investeerimiskulud piiriüleselt tervikuna ja lisama need riiklikesse tariifidesse ning seejärel kindlaks tegema, kas nende mõju riigisisestele tariifidele võib põhjustada tarbijatele ebaproportsionaalset koormust. Riikide reguleerivad asutused peaksid võtma arvesse tegelikke või hinnangulisi kasutustasusid ja tulusid, et vältida projektide mitmekordset toetamist. Nimetatud tasusid ja tulusid tuleks arvesse võtta vaid niivõrd, kui need on seotud projektidega ja mõeldud asjaomaste kulude katmiseks.

- (41) Energia siseturgu käsitlevates õigusaktides nõutakse, et võrkude juurdepääsutasudega loodaks asjakohased stiimulid investeringute tegemiseks. Siiski tekitavad mitut liiki ühishuviprojektid tõenäoliselt välismõjusid, mida ei ole võimalik tavapärasel tariifisüsteemis täielikult arvesse võtta ja selle kaudu sisse nõuda. Energia siseturgu käsitlevate õigusaktide kohaldamisel peaksid riikide reguleerivad asutused tagama stabiilse ja prognoositava õigus- ja finantsraamistiku ja ühishuviprojektide stiimulid, sealhulgas pikaajalised stiimulid, mis oleksid vastavuses projekti spetsiifiliste riskide tasemega. Seda tuleks kohaldada eelkõige piiriüleste projektide suhtes, elektrienergia uuenduslike ülekandetehnoloogiate suhtes, mis võimaldavad taastuvenergia, hajaenergia ressursside või nõudlusreageeringu ulatuslikku lõimimist omavahel ühendatud võrkudesse, ning energiatehnoloogia ja digiülemineku projektide suhtes, millega kaasnevad tõenäoliselt suuremad riskid kui ühes liikmesriigis asuvate sarnaste projektidega või mis lubavad liidule suuremat kasu. Peale selle peaks suurte tegevuskuludega projektidel olema juurdepääs asjakohastele investeerimisstiimulitele. Taastuvenergia avamerevõrgud, mis täidavad elektrivõrkude vaheliste ühenduste ja avamere taastuvenergia tootmise projektide ühendamise kahekordset funktsiooni, on tõenäoliselt suurema riskiga kui võrreldavad maismaa taristuprojektid, kuna nad on olemuslikult seotud tootmisrajatistega, tuues endaga kaasa regulatiivsed riskid, rahastamisriskid, nagu vajadus ennetavate investeringute järele, tururiskid ja uute uuenduslike tehnoloogiate kasutamise seotud riskid.
- (42) Käesolevat määrust tuleks kohaldada üksnes lubade andmise suhtes ühishuviprojektidele, üldsuse osalemisele nendes projektides ja nende regulatiivsele käsitlemisele. Liikmesriigid võivad siiski vastu võtta siseriiklikke sätteid, et kohaldada samasuguseid või nendega sarnaseid eeskirju ka teiste projektide suhtes, mida ei loeta ühishuviprojektideks käesoleva määruse tähenduses. Liikmesriigid võivad vastu võtta siseriiklikke sätteid, et kohaldada õiguslike stiimulite puhul samasuguseid või sarnaseid eeskirju elektrienergia salvestamise ühisprojektide suhtes.
- (43) Liikmesriike, kes praegu ei omista energiataristuprojektidele lubade andmise protsessis suurimat võimalikku riiklikku tähtsust, tuleks julgustada kaaluma sellise suure riikliku tähtsuse kehtestamist, eelkõige hinnates, kas see kiirendaks loamenetlust.
- (44) Liikmesriike, kus praegu ei ole energiataristuprojektide suhtes kohaldatavaid kiirendatud või kiireloomulisi kohtumenetlusi, tuleks julgustada kaaluma selliste menetluste kehtestamist, eelkõige hinnates, kas see kiirendaks selliste projektide rakendamist.
- (45) Määrus (EL) nr 347/2013 on näidatud, et erasektori rahastamise võimendamine liidu märkimisväärse finantsabi kaudu annab lisaväärtust ja võimaldab rakendada Euroopa tähtsusega projekte. Majandusliku ja rahalise olukorra ning eelarvepiirangute tingimustes tuleks mitmeaastase finantsraamistiku raames jätkata toetuste ja finantsinstrumentide kaudu antavat sihtotstarbelist toetust, et meelitada esmatähtsate energiataristukoridoride ja -alade

rahastamiseks ligi uusi investoreid, hoides ühtlasi liidu eelarvevahendite osakaalu selles võimalikult väiksena.

- (46) Ühishuviprojektid peaksid vastama teatavatele tingimustele, et saada määruse (EL) ... [Euroopa ühendamise rahastu kohta, mille kohta tehti ettepanek dokumendis COM(2018)438] alusel liidu rahalist abi uuringuteks ja teatavatel tingimustel töödeks kas toetuste või uuenduslike finantsinstrumentide kujul, et tagada vajaduspõhine toetus ühishuviprojektidele, mis ei ole kehtiva õigusraamistiku ja turutingimuste kohaselt elujõulised. Oluline on vältida konkurentsimoonusi, eelkõige projektide vahel, mis panustavad samasse liidu esmatähtsasse koridori. Niisugune rahaline abi peaks tagama vajaliku koostoime struktuurifondidega, et rahastada arukaid energiajaotusvõrke, ja liidu taastuvenergia rahastamismehhanismiga vastavalt komisjoni rakendusmäärusele (EL) 2020/1294⁴¹. Ühishuviprojektidesse investeerimine peaks põhinema kolmeastmelisel loogikal. Kõigepealt peaksid esimesed investeeringud tulema turult. Seejärel, kui turg ei investeer, tuleks uurida regulatiivsete lahenduste võimalusi, vajaduse korral kohandada asjaomast õigusraamistikku ning tagada asjaomase õigusraamistiku nõuetekohane kohaldamine. Lõpuks, kui esimesed kaks sammu ühishuviprojektide jaoks vajalikke investeeringuid ei anna, peaks olema võimalik anda liidu rahalist abi, kui ühishuviprojekt vastab kohaldatavatele abikõlblikkuse kriteeriumidele. Ühishuviprojektid võivad olla rahastamiskõlblikud ka InvestEU programmi raames, mis täiendab toetusega rahastamist.
- (47) Toetused vastastikust huvi pakkuvate projektidega seotud töödeks peaksid olema kättesaadavad üksnes liidu territooriumil tehtavateks investeeringuteks ja ainult juhul, kui vähemalt kaks liikmesriiki panustavad projekti eelseid silmas pidades märkimisväärselt rahaliselt projekti investeerimiskuludesse.
- (48) Seepärast tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942⁴² ja (EL) 2019/943⁴³ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 vastavalt muuta.
- (49) Seepärast tuleks määrus (EL) nr 347/2013 tunnistada kehtetuks.
- (50) Tagamaks, et esmatähtsate koridoride ja teemavaldkondade koosseis kajastab parimal viisil energiataristu arengut ning et iga rühma kandidaatprojektide arv jääb asjakohaseks ja mõistlikuks, et võimaldada põhjalikku hindamist, ning tagamaks, et liidu ühishuviprojektide loendis piirduks projektidega, mis aitavad kõige rohkem kaasa strateegiliste energiataristu esmatähtsate koridoride ja teemavaldkondade loomisele, tuleks komisjonile delegeerida õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte selleks et:
- täiendada käesolevat määrust, vaadates läbi esmatähtsate koridoride ja teemavaldkondade ulatuse ja koosseisu ning võttes vastu esmatähtsate koridoride ja teemavaldkondade uued loendid;

⁴¹ Komisjoni 15. septembri 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/1294 liidu taastuvenergia rahastamismehhanismi kohta (ELT L 303, 17.9.2020, lk 1).

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/942, millega asutatakse Euroopa Liidu Energeetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ELT L 158, 14.6.2019, lk 22).

⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu, ELT L 158, 14.6.2019, lk 54.

- muuta käesoleva määruse lisasid, et võtta vastu ja vaadata läbi liidu ühishuviprojektide loend, austades ühtlasi liikmesriikide ja kolmandate riikide õigust kiita heaks nende territooriumiga seotud ühishuviprojekte või vastastikust huvi pakkuvaid projekte.

Lähtudes vajadusest tagada käesoleva määruse eesmärkide saavutamine, peaks ühishuviprojektide koguhulk jääma käideldavuse piiridesse, arvestades liidu loendis olevate projektide senist arvu, ega tohiks olla oluliselt üle 220 projekti. Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Kui nad peavad seda vajalikuks, võivad Euroopa Parlament ja nõukogu saata kumbki oma eksperdid osalema komisjoni delegeeritud õigusakte ettevalmistavatel eksperdirühmade koosolekutel, kuhu on kutsutud liikmesriikide eksperdid. Piirkondlikes rühmades toimuvad arutelud on komisjoni jaoks olulised, et võtta vastu delegeeritud õigusaktid, millega kehtestatakse ühishuviprojektide loendid. Seetõttu on asjakohane, niivõrd kui see on võimalik ja kooskõlas käesoleva määruse raamistikuga, et Euroopa Parlamenti ja nõukogu teavitatakse ning nad võivad saata eksperte piirkondlike rühmade koosolekutele kooskõlas 2016. aasta paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppega⁴⁴.

- (51) Et tagada ühetaolised tingimused käesoleva määruse rakendamiseks seoses kulude piiriülese jaotamise menetlustega ning et võimaldada liikmesriikidel hinnata seotud merepiirkonna taastuenergia avamerevõrkude tulusid ja kulusid, pidades silmas ka tootmiskohtade turu- ja finantskorraldust, näiteks juba antud toetust, ning teha esialgne kulude jagamise analüüs mereterritooriumi tasandil, tuleks komisjonile anda ELi toimimise lepingu artikli 291 kohased rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁴⁵. Kõnealuste rakendusaktide vastuvõtmiseks tuleks kasutada nõuandemenetlust.
- (52) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt üleeuroopaliste energiavõrkude arendamist ja koostalitlusvõimet ning selliste võrkudega ühendamist, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seetõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

⁴⁴ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1–14. Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe.

⁴⁵ ELT L 55, 28.2.2011, lk 13.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse suunised selliste I lisas sätestatud esmatähtsate üleeuroopalise energiataristu koridoride ja alade (edaspidi „esmatähtsad energiataristukoridorid ja -alad“) õigeaegse arendamise ja koostalitlusvõime jaoks, mis aitavad saavutada liidu 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärke ning 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärki.

2. Käesoleva määrusega:

- a) määratakse kindlaks esmatähtsate koridoride ja alade loomiseks vajalikud ühishuviprojektid, mis kuuluvad II lisas sätestatud elektri, arukate gaasivõrkude, vesiniku, elektrolüüsiseadmete ja CO₂ energiataristukategooriatesse (edaspidi „energiataristukategooriad“);
- b) hõlbustatakse ühishuviprojektide õigeaegset elluviimist, lihtsustades, paremini kooskõlastades ja kiirendades loamenetlusi ning suurendades üldsuse osalemist;
- c) sätestatakse eeskirjad ja suunised ühishuviprojektide kulude piiriüleseks jaotamiseks ja riskidega seotud stiimulite pakkumiseks;
- d) määratakse tingimused, mille täitmisel on ühishuviprojektid kõlblikud liidu rahalise abi saamiseks;
- e) käsitletakse vastastikust huvi pakkuvate projektide kindlaksmääramist.

Artikkel 2

Mõisted

Lisaks mõistetele Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2009/73/EÜ, (EL) 2018/2001⁴⁶ ja (EL) 2019/944 ning määrustes (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 kasutatakse käesolevas määruses järgmisi mõisteid:

- (1) „energiataristu“ – füüsilised seadmed või rajatised, mis kuuluvad energiataristukategooriate alla ning asuvad liidus ja ühendavad liitu ja üht või mitut kolmandat riiki;

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, ELT L 328, 21.12.2018, lk 82.

- (2) „tervikotsus“ – liikmesriigi asutuse või asutuste, välja arvatud kohtute tehtud lõplik otsus või otsuste kogum, millega määratakse kindlaks, kas projektiarendajal on luba ehitada ühishuviprojekti elluviimiseks vajalik energiataristu, andes talle võimaluse alustada või hankida ja alustada vajalikke ehitustöid („ehitamismis staatus“), ilma et see piiraks otsuste tegemist halduskorras edasikaebuste menetlemisel;
- (3) „projekt“ – üks või mitu energiataristukategooriasse kuuluvat liini, torustikku, rajatist, seadet või paigaldist;
- (4) „ühishuviprojekt“ – projekt, mida on vaja I lisas sätestatud esmatahtsate energiataristukoridoride ja -alade loomiseks ning mis kuulub artiklis 3 nimetatud ühishuviprojektide liidu loendisse;
- (5) „vastastikust huvi pakkuv projekt“ – projekt, mida liit edendab koostöös kolmandate riikidega;
- (6) „energiataristu kitsaskoht“ – ülekandevõimsuse piiratus, sealhulgas taristu puudumisest tingitud energiasüsteemi füüsiliste energiavoogude piirang;
- (7) „projektiarendaja“ – üks järgmistest:
 - (a) ülekandevõrguettevõtja, jaotusvõrguettevõtja või muu ettevõtja või investor, kes töötab välja ühishuviprojekti;
 - (b) juhul kui tegemist on mitme ülekandevõrguettevõtja, jaotusvõrguettevõtja või muu ettevõtja või investori või nende rühmaga, siis nende vahelise lepinguga määratud, kohaldatava siseriikliku õiguse kohane õigusvõimeline üksus, kellel on õigus võtta lepingupoolte nimel õiguslikult siduvaid kohustusi ja varalist vastutust;
- (8) „arukas elektrivõrk“ – elektrivõrk, kus võrguettevõtja saab digitaalselt jälgida võrguga ühendatud kasutajate tegevust, ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad (IKT) suhtlemiseks seotud võrguettevõtjate, tootjate, tarbijate ja/või tootvate tarbijatega, et edastada elektrit säästval, kulutõhusal ja turvalisel viisil;
- (9) „arukas gaasivõrk“ – gaasivõrk, mis kasutab uuenduslikke digilahendusi, et lõimida kulutõhusal viisil arvukad vähese CO₂-heitega ja taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiallikad vastavalt tarbijate vajadustele ja gaasi kvaliteedinõuetele, et vähendada asjaomase gaasitarbimise CO₂ jalajälge, võimaldada taastuvate ja vähese CO₂-heitega gaaside osakaalu suurenemist ning luua sidemeid teiste energiakandjate ja sektoritega;
- (10) „asjaomased asutused“ – asutused, kes on siseriikliku õiguse kohaselt pädevad väljastama eri lubasid ja tegevuslubasid, mis on seotud kinnisvara, sealhulgas energiataristu planeerimise, projekteerimise ja ehitamisega;
- (11) „tööd“ – koostisosade, süsteemide ja teenuste, sh tarkvara ostmine, tarnimine ja kasutuselevõtmine ning projektiga seotud arendus-, ehitus- ja paigaldustegevus, paigaldiste vastuvõtmine ning projekti käivitamine;
- (12) „uuringud“ – projekti rakendamise ettevalmistamiseks vajalik tegevus, nt ettevalmistavad, teostatavus- ja hindamisuuringud, katsed ning kinnitavad uuringud, sh tarkvara, ning kõik muud tehnilised toetusmeetmed, sh eeltööd projekti määratlemiseks ja väljaarendamiseks ning

selle rahastamise üle otsustamiseks, nt asjaomaseid asukohti käsitleva eelteabe kogumine ning finantspaketi ettevalmistamine;

- (13) „riigi reguleeriv asutus“ – direktiivi 2009/73/EÜ artikli 39 lõike 1 või direktiivi (EL) 2019/944 artikli 57 lõike 1 kohaselt määratud riigi reguleeriv asutus;
- (14) „käikulaskmine“ – valmishitatud projekti toimivaks muutmise protsess;
- (15) „asjaomased riigi reguleerivad asutused“ – nende liikmesriikide reguleerivad asutused, kellele projekt avaldab märkimisväärset positiivset mõju;
- (16) „kliimamuutustega kohanemine“ – protsess, mis tagab energiataristu vastupanuvõime kliimamuutuste võimalikele kahjulikele mõjudele kliimatundlikkuse ja -riski hindamise kaudu, sealhulgas asjakohaste kohanemismeetmete abil.

II PEATÜKK

ÜHISHUVIPROJEKTID JA VASTASTIKUST HUVI PAKKUVAD PROJEKTID

Artikkel 3

Ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide liidu loend

1. Luuakse piirkondlikud rühmad (edaspidi „rühmad“) vastavalt III lisa 1. jaole. Rühmade koosseis põhineb igal esmatähtsal koridoril ja alal ning selle vastaval geograafilisel katvusel, mis on sätestatud I lisa. Rühmades kuulub otsustuspädevus üksnes liikmesriikidele ja komisjonile ning sel eesmärgil viidatakse neile kui rühma otsuseid tegevale organile.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu käesolevat määrust täiendavaid delegeeritud õigusakte esmatähtsate koridoride ja alade ulatuse ja koosseisu kohta.

2. Iga rühm kehtestab oma kodukorra, võttes arvesse III lisa sätteid.

3. Iga rühma otsuseid tegev organ võtab vastu III lisa 2. jaos sätestatud menetluse kohaselt koostatud kavandatavate ühishuviprojektide piirkondliku loendi, iga projekti panuse esmatähtsate energiataristikoridoride ja -alade loomisesse ning selle, kuidas projektid vastavad artiklis 4 sätestatud kriteeriumidele.

Piirkondliku loendi koostamisel:

a) iga üksik ühishuviprojekti ettepanek peab saama heakskiidu riikidelt, kelle territooriumiga on see projekt seotud; kui mõni riik nõusolekut ei anna, esitab ta asjaomasele rühmale sellekohased põhjendused;

b) võtab rühm arvesse komisjoni soovitusi, mille eesmärk on hoida ühishuviprojektide koguarv hallatavates piirides.

4. Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 172 teisele lõigule antakse komisjonile õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse käesoleva määruse lisasid, et koostada ühishuviprojektide liidu loend (edaspidi „liidu loend“).

Talle antud õiguse teostamisel tagab komisjon liidu loendi koostamise iga kahe aasta järel, võttes aluseks III lisa 1. jao punkti 2 kohaselt rühmade otsuseid tegevate organite poolt käesoleva artikli lõikes 3 osutatud menetluse järgi koostatud piirkondlikud loendid.

Käesoleva määruse kohane esimene liidu loend võetakse vastu hiljemalt 30. novembriks 2023.

5. Piirkondlike loendite põhjal liidu loendit koostades komisjon:

- a) tagab, et sellesse võetakse üksnes projektid, mis vastavad artiklis 4 osutatud kriteeriumidele;
- b) tagab piirkondadevahelise sidususe, võttes arvesse Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti (edaspidi „koostööamet“) seisukohta, millele on osutatud III lisa 2. jao punktis 12;
- c) võtab arvesse liikmesriikide arvamused, millele on osutatud III lisa 2. jao punktis 9;
- d) püüab jätta liidu loendi ühishuviprojektide arvu hallatavatesse piiridesse.

6. Käesoleva artikli lõike 4 kohaselt liidu loendisse võetud II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud energiataristukategooriate ühishuviprojektid saavad määruse (EL) 2019/943 artikli 34 ja määruse (EÜ) nr 715/2009 artikli 12 kohaste vastavate piirkondlike investeerimiskavade ning direktiivi (EL) 2019/944 artikli 51 ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 22 kohaste vastavate riiklike kümneaastaste võrgu arengukavade ning asjakohasel juhul muude riiklike taristukavade lahutamatuks osaks. Sellistele projektidele antakse kõikides nimetatud kavades suurim võimalik prioriteet. Käesolevat lõiget ei kohaldata vastastikust huvi pakkuvate projektide suhtes.

Artikkel 4

Ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide kriteeriumid

1. Ühishuviprojektid peavad vastama järgmistele üldistele kriteeriumidele:

- a) projekt on vajalik vähemalt ühe esmatähtsa energiataristukoridori ja -ala jaoks;
- b) projektist saadav üldine kasu, mida hinnatakse lõikes 3 esitatud vastavate erikriteeriumide põhjal, on sellega kaasnevatest kuludest suurem, ka pikemas perspektiivis;
- c) projekt vastab vähemalt ühele järgmisele kriteeriumile:
 - i) hõlmab kahe või mitme liikmesriigi piire ületades vähemalt kahte liikmesriiki;
 - ii) asub ühe liikmesriigi territooriumil ning sel on IV lisa punktis 1 sätestatud oluline piiriülene mõju.

2. Vastastikust huvi pakkuvad projektid peavad vastama järgmistele üldistele kriteeriumidele:

- (a) projekt aitab märkimisväärselt kaasa liidu ja kolmanda riigi CO₂-heite vähendamise eesmärkidele ja säästvusele, sealhulgas taastuvenergia võrku lõimimise kaudu ja taastuvenergia ülekannete kaudu suurimastesse tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse;
- (b) projektist saadav üldine kasu, mida hinnatakse kooskõlas lõikes 3 esitatud vastavate erikriteeriumidega, on sellega kaasnevatest kuludest suurem, ka pikemas perspektiivis;
- (c) projekt asub vähemalt ühe liikmesriigi territooriumil ja vähemalt ühe kolmanda riigi territooriumil ning sel on IV lisa punktis 2 sätestatud oluline piiriülene mõju;
- (d) liidu territooriumil asuva osa puhul on projekt kooskõlas direktiividega 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944, kui see kuulub II lisa punktides 1 ja 3 kirjeldatud taristukategooriatesse;
- (e) asjaomasel kolmandal riigil või asjaomastel kolmandatel riikidel on õigusnormide vastavusse viimisel või lähendamisel kõrge tase, et toetada liidu üldisi poliitikaeesmärke, eelkõige selleks, et tagada:
 - i) hästi toimiv energia siseturg;
 - ii) koostööl ja solidaarsusel põhinev energiavarustuse kindlus;
 - iii) energiasüsteem, sealhulgas tootmine, ülekandmine ja jaotamine CO₂-heite vähendamise trajektooriga kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja liidu kliimaeesmärkidega; ning eelkõige süsinikdioksiidi lekke vältimine;
- (f) asjaomane kolmas riik või asjaomased kolmandad riigid toetavad projekti prioriteetsust, nagu on sätestatud artiklis 7, ning kohustuvad järgima sarnast ajakava kiirendatud rakendamiseks ning muid poliitika- ja regulatiivseid toetusmeetmeid, mida kohaldatakse liidus ühishuviprojektide suhtes.

3. Konkreetsetesse energiataristukategooriatesse kuuluvate ühishuviprojektide suhtes kohaldatakse järgmisi erikriteeriume:

- a) II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate elektri ülekandmise ja salvestamise projektide puhul peab projekt oluliselt kaasa aitama säästvusele, lõimides võrku taastuvenergia ning kandes taastuvenergia üle peamistesse tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse, ning vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
 - i) turgude lõimimine, sealhulgas vähemalt ühe liikmesriigi eraldatuse lõpetamine ning energiataristu kitsaskohtade vähendamine; konkurents ja süsteemi paindlikkus;
 - ii) energiavarustuskindlus, sealhulgas koostalitlusvõime, süsteemi paindlikkuse, küberturvalisuse, sobivate ühenduste ja süsteemi kindla ja usaldusväärse talitluse kaudu;

b) II lisa punkti 1 alapunktis d sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate arukate elektrivõrkude projektide puhul peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa säästvusele taastuenergia võrku lõimimise kaudu ning vähemalt kahe järgmise erikriteeriumi täitmisele:

- i) energiavarustuskindlus, elektri ülekande ja jaotuse tõhusus ja koostalitlus võrgu igapäevatoos, ülekoormuse vältimine ning võrgu kasutajate lõimimine ja kaasamine;
- ii) turgude lõimimine, sealhulgas tõhusa süsteemi toimimise ja võrkudevaheliste ühenduste kasutamise kaudu;
- iii) võrguturve, paindlikkus ja varustamise kvaliteet, sealhulgas suurema innovatsiooni kasutuselevõtu kaudu tasakaalustamise, küberturvalisuse, seire, süsteemi kontrolli ja vigade parandamise valdkonnas.

c) II lisa punktis 5 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate CO₂ transpordi projektide puhul annab projekt olulise panuse kõigi alljärgnevate erikriteeriumide täitmisesse:

- i) vältida CO₂-heidet, säilitades samal ajal energiavarustuskindluse;
- ii) suurendada süsinikdioksiidi transpordi vastupanuvõimet ja kindlust;
- iii) kasutada ressursse tõhusalt, võimaldades mitmete CO₂ allikate ja säilitamiskohtade ühendamist ühise taristu kaudu ning vähendades keskkonnakoormust ja -riske.

d) II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate vesinikuprojektide puhul peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa säästvusele, sealhulgas vähendades kasvuhoonegaaside heidet, edendades saastevaba vesiniku kasutuselevõttu ja toetades muutuvat taastuenergia tootmist, pakkudes paindlikkuse ja/või salvestamise lahendusi. Lisaks peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:

- i) turu lõimimine, sealhulgas ühendades liikmesriikide olemasolevad või tekkivad vesinikuvõrgud või aidates muul viisil kaasa kogu liitu hõlmava vesiniku transpordi ja hoiustamise võrgu tekkele, ning ühendatud süsteemide koostalitlusvõime tagamine;
- ii) energiavarustuskindlus ja paindlikkus, sealhulgas asjakohaste ühenduste ning süsteemi turvalise ja usaldusväärse käitamine hõlbustamise kaudu;
- iii) konkurents, sealhulgas võimaldades läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil juurdepääsu mitmele tarneallikale ja võrgu kasutajatele.

e) II lisa punktis 4 sätestatud kategooriasse kuuluvate elektrolüüsiseadmete puhul peab projekt aitama märkimisväärselt täita kõiki järgmisi erikriteeriume:

- i) säästvus, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine ja saastevaba vesiniku kasutuselevõtu tõhustamine;
- ii) energiavarustuskindlus, sealhulgas aidates kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele või pakkudes salvestus- ja/või paindlikkuslahendusi, nagu nõudlusreageering ja tasakaalustamisteenused;

iii) aruka energiasektori lõimimise hõlbustamine eri energiakandjate ja sektorite ühendamise kaudu.

f) II lisa punktis 2 sätestatud energiataristu kategooriasse kuuluvate arukate gaasivõrkude projektide puhul peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa säästvusele, võimaldades ja hõlbustades taastuvate ja vähese CO₂-heitega gaaside, näiteks biometaan või saastevaba vesiniku lõimimist gaasi jaotus- ja ülekandevõrkudesse, et vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Lisaks peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:

i) võrguturve ja tarnekvaliteet, parandades gaasi ülekandmise ja jaotamise tõhusust ja koostalitlusvõimet võrgu igapäevases toimimises, muu hulgas tegeledes uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtu abil probleemidega, mis tulenevad erineva kvaliteediga gaaside sisestamisest, ning küberturvalisusest tulenevate probleemidega;

ii) turu toimimine ja klienditeenused;

iii) aruka energiasüsteemide lõimimise hõlbustamine ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega ning nõudlusreageeringu võimaldamine.

4. II lisa punktides 1–4 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate projektide puhul hinnatakse käesoleva artikli lõikes 3 loetletud kriteeriumide täitmist kooskõlas IV lisa punktides 3–7 sätestatud näitajatega.

5. Et hõlbustada kõigi selliste projektide hindamist, mis võivad osutada ühishuviprojektidena abikõlblikuks ja piirkondlikku loendisse võtmiseks sobivaks, hindab iga rühm läbipaistvalt ja objektiivselt iga projekti panust ühe ja sama esmatähtsa koridori või ala loomisse. Iga rühma hindamismeetodite aluseks tuleb võtta kogupanus lõikes 3 osutatud kriteeriumide täitmisele. Selle hindamise põhjal koostatakse projektide järjestus rühmasiseseks kasutamiseks. Piirkondlikus ja liidu loendis projekte ei järjestata, samuti ei kasutata järjestamist mingil muul eesmärgil peale selle, mida on kirjeldatud III lisa 2. jao punktis 14.

Projektide hindamisel võtab iga rühm nõuetekohaselt arvesse:

a) iga kavandatud projekti kiireloomulisust süsinikuheite vähendamise, turgude lõimimise, konkurentsi, säästvuse ning varustuskindlusega seotud liidu energiapoliitika eesmärkide täitmisel;

b) seda, kuidas projekt täiendab teisi kavandatud projekte;

c) kavandatud projektide puhul, mis on sel ajal ühishuviprojektid, projekti rakendamise edenemist ning selle vastavust aruande- ja läbipaistvuskohustustele.

II lisa punkti 1 alapunktis d ja punktis 2 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate arukate elektrivõrkude ja arukate gaasivõrkude projektide puhul koostatakse paremusjärjestus projektidele, mis mõjutavad sama kahte liikmesriiki, ning võetakse nõuetekohaselt arvesse ka projekti mõjuväljas olevate kasutajate arvu, aastast energiatarbimist ning mittedispetšjuhitavate võimsustega toodetud energia osa nende kasutajate piirkonnas.

Rakendamine ja seire

1. Projektiarendajad koostavad oma ühishuviprojektide rakenduskava, mis sisaldab ka ajakava alljärgneva jaoks:

- a) teostatavus- ja projekteerimisuuringud, sealhulgas seoses kliimamuutustega kohanemise ja keskkonnaalaste õigusaktide ning põhimõtte „Ära tee olulist kahju“ järgimisega;
- b) heakskiidu saamine riigi reguleerivalt asutuselt või muult asjaomaselt asutuselt;
- c) ehitamine ja käikulaskmine;
- d) artikli 10 lõike 5 punktis b osutatud loamenetluse ajakava.

2. Ülekandevõrguettevõtjad, jaotusvõrguettevõtjad ja muud ettevõtjad teevad omavahel koostööd, et hõlbustada oma piirkonna ühishuviprojektide arendamist.

3. Koostööamet ja asjaomased rühmad jälgivad ühishuviprojektide rakendamisel tehtavaid edusamme ning annavad vajaduse korral soovitusi ühishuviprojektide rakendamise hõlbustamiseks. Rühmad võivad paluda anda endale kooskõlas lõigetega 4, 5 ja 6 täiendavat teavet, korraldada koosolekuid asjakohaste pooltega ning paluda komisjonil kontrollida esitatud teavet kohapeal.

4. Projektiarendaja esitab iga artikli 3 kohaselt ühishuviprojekti liidu loendisse võtmisele järgneva aasta 31. detsembriks aastaaruande kõikide II lisa punktides 1–4 sätestatud kategooriatesse kuuluvate projektide kohta artiklis 8 osutatud pädevale asutusele.

See aruanne sisaldab järgmisi üksikasju:

- a) projekti arendamisel, ehitustööde tegemisel ja käikulaskmisel saavutatud edusammud, eelkõige seoses loamenetluse ja nõuandemenetlustega; samuti keskkonnaalaste õigusaktide järgimine põhimõttel, et projekt ei kahjustaks oluliselt keskkonda, ning kliimamuutustega kohanemiseks võetud meetmed;
- b) asjakohasel juhul rakenduskavaga võrreldes täheldatud viivitus, sellise viivituse põhjused ja muud kogetud raskused;
- c) asjakohasel juhul läbivaadatud kava, mille abil lahendada viivitusega seotud probleemid.

5. Artiklis 8 osutatud pädevad asutused esitavad iga aasta 31. jaanuariks koostööametile ja vastavale rühmale käesoleva artikli lõikes 4 osutatud aruande, millele on lisatud teave nende territooriumil paiknevate ühishuviprojektide arengujärgu ja asjakohasel juhul projektide elluviimisel loamenetluses tekkinud viivituste ning nende põhjuste kohta. Pädevate asutuste panus aruandesse peab olema selgelt sellisena märgitud ja koostatud ilma projektiarendajate esitatud teksti muutmata.

6. Iga aasta 30. aprilliks, mil tuleks vastu võtta uus liidu loend, esitab koostööamet rühmadele riikide reguleerivate asutuste pädevusse kuuluvate ühishuviprojektide kohta koondaruande, milles hinnatakse saavutatud edusamme ning antakse asjakohasel juhul soovitusi viivitusest ja kogetud raskustest ülesaamiseks. Samuti hinnatakse konsolideeritud aruandes kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikliga

5 kogu liitu hõlmava võrgu arengukavade järjepidevat rakendamist esmatahtsate energiataristukoridoride ja -alade suhtes.

7. Kui ühishuviprojekti käikulaskmine on rakenduskavaga võrreldes hilinenud ja seda muudel põhjustel kui projektiarendajast sõltumatud kaalukad põhjused, kohaldatakse järgmisi meetmeid:

a) niivõrd, kui direktiivi (EL) 2019/944 artikli 51 lõike 7 punktides a, b või c ning direktiivi 2009/73/EÜ artikli 22 lõike 7 punktides a, b või c osutatud meetmed on vastavate riiklike õigusaktide alusel kohaldatavad, tagavad riikide reguleerivad asutused investeringute tegemise;

b) kui punktis a ette nähtud riikide reguleerivate asutuste meetmed ei ole kohaldatavad, valib projektiarendaja projekti osaliseks või täielikuks rahastamiseks või valmishitamiseks kolmanda isiku. Projektiarendaja astub vastavad sammud enne seda, kui viivitus võrreldes rakenduskavas ettenähtud käikulaskmise kuupäevaga ületab kahte aastat;

c) kui vastavalt punktile b kolmandat isikut ei valita, võib liikmesriik, või kui liikmesriik on nii ette näinud, siis riigi reguleeriv asutus määrata kahe kuu jooksul punktis b osutatud tähtja möödumisest projekti rahastamiseks või ehitamiseks kolmanda isiku, millega projektiarendajal tuleb nõustuda;

d) kui viivitus võrreldes rakenduskavas ettenähtud käikulaskmise kuupäevaga ületab kahte aastat ja kahte kuud, võib komisjon asjaomaste liikmesriikide nõusolekul ja täielikus koostöös nendega algatada projektikonkursi, mis on avatud kõigile kolmandatele isikutele, kes on suutelised olema projektiarendajad, et projekt vastavalt kokkulepitud ajakavale valmis ehitada;

kui kohaldatakse punkti c või d, annab võrguettevõtja, kelle piirkonnas investering tehakse, rakendavatele ettevõtjatele või investoritele või kolmandale isikule kogu investeringu realiseerimiseks vajaliku teabe, ühendab uued rajatised põhi- või ülekandevõrku ja annab üldiselt oma parima selleks, et hõlbustada investeringu rakendamist ning ühishuviprojekti kindlat, usaldusväärset ja tõhusat tööd ning hooldust.

8. Ühishuviprojekti võib liidu loendist artikli 3 lõikes 4 sätestatud korras välja jätta, kui selle nimetatud loendisse võtmine põhines ebaõigel teabel, mis oli loendisse võtmisel määrav asjaolu või kui projekt ei vasta liidu õigusele.

9. Liidu loendist välja jäetud projektid kaotavad kõik käesoleva määruse alusel ühishuviprojekti staatusega seonduvad õigused ja kohustused.

Projektil, mis ei ole enam liidu loendis, kuid mille taotluse pädev asutus on läbivaatamiseks vastu võtnud, säilivad III peatükist tulenevad õigused ja kohustused, välja arvatud juhul, kui projekt jäeti loendist välja lõikes 8 sätestatud põhjustel.

10. Käesolev artikkel ei mõjuta finantsabi, mille liit on ühishuviprojektile enne selle liidu loendist väljajätmist andnud.

Artikkel 6

Euroopa koordinaatorid

1. Kui ühishuviprojekti rakendamisel tekivad olulised raskused, võib komisjon kokkuleppel asjaomaste liikmesriikidega määrata projektile kuni üheks aastaks Euroopa koordinaatori, kelle ametiaega võib pikendada kaks korda.

2. Euroopa koordinaator:

a) edendab projekte, mille Euroopa koordinaatoriks ta on määratud, ning piiriülest dialoogi projektiarendajate ja kõikide asjaomaste sidusrühmade vahel;

b) aitab vajadust mööda kõiki pooli asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimisel ja projekti jaoks vajalike lubade saamisel;

c) asjakohasel juhul nõustab projektiarendajaid projekti rahastamise küsimuses;

d) tagab, et asjaomased liikmesriigid pakuvad projekti ettevalmistamiseks ja rakendamiseks asjakohast tuge ja strateegilist suunamist;

e) esitab komisjonile igal aastal ja asjakohasel juhul oma volituste lõppemisel aruande projekti edenemise kohta ning raskuste ja takistuste kohta, mis võivad tõenäoliselt lükata projekti käikulaskmise kuupäeva oluliselt edasi. Komisjon edastab aruande Euroopa Parlamendile ja asjaomastele rühmadele.

3. Euroopa koordinaator valitakse kogemuste põhjal, mis tal on seoses asjaomase projektiga määratud konkreetsete ülesannetega.

4. Euroopa koordinaatori määramise otsuses täpsustatakse tema pädevus, volituste kestus, konkreetset ülesanded ja vastavad tähtajad ning meetodika, mida tal tuleb järgida. Koordineerimise ulatus on proportsionaalne projekti keerukuse ja hinnangulise maksumusega.

5. Asjaomased liikmesriigid teevad Euroopa koordinaatoriga täielikku koostööd, kui ta täidab lõigetes 2 ja 4 osutatud ülesandeid.

III PEATÜKK

LOA ANDMINE JA ÜLDSUSE OSALEMINE

Artikkel 7

Ühishuviprojektide eelisstaatus

1. Liidu loendi vastuvõtmisega määratakse loamenetluses tehtavate otsuste jaoks kindlaks, et kõnealused projektid on energiapoliitika seisukohast vajalikud, ilma et see mõjutaks projekti täpset asukohta, trassi või tehnoloogiat.

2. Et tagada ühishuviprojektidega seotud taotlusdokumentide tõhus menetlemine, kindlustavad projektiarendajad ja kõik asjaomased ametiasutused dokumentide võimalikult kiire läbivaatamise.

3. Ilma et see piiraks liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmist, antakse juhul, kui kõnealune staatus on siseriiklikus õiguses ette nähtud, ühishuviprojektidele riikliku tähtsuse poolest kõrgeim võimalik staatus ja neid käsitatakse asjakohaselt ka loamenetlustes, ning kui siseriiklik õigus seda ette näeb, siis ka ruumilisel planeerimisel, sealhulgas keskkonnamõju hindamisega seonduvatel juhtudel, asjaomase energiataristu liigi suhtes kohaldatavas siseriiklikus õiguses sellise käsitamise kohta sätestatud viisil.

4. Kõiki vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, edasikaebusi ja õiguskaitsevahendeid, mis on seotud ühishuviprojektidega siseriiklikes kohtutes või vaekogudes, sealhulgas vahendus- või vahekohtumenetlused, kui need on siseriiklikus õiguses ette nähtud, käsitletakse kiireloomulisena vastavalt siseriikliku õigusega ette nähtud kiirmenetlustele.

5. Liikmesriigid hindavad – võttes nõuetekohaselt arvesse komisjoni olemasolevaid suuniseid ühishuviprojektide keskkonnamõju hindamise menetluste ühtlustamise kohta –, milliseid seadusandlikke ja muid meetmeid on vaja, et ühtlustada keskkonnamõju hindamise menetlusi ja tagada nende ühtne kohaldamine, ning teavitavad tulemusest komisjoni.

6. Liikmesriigid võtavad [1. septembriks 2022] lõike 5 kohaselt kindlaksmääratud mitteseadusandlikud meetmed.

7. Liikmesriigid võtavad [1. jaanuariks 2023] lõike 5 kohaselt kindlaksmääratud seadusandlikud meetmed. Need meetmed ei mõjuta liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmist.

8. Kui kõik kõnealustes direktiivides sätestatud tingimused seoses direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikes 4 ja direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõikes 7 käsitletud keskkonnamõjuga on täidetud, käsitatakse ühishuviprojekte energiapoliitika seisukohast avalikus huvis olevana ning neid võib käsitada ülekaaluka avaliku huviga projektidena.

Kui direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt on vajalik komisjoni arvamus, tagavad komisjon ja käesoleva määruse artiklis 9 osutatud pädev asutus, et otsus projekti ülekaalukas avalikus huvis olemise kohta tehakse käesoleva määruse artikli 10 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul.

Artikkel 8

Loamenetluse korraldus

1. Iga liikmesriik ajakohastab hiljemalt [1. jaanuariks 2022] vajaduse korral ühe riigi pädeva asutuse nimetamise, kelle ülesanne on hõlbustada ja koordineerida ühishuviprojektide loamenetlust.

2. Lõikes 1 nimetatud pädeva asutuse pädevuse ja/või ülesanded võib teatava ühishuviprojekti või projektide kategooria suhtes teisele asutusele delegeerida või teisel asutusel neid täita lasta järgmistel tingimustel:

a) pädev asutus teavitab komisjoni delegeerimisest ja pädev asutus või projektiarendaja avaldab teabe artikli 9 lõikes 7 osutatud veebisaidil;

b) iga ühishuviprojekti eest vastutab ainult üks asutus, kes on projektiarendaja jaoks ühtne kontaktpunkt menetluses, mille lõpptulemus on tervikotsus asjaomase ühishuviprojekti kohta, ning kes koordineerib kõigi asjaomaste dokumentide ja asjaomase teabe esitamist.

Pädevale asutusele võib jääda õigus kehtestada tähtaegu, ilma et see mõjutaks artiklis 10 kehtestatud tähtaegu.

3. Ilma et see piiraks rahvusvahelisest ja liidu õigusest tulenevate asjakohaste nõuete täitmist, hõlbustab pädev asutus tervikotsuse tegemist. Tervikotsus on lõplik tõend selle kohta, et ühishuviprojekt on saanud ehitusvalmis projekti staatuse, ning sellega seoses ei ole täiendavaid lube või heakskiite vaja esitada. Tervikotsus tehakse artikli 10 lõigetes 1 ja 2 nimetatud tähtaja jooksul ühe alljärgneva süsteemi kohaselt.

- a) lõimitud süsteem : pädev asutus teeb tervikotsuse, mis on ainus seadusega ettenähtud loamenetluse tulemusel tehtav õiguslikult siduv otsus. Muud projektiga seotud asutused võivad kooskõlas siseriikliku õigusega esitada menetluse raames oma seisukohad, mida pädev asutus peab arvesse võtma.
- b) koordineeritud süsteem : tervikotsus hõlmab mitut õiguslikult siduvat üksikotsust, mille on teinud mitu asjaomast asutust, keda koordineerib pädev asutus. Pädev asutus võib moodustada töörühma, milles on esindatud kõik asjaomased asutused ning kes vastavalt artikli 10 lõike 4 punktile b koostab loamenetluse ajakava, ja ta jälgib ja koordineerib selle täitmist. Kui see on siseriikliku õigusega kooskõlas ja ilma et see piiraks artikli 10 kohaselt kehtestatud tähtaegade kohaldamist, määrab pädev asutus teiste asjaomaste asutustega konsulteerides igal üksikjuhul mõistliku tähtaja üksikotsuste tegemiseks. Pädev asutus võib teha muu asjaomase riigi tasandi asutuse eest üksikotsuse, kui kõnealune asutus ei ole tähtaja jooksul otsust teinud ja viivitus ei ole piisavalt põhjendatud; või kui siseriiklikus õiguses on nii sätestatud ja niivõrd kui see on liidu õigusega kooskõlas, võib pädev asutus juhul, kui teine asjaomane riigi asutus ei ole projekti ei heaks kiitnud ega tagasi lükanud, lugeda, et kõnealune asutus ei ole tähtaegselt otsust teinud. Kui siseriiklikus õiguses on nii sätestatud, võib pädev asutus jätta teise riigi tasandi asutuse üksikotsuse arvesse võtmata, kui seda ei ole tema arvates asjaomase riigi tasandi asutuse esitatud tõenditega piisavalt põhjendatud; seda tehes tagab pädev asutus, et järgitakse rahvusvahelisest ja liidu õigusest tulenevaid asjakohaseid nõudeid, ning põhjendab oma otsust nõuetekohaselt;
- c) koostöösüsteem : pädev asutus koordineerib tervikotsuse tegemist. Kui see on siseriikliku õigusega kooskõlas ja ilma et see piiraks artikli 10 kohaselt kehtestatud tähtaegade kohaldamist, määrab pädev asutus teiste asjaomaste asutustega konsulteerides igal üksikjuhul mõistliku tähtaja üksikotsuste tegemiseks. Pädev asutus kontrollib, kas asjaomased asutused peavad tähtaegadest kinni.

Asjaomaste asutuste pädevuse võiks lisada kooskõlas artikli 8 lõikega 1 määratud riigi tasandi pädeva asutuse pädevusse või nad säilitaksid teataval määral oma sõltumatu pädevuse kooskõlas vastava

lubade andmise süsteemiga, mille liikmesriik on valinud kooskõlas käesoleva lõikega, et hõlbustada tervikotsuse tegemist ja teha vastavalt koostööd riigi pädeva asutusega.

Kui asjaomane asutus arvab, et ta ei saa üksikotsust ettenähtud tähtaja jooksul teha, teavitab kõnealune asutus sellest viivitamata pädevat asutust, põhjendades nõuetekohaselt viivitust. Seejärel kehtestab pädev asutus üksikotsuse tegemiseks uue tähtaja, järgides seejuures artiklis 10 kehtestatud tähtaegu.

Kavandamis- ja loamenetluste puhul võivad liikmesriigid oma riigi erisusi silmas pidades valida oma menetluste hõlbustamiseks ja kooskõlastamiseks esimese lõigu punktides a, b ja c osutatud kolme süsteemi hulgast ühe, mis on kõige tulemuslikum. Koostöösüsteemi valimise korral teatab liikmesriik komisjonile selle valimise põhjused.

4. Maismaa ja avamere ühishuviprojektidele võivad liikmesriigid kohaldada lõikes 3 sätestatud eri süsteeme.

5. Kui ühishuviprojekti kohta tuleb teha otsuseid vähemalt kahes liikmesriigis, võtavad asjakohased pädevad asutused kõik vajalikud meetmed, et kindlustada tulemuslik ja tõhus koostöö ja tegevuse koordineerimine, sh artikli 10 lõikes 5 osutatud etappide järgimisel. Liikmesriigid püüavad ette näha ühismenetlused, eelkõige keskkonnamõju hindamiseks.

6. Iga esmatähtsa avamere võrgukoridori piirkondliku rühma puhul loovad vastavasse rühma kuuluvate liikmesriikide riigi tasandi pädevad asutused [31. juuliks 2022] projektiarendajate jaoks ühiselt ainulaadsed kontaktpunktid (avamere ühtsed kontaktpunktid), mille ülesanne on hõlbustada ja koordineerida kõigi avamere taastuenergia võrke hõlmavate ühishuviprojektide loa andmise menetlust, võttes arvesse ka vajadust kooskõlastada loa andmise protsessi energiataristu ja tootmisvahendite puhul. Avamere ühtsed kontaktpunktid hakkavad toimima olemasolevate merepiirkonna uuringute ja kavade hoidlana, mille eesmärk on hõlbustada üksikute ühishuviprojektide loamenetlust ja koordineerida asjaomaste riigi pädevate asutuste põhjalike otsuste tegemist selliste projektide kohta. Iga esmatähtsa avamere võrgukoridori piirkondlik rühm loob rühma kuuluvate liikmesriikide riigi tasandi pädevate asutuste abiga vastavalt piirkondlikele iseärasustele ja geograafiale avamere ühtsed kontaktpunktid ning määrab kindlaks nende asukoha, ressursside jaotuse ja nende toimimise erieeskirjad.

Artikkel 9

Läbipaistvus ja üldsuse osalemine

1. Liikmesriik või pädev asutus avaldab vajaduse korral koostöös teiste asjaomaste asutustega [1. maiks 2023] ühishuviprojektide loamenetluse ajakohastatud käsiraamatu, mis sisaldab vähemalt VI lisa punktis 1 täpsustatud teavet. Käsiraamat ei ole õiguslikult siduv, kuid selles võidakse viidata asjakohastele õigusnormidele või neid tsiteerida. Riigi pädevad asutused koordineerivad tegevust ja püüavad oma menetluskäsiraamatu väljatöötamisel luua koostöötavaid naaberriikidega.

2. Ilma et see piiraks keskkonnaõigusest ja Århusi ja Espoo konventsioonist ning liidu asjakohasest õigusest tulenevate nõuete kohaldamist, järgivad kõik loamenetluses osalejad üldsuse osalemise põhimõtteid, mis on sätestatud VI lisa punktis 3.

3. Kolme kuu pikkuse soovitusliku tähtaja jooksul alates loamenetluse alustamisest vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile a koostab projektiarendaja üldsuse osalemise kontseptsiooni ja esitab selle pädevale

asutusele, järgides seejuures lõikes 1 osutatud käsiraamatus kirjeldatud menetlust ja VI lisa sätetatud suuniseid. Pädev asutus taotleb üldsuse osalemise kontseptsiooni muutmist või kiidab selle heaks kolme kuu jooksul alates selle saamisest. Seejuures võtab pädev asutus arvesse igasugust enne loamenetluse algust toimunud üldsuse osalemist ja üldsusega konsulteerimist, niivõrd kui selline osalemine ja konsulteerimine vastas käesoleva artikli nõuetele.

Kui projektiarendaja kavatab teha heakskiidetud kontseptsiooni olulisi muudatusi, teatab ta sellest pädevale asutusele. Sellisel juhul võib pädev asutus nõuda muudatuste tegemist.

4. Enne lõplike ja täielike taotlusdokumentide esitamist pädevale asutusele vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile a korraldab projektiarendaja või – kui see on ette nähtud siseriikliku õigusega – pädev asutus, vähemalt ühe avaliku konsultatsiooni, kui see ei ole siseriikliku õigusega kohaste samaväärsete või rangemate normidega juba nõutud. See avalik konsultatsioon ei keela teha mis tahes avalikke konsultatsioone, mis tuleb vastavalt direktiivi 2011/92/EL artikli 6 lõikele 2 korraldada pärast teostusloa taotluse esitamist. Avaliku konsultatsiooni käigus teavitatakse VI lisa punkti 3 alapunktis a osutatud sidusrühmi projektist selle algetapis ning aidatakse välja selgitada kõige sobivam asukoht või trajektoor, võttes projekti puhul arvesse ka kliimamuutustega kohanemist käsitlevaid kaalutlusi, ja käsitletakse taotlusdokumentides lahendamist vajavaid küsimusi. Avalik konsultatsioon peab vastama VI lisa punktis 5 sätetatud miinimumnõuetele. Projektiarendaja avaldab käesoleva artikli lõikes 7 osutatud veebisaidil aruande selle kohta, kuidas avalikel konsultatsioonidel väljendatud arvamusi arvesse võeti, näidates ära, milliseid muudatusi tehti seoses projekti asukoha, trajektoori ja ülesehitusega, või põhjendades, miks selliseid arvamusi arvesse ei võetud.

Projektiarendaja koostab aruande, milles võtab kokku taotlusdokumentide esitamisele eelnenud üldsuse osalemise tulemused, kaasa arvatud enne loamenetluse algust toimunud tegevused.

Projektiarendaja esitab esimeses ja teises lõigus osutatud aruanded koos taotlusdokumentidega pädevale asutusele. Tervikotsuses võetakse nõuetekohaselt arvesse nende aruannete tulemusi.

5. Vähemalt kaht liikmesriiki hõlmavate piiriüleste projektide korral toimub igas asjakohases liikmesriigis lõike 4 kohane avalik konsultatsioon hiljemalt kahe kuu jooksul alates esimese avaliku konsultatsiooni algatamisest.

6. Kui projektil on tõenäoliselt oluline piiriülene mõju ühes või mitmes naaberliikmesriigis, st kui kohaldatakse direktiivi 2011/92/EL artiklit 7 ja Espoo konventsiooni, tehakse asjakohane teave kättesaadavaks asjaomaste naaberliikmesriikide pädevale asutusele. Kõnealuste naaberliikmesriikide pädev asutus teatab, asjakohasel juhul teavitamismenetlust kasutades, kas tema või mõni teine asjakohane asutus soovivad osaleda asjakohastes avalikes konsultatsioonides.

7. Projektiarendaja loob ühishuviprojekti käsitlevat asjakohast teavet sisaldava, projektile pühendatud veebisaidi, mis seotakse komisjoni veebisaidi ja artiklis 23 osutatud läbipaistvusplatvormiga ning mis vastab VI lisa punktis 6 sätetatud nõuetele, ning ta ajakohastab seda korrapäraselt. Tundlikku äriteavet käsitatakse konfidentsiaalsena.

Projektiarendajad avaldavad asjakohast teavet ka muude sobivate avalike teabekanalite kaudu.

Artikkel 10

Loamenetluse kestus ja läbiviimine

1. Loamenetlus toimub kahes osas:

a) eeltaotlusmenetlus hõlmab ajavahemikku loamenetluse algusest kuni esitatud taotlusedokumentide heakskiitmiseni pädeva asutuse poolt ning selle soovituslik kestus on kaks aastat.

Eeltaotlusmenetlus hõlmab vajaduse korral projektiarendajate keskkonnaaruannete, sealhulgas kliimamuutustega kohanemise dokumentide koostamist.

Loamenetluse alustamiseks teatavad projektiarendajad asjaomaste liikmesriikide pädevale asutusele projektist kirjalikult ja lisavad selle piisavalt üksikasjaliku kirjelduse. Hiljemalt kolme kuu jooksul pärast sellise teate kättesaamist kiidab pädev asutus teate kirjalikult heaks või, kui projekt ei ole tema arvates loamenetluse alustamiseks piisavalt küps, lükkab selle kirjalikult tagasi, sealhulgas ka teiste asjaomaste asutuste nimel. Tagasilükkamise korral põhjendab pädev asutus oma otsust, tehes seda ka teiste asjaomaste asutuste nimel. Loamenetluse alguseks loetakse kuupäeva, mil pädev asutus kinnitas allkirjaga teate kättesaamist. Kui projekt hõlmab vähemalt kaht liikmesriiki, loetakse loamenetluse alguseks kuupäeva, mil viimane asjaomane pädev asutus kinnitas teate kättesaamist.

Pädevad asutused tagavad, et lubade andmist kiirendatakse vastavalt käesolevale peatükile iga ühishuviprojekti kategooria puhul. Selleks kohandavad pädevad asutused loamenetluse alustamise ja esitatud taotlusedokumentide vastuvõtmise nõudeid, et need sobiksid selliste projektide jaoks, mille puhul võib ehitusvalmis etappi jõudmiseks olla nende laadi või väiksema mastaabi tõttu vaja vähem lube ja heakskiite, ning seetõttu ei pruugi nende puhul eeltaotlusmenetlust vaja olla. Selliste väiksemate projektide hulka võivad kuuluda targad gaasi- ja elektrivõrgud ja elektrolüüsiseadmed.

b) seadusega ettenähtud loamenetlus hõlmab ajavahemiku alates esitatud taotlusedokumentide heakskiitmise kuupäevast kuni tervikotsuse vastuvõtmiseni ning kestab maksimaalselt üks aasta ja kuus kuud. Vajaduse korral võivad liikmesriigid kehtestada varasema tähtaja.

2. Pädev asutus vastutab selle eest, et lõikes 1 osutatud mõlema menetluse osa kestus kokku ei ületa kolme aastat ja kuut kuud. Kui aga pädeva asutuse arvates ei saa üht või mõlemat loamenetluse osa lõikes 1 nimetatud tähtaegade jooksul lõpule viia, võib ta enne nende tähtaegade möödumist otsustada igal üksikjuhul eraldi pikendada üht või mõlemat tähtaega kokku kõige enam üheksa kuu võrra.

Sel juhul teavitab pädev asutus sellest asjaomast rühma ning esitab rühmale meetmed, mis on juba võetud või võetakse selleks, et loamenetlus võimalikult lühikese aja jooksul lõpule viia. Kõnealune rühm võib paluda pädeval asutusel sellealastest edusammudest korrapäraselt aru anda.

3. Pädevad asutused võtavad loamenetluses arvesse kõiki enne käesoleva artikli kohast loamenetluse alustamist konkreetse ühishuviprojekti jaoks tehtud kehtivaid uuringuid ning väljastatud lube või antud heakskiite ning neid enam ei nõuta.

4. Liikmesriikides, kus üksnes kavandatava projekti jaoks vajaliku objekti või trassi asukoha kindlaks määramist, sealhulgas võrgutaristu konkreetsete koridoride kavandamist, ei saa tervikotsuseni viiva menetlusega hõlmata, tehakse vastav otsus eraldi kuuekuulise ajavahemiku jooksul, mille alguseks loetakse kuupäev, mil projektiarendaja esitab lõplikud ja täielikud taotlusedokumentid.

Sellisel juhul lühendatakse lõikes 2 nimetatud pikendatud tähtaega kuuele kuuele, mille sisse jääb ka käesolevas lõikes nimetatud menetluse aeg.

5. Eeltaotlusmenetlus koosneb järgmistest etappidest:

a) kui pädev asutus on vastavalt lõike 1 punktile a teate kättesaamist kinnitanud, määrab ta VI lisa punkti 1 alapunktis e osutatud kontrollnimekirja põhjal ja tihedas koostöös muude asjaomaste asutustega ja asjakohasel juhul projektiarendaja ettepaneku põhjal kindlaks tervikotsuse taotlemisel taotlusdokumentides projektiarendaja poolt esitatavate aruannete ja dokumentide ulatuse ja teabe üksikasjalikkuse määra.

b) pädev asutus koostab tihedas koostöös projektiarendaja ja muude asjaomaste asutustega punkti a kohaste toimingute tulemusi arvesse võttes ning vastavalt VI lisa punkti 2 suunistele loamenetluse üksikasjaliku ajakava;

Vähemalt kaht liikmesriiki hõlmava piiriülese projekti korral kooskõlastavad asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused oma tegevust, et koostada ühine ajakava, viies ajakavad kooskõlla;

c) pädev asutus palub vajaduse korral pärast taotlustoimiku kavandi kättesaamist enda või teiste asjaomaste asutuste nimel projektiarendajal esitada puuduv teave punktis a osutatud nõutud elementide kohta. Kolme kuu jooksul alates puuduva teabe esitamisest kiidab pädev asutus taotluse kirjalikult heaks. Täiendavat teavet võib taotleda vaid siis, kui seda õigustab uute asjaolude ilmumine.

6. Projektiarendaja tagab, et taotlusdokumendid on täielikud ja asjakohased ning küsib selle kohta pädeva asutuse arvamust võimalikult vara eeltaotlusmenetluse ajal. Projektiarendaja teeb pädeva asutusega tähtaegadest kinnipidamiseks igakülgset koostööd ja järgib lõike 5 punktis b sätestatud ühist ajakava.

7. Pädevad asutused tagavad, et mis tahes seadusandlikud muudatused, mis tehakse loamenetluse käigus, ei mõjuta enne kõnealuste muudatuste jõustumist alustatud loamenetluse kestust.

8. Käesolevas artiklis sätestatud tähtajad ei mõjuta rahvusvahelisest ega liidu õigusest tulenevaid kohustusi, haldusõiguslike kaebuste menetlemist ega kohtulikku õiguskaitset.

IV PEATÜKK

SEKTORIÜLENE TARISTU PLANEERIMINE

Artikkel 11

Kogu energiasüsteemi hõlmav kulude-tulude analüüs

1. Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustik (ENTSO-G) avaldavad ja esitavad [16. novembriks 2022] liikmesriikidele, komisjonile ja koostööametile kumbki oma metoodika (sh võrgu ja turu modelleerimise meetodid) kogu energiasüsteemi kulude ja tulude ühtlustatud analüüsimiseks liidu tasandil ühishuviprojektide jaoks, mis kuuluvad II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e ja punktis 3 sätestatud kategooriatesse.

Nende metoodikate põhjal koostavad ENTSO-E ja ENTSO-G kogu liitu hõlmavad kümneaastased võrgu arengukavad vastavalt määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 8 ja määruse (EÜ) nr 2019/943 artiklile 30. Metoodikad koostatakse V lisa põhimõtete kohaselt ning vastavalt IV lisas sätestatud eeskirjadele ja näitajatele.

Enne oma metoodikate esitamist korraldavad ENTSO-E ja ENTSO-G ulatuslikke konsultatsioone, mis hõlmavad vähemalt kõigi asjakohaste sidusrühmade esindusorganisatsioone, sh Euroopa jaotusvõrguettevõtjate üksust (edaspidi „ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus“), kõiki asjakohaseid vesinikuvaldkonna sidusrühmi ja asjakohastel juhtudel riigi reguleerivaid asutusi ja teisi riigi tasandi asutusi.

2. Kolme kuu jooksul alates sellest, mil saadakse metoodika koos konsultatsiooniprotsessi käigus saadud teabega ning aruanne selle arvesse võtmise kohta, esitab koostööamet arvamuse ENTSO-E-le, ENTSO-G-le, liikmesriikidele ja komisjonile ning avaldab selle koostööameti veebisaidil.

3. ENTSO-E ja ENTSO-G ajakohastavad metoodikat, võttes nõuetekohaselt arvesse koostööameti arvamust, nagu on osutatud lõikes 2, ning esitavad selle komisjonile arvamuse saamiseks.

4. Komisjon esitab oma arvamuse ENTSO-E-le ja ENTSO-G-le kolme kuu jooksul alates ajakohastatud metoodika saamisest.

5. Hiljemalt kolm kuud pärast lõike 4 kohase komisjoni arvamuse saamist kohandavad ENTSO-E ja ENTSO-G oma vastavaid metoodikaid, võttes nõuetekohaselt arvesse komisjoni arvamust, ning esitavad need komisjonile heakskiitmiseks.

6. Kui metoodika muudatusi peetakse järkjärguliseks ja need ei mõjuta kasu, kulu ega muude asjakohaste kulude-tulude parameetrite kindlaks määramist, nagu on määratletud viimases komisjoni poolt heaks kiidetud kogu energiasüsteemi hõlmavas kulude-tulude analüüsi metoodikas, kohandavad ENTSO-E ja ENTSO-G oma vastavaid metoodikaid, võttes nõuetekohaselt arvesse lõikes 2 sätestatud koostööameti arvamust, ning esitavad need koostööametile heakskiitmiseks.

7. Samal ajal esitavad ENTSO-E ja ENTSO-G komisjonile dokumendi, milles põhjendatakse kavandatud ajakohastamise põhjuseid ja seda, miks sellist ajakohastamist peetakse järkjärguliseks. Kui komisjon leiab, et kõnealune ajakohastamine ei ole järkjärguline, palub ta kirjalikult, et ENTSO-E ja ENTSO-G-esitaksid talle metoodikad. Sellisel juhul kohaldatakse lõigetes 2–5 kirjeldatud menetlust.

8. Kahe nädala jooksul alates koostööameti või komisjoni heakskiidu saamisest vastavalt lõigetele 5 ja 6 avaldavad ENTSO-E ja ENTSO-G kumbki oma metoodika oma veebisaidil. Nad avaldavad vastavad sisendandmed ning muud asjakohased võrgu-, koormusvoogude- ja turuandmed piisavalt täpses vormis vastavalt siseriiklikule õigusele ja asjakohastele konfidentsiaalsuskokkulepetele.

9. Metoodikaid ajakohastatakse ja täiustatakse korrapäraselt, järgides lõigetes 1–6 kirjeldatud menetlust. Koostööamet võib omal algatusel või riigi reguleerivate asutuste või sidusrühmade nõuetekohaselt põhjendatud taotluste alusel ning pärast ametlikku nõupidamist kõiki asjakohaseid

sidusrühmi esindavate organisatsioonidega ja komisjoniga taotleda sellist ajakohastamist ja täiustamist, esitades nõuetekohased põhjendused ja tähtajad. Koostööamet avaldab kõik riigi reguleerivate asutuste või sidusrühmade taotlused ning kõik asjakohased dokumendid, mis ei sisalda tundlikku äriteavet ning millest tulenevalt koostööamet taotles metoodika ajakohastamist või täiustamist.

10. Iga kolme aasta tagant avaldab koostööamet näitajad ja vastavad etalonväärtused, mille abil võrrelda II lisa punktides 1 ja 3 esitatud energiataristukategooriate omavahel võrreldavate projektide investeringute ühikuväärtusi, ja teeb need üldsusele kättesaadavaks. ENTSO-E ja ENTSO-G saavad neid etalonväärtusi kasutada järgnevate kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade jaoks koostatavates tulude-kulude analüüsides. Esimesed sellised näitajad avaldatakse [1. novembriks 2022].

11. ENTSO-E ja ENTSO-G esitavad [31. detsembriks 2023] komisjonile ja koostööametile ühiselt elektri, gaasi ja vesiniku ülekandetaristuid ning salvestamis- ja veeldatud maagaasi rajatise ja elektrolüüsiseadmeid käsitleva sidusa ja vastastikku ühendatud energiaturu ja -võrgu mudeli, mis hõlmab V lisa põhimõtete kohaselt väljatöötatud esmatähtsaid koridore ja alasid.

12. Lõikes 11 osutatud sidus ja vastastikku ühendatud mudel hõlmab vähemalt vastavate sektorite omavahelisi seoseid taristu planeerimise kõigis etappides, eelkõige stsenaariume, taristu puuduste tuvastamist, eelkõige seoses piiriülese võimsusega, ja projektide hindamist.

13. Pärast lõikes 11 osutatud sidusa ja vastastikku ühendatud mudeli heakskiitmist komisjoni poolt lõigetes 1–6 sätestatud korras lisatakse see lõikes 1 osutatud metoodikatesse.

Artikkel 12

Kümneaastaste võrgu arengukavade stsenaariumid

1. [31. juuliks 2022] avaldab koostööamet pärast ulatuslikku konsultatsiooniprotsessi, millesse on kaasatud komisjon ja vähemalt kõiki asjakohaseid sidusrühmi esindavad organisatsioonid (sealhulgas ENTSO-E, ENTSO-G, ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus ja asjakohased vesinikuvaldkonna sidusrühmad), ENTSO-E ja ENTSO-G poolt väljatöötatavate ühiste stsenaariumide raamsuunised. Neid suuniseid ajakohastatakse vajaduse korral korrapäraselt.

Suunised sisaldavad energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja tagavad, et ENTSO-E ja ENTSO-G asjakohased stsenaariumid on täielikult kooskõlas Euroopa Liidu viimaste CO₂-heite vähendamise keskpika ja pika perioodi eesmärkidega ning komisjoni viimaste kättesaadavate stsenaariumidega.

2. ENTSO-E ja ENTSO-G järgivad koostööameti raamsuuniseid, kui nad töötavad välja kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade jaoks kasutatavaid ühiseid stsenaariume.

3. ENTSO-E ja ENTSO-G kutsuvad stsenaariumide väljatöötamise protsessis osalema kõiki asjakohaseid sidusrühmi, sealhulgas ELi jaotusvõrguettevõtjate üksust ja kõiki asjakohaseid vesinikuvaldkonna sidusrühmi esindavaid organisatioone.

4. ENTSO-E ja ENTSO-G avaldavad ühiste stsenaariumide aruande kavandi ning esitavad selle koostööametile ja komisjonile arvamuse saamiseks.

5. Kolme kuu jooksul alates sellest, mil saadakse ühiste stsenaariumide aruande kavand koos konsultatsiooni käigus saadud tagasisidega ja selle arvesse võtmist käsitleva aruandega, esitab koostööamet arvamuse ENTSO-E-le, ENTSO-G-le ning komisjonile.

6. Võttes nõuetekohaselt arvesse lõike 5 kohast koostööameti arvamust, esitab komisjon ENTSO-E-le ja ENTSO-G-le oma arvamuse.

7. Võttes nõuetekohaselt arvesse koostööameti arvamust, ajakohastavad ENTSO-E ja ENTSO-G oma ühiste stsenaariumide aruannet vastavalt komisjoni arvamusele ja esitavad ajakohastatud aruande komisjonile heakskiitmiseks.

8. Kahe nädala jooksul alates sellest, mil komisjon kiidab ühiste stsenaariumide aruande heaks lõike 7 kohaselt, avaldavad ENTSO-E ja ENTSO-G kumbki oma meetodika oma veebisaidil. Nad avaldavad vastavad sisend- ja väljundandmed piisavalt täpselt, võttes nõuetekohaselt arvesse siseriiklikku õigust ja asjakohaseid konfidentsiaalsuskokkuleppeid.

Artikkel 13

Taristu puuduste tuvastamine

1. ENTSO-E ja ENTSO-G avaldavad iga kahe aasta järel kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade raames välja töötatud aruanded taristu puuduste kohta ning esitavad need komisjonile ja koostööametile.

Taristu puuduste hindamisel järgivad ENTSO-E ja ENTSO-G energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning kaaluvad prioriteedina kõiki asjakohaseid taristuga mitteseotud lahendusi, et kõrvaldada tuvastatud puudused.

Enne vastavate aruannete esitamist konsulteerivad ENTSO-E ja ENTSO-G põhjalikult kõigi asjakohaste sidusrühmadega, sealhulgas ELi jaotusvõrguettevõtjate üksuse ja kõigi asjaomaste vesinikuvaldkonna sidusrühmadega ning kõigi I lisa kohastes esmatahtsatesse koridoridesse kuuluvate liikmesriikide esindajatega.

2. ENTSO-E ja ENTSO-G esitavad oma vastavad taristu puudusi käsitlevate aruannete kavandid koostööametile ja komisjonile arvamuse saamiseks.

3. Kolme kuu jooksul alates sellest, mil saadakse taristu puudusi käsitlevad aruanded koos konsultatsiooni käigus saadud tagasisidega ja selle arvesse võtmist käsitleva aruandega, esitab koostööamet arvamuse ENTSO-E-le või ENTSO-G-le ning komisjonile.

4. Komisjon koostab lõike 3 kohast koostööameti arvamust arvesse võttes arvamuse ja esitab selle ENTSO-E-le või ENTSO-G-le.

5. Võttes nõuetekohaselt arvesse koostööameti arvamust, ajakohastavad ENTSO-E ja ENTSO-G taristu puudusi käsitlevat aruannet vastavalt komisjoni arvamusele enne taristu puudusi käsitleva õpliku aruande avaldamist.

V PEATÜKK

AVAMEREVÕRGUD TAASTUVENERGIA LÕIMIMISEKS

Artikkel 14

Avamerevõrgu kavandamine

1. [31. juuliks 2022] määravad liikmesriigid komisjoni toetusel oma konkreetsetes esmatähtsates avamere võrgukoridorides, nagu on kindlaks määratud I lisa punktis 2, võttes arvesse iga piirkonna eripära ja arengut, ühiselt kindlaks ja lepivad kokku, et teevad koostööd igas merepiirkonnas 2050. aastal kasutatava avamere taastuvenergia koguse osas koos 2030. ja 2040. aasta vaheetappidega, võttes arvesse oma riiklikke energia- ja kliimakavasid, iga merepiirkonna avamere taastuvenergia potentsiaali, keskkonnakaitset ja muid mererasutusviise ning liidu CO₂-heite vähendamise eesmärke. Kõnealune kokkulepe sõlmitakse kirjalikult liidu territooriumiga seotud iga merepiirkonna kohta.
2. [31. juuliks 2023] töötab ENTSO-E asjakohaste ülekandevõrguettevõtjate, riigi reguleerivate asutuste ja komisjoni osalusel ning kooskõlas lõikes 1 osutatud kokkuleppega välja ja avaldab 2050. aasta eesmärke kajastava lõimitud avamerevõrgu arengukava, mis sisaldab vaheetappe 2030. ja 2040. aastaks, iga merepiirkonna kohta kooskõlas I lisa osutatud esmatähtsate avamere võrgukoridoridega, võttes arvesse keskkonnakaitset ja muid mererasutusviise. Kõnealust lõimitud avamerevõrgu arengukava ajakohastatakse seejärel iga kolme aasta järel.
3. Lõimitud avamerevõrgu arengukava peab olema kooskõlas uusimate kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavadega, et tagada maismaa- ja avamerevõrgu planeerimise sidus arendamine.
4. ENTSO-E esitab lõimitud avamerevõrgu arengukava projektid komisjonile arvamuse saamiseks.
5. ENTSO-E kohandab lõimitud avamerevõrgu arengukavasid, võttes enne lõpparuannete avaldamist nõuetekohaselt arvesse komisjoni arvamust, ning esitab need asjakohastele esmatähtsatele avamere võrgukoridoridele, nagu on kindlaks määratud I lisa.
6. Kui ENTSO-E ei tööta õigeaegselt välja lõikes 2 osutatud avamere taastuvenergia võrgu arengukavasid, koostab komisjon selleks, et tagada taastuvenergia avamerevõrkude õigeaegne arendamine, eksperdi nõuannete alusel iga merepiirkonna kohta I lisa sätestatud iga esmatähtsa avamere võrgukoridori jaoks avamere lõimitud võrgu arengukava.

Artikkel 15

Avamerevõrgud taastuvenergia kulude piiriüleseks jagamiseks

1. Komisjon töötab rakendusaktidega välja põhimõtted konkreetse kulude-tulude ja kulude jagamise meetodika kohta artikli 14 lõikes 2 osutatud lõimitud avamerevõrgu arengukava kasutuselevõtuks kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud kokkuleppega osana artikli 16 lõikes 10 osutatud suunistest. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 21 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

2. 12 kuu jooksul alates lõikes 1 osutatud põhimõtete avaldamisest esitab ENTSO-E asjakohaste ülekandevõrguettevõtjate, riigi reguleerivate asutuste ja komisjoni osalusel esmatahtsate avamere võrgukoridoride kulude-tulude arvestamise ja kulude jagamise meetodika kohaldamise tulemused.

3. Asjakohased liikmesriigid ajakohastavad kuue kuu jooksul alates lõikes 2 osutatud tulemuste esitamisest oma kirjalikku kokkulepet, millele on osutatud artikli 14 lõikes 1, ja ajakohastavad igas merepiirkonnas 2050. aastal toodetava avamere taastuenergia ühiselt kindlaksmääratud kogust koos 2030. ja 2040. aasta vaheetappidega ning asjakohast kokkulepet teha selliste koguste saavutamiseks koostööd.

4. Kuue kuu jooksul alates lõikes 3 osutatud ajakohastatud kirjalikest kokkulepetest ajakohastab ENTSO-E lõimitud avamerevõrgu arengukava iga merepiirkonna puhul, järgides artikli 14 lõigetes 2–5 sätestatud menetlust. Kohaldatakse artikli 14 lõikes 6 kirjeldatud menetlust.

VI PEATÜKK

ÕIGUSRAAMISTIK

Artikkel 16

Piiriülese mõjuga investeeringute võimaldamine

1. II lisa punkti 1 alapunktide a, b, c ja e ning II lisa punkti 3 kohastesse kategooriatesse kuuluvate selliste ühishuviprojektide puhul, mis kuuluvad riigi reguleerivate asutuste pädevusse, kannavad tõhusalt tehtud investeerimiskulud, mis ei sisalda hoolduskulusid, selliste liikmesriikide asjakohased ülekandevõrguettevõtjad või ülekandetaristu projektiarendajad, kellele projekt avaldab positiivset puhasmõju, ning selles ulatuses, mis ei ole kaetud ülekoormuse ajal kasutamise eest saadud tulu või muude tasudega, katavad kulud võrgu kasutajad võrgule juurdepääsu tariifide kaudu selles liikmesriigis / nendes liikmesriikides.

2. Käesoleva artikli sätteid kohaldatakse II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud kategooriatesse kuuluva ühishuviprojekti suhtes, kui vähemalt üks projektiarendaja taotleb asjakohastelt riigi asutustelt selle kohaldamist projekti kulude suhtes. Neid sätteid kohaldatakse asjakohasel juhul II lisa punkti 3 kohasesse kategooriasse kuuluva ühishuviprojekti suhtes, kui turunõudluse hindamine on juba läbi viidud ja sellest nähtub, et tõhusalt tehtud investeerimiskulusid ei õnnestu ilmselt tariifidega katta.

II lisa punkti 1 alapunktis e ja punkti 2 kohasesse kategooriasse kuuluvate projektide suhtes võib kohaldada käesoleva artikli sätteid, kui vähemalt üks projektiarendaja taotleb käesoleva artikli kohaldamist asjakohastelt riigi asutustelt.

Kui projektil on mitu projektiarendajat, paluvad asjaomased riigi reguleerivad asutused viivitamata kõigil projektiarendajatel esitada investeeringutaotlus ühiselt vastavalt lõikele 3.

3. Sellise ühishuviprojekti korral, mille suhtes kohaldatakse lõiget 1, hoiavad projektiarendajad kõiki asjaomaseid riigi reguleerivaid asutusi korrapäraselt – vähemalt kord aastas ja kuni projekti käikulaskmiseni – kursis projekti arengu ning väljaselgitatud kulude ja mõjuga.

Niipea kui selline ühishuviprojekt on saavutanud piisava küpsusastme ja on hinnanguliselt valmis ehitusetapiks järgmise 36 kuu jooksul, esitavad projektiarendajad pärast konsulteerimist nende liikmesriikide ülekandevõrguettevõtjatega, kellele projekt avaldab märkimisväärset positiivset netomõju, investeerimistaotluse. Nimetatud investeerimistaotlus sisaldab taotlust kulude piiriülese jaotamise kohta ning see esitatakse kõigile asjaomastele riigi reguleerivatele asutustele koos järgmisega:

- a) ajakohastatud projektipõhine kulude-tulude analüüs, mis vastab artikli 11 kohaselt koostatud metoodikale ja milles võetakse arvesse kasu väljaspool nende liikmesriikide piire, kelle territooriumil projekt asub, kasutades sama stsenaariumit, mida kasutati ühishuviprojektiga hõlmatud liidu loendi koostamise valikumenetluse puhul;
- b) äriplaan, milles on hinnatud projekti rahalist elujõudu ja märgitud muu hulgas valitud rahastamislahendus, ning II lisa punktis 3 osutatud kategooriasse kuuluva projekti korral turu-uuringute tulemused;
- c) kui projektiarendajad suudavad kokku leppida, siis põhjendatud ettepanek kulude piiriülese jaotamise kohta.

Kui projekti arendab mitu projektiarendajat, esitavad nad oma investeerimistaotluse ühiselt.

Riigi reguleerivad asutused edastavad pärast kättesaamist koostööametile teavitamise eesmärgil viivitamata iga investeerimistaotluse koopia.

Riigi reguleerivad asutused ja koostööamet tagavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

4. Kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil asjaomased riigi reguleerivad asutused said kätte viimase investeerimistaotluse, võtavad need riigi reguleerivad asutused pärast nõupidamist asjaomaste projektiarendajatega vastu ühised kooskõlastatud otsused selliste investeerimiskulude jaotamise kohta, mida iga võrguettevõtja seoses projektiga kannab, ning nende kulude arvessevõtu kohta tariifides. Riigi reguleerivad asutused lisavad kõik tegelikult kantud investeerimiskulud tariifidesse kooskõlas iga võrguettevõtja poolt projekti jaoks kantavate investeerimiskulude jaotusega. Seejärel hindavad riigi reguleerivad asutused vajaduse korral, kas hinna taskukohasusega seotud probleemid võivad tekkida seoses investeerimiskulude lisamisega tariifidesse.

Kulude jaotamisel võtavad riigi reguleerivad asutused arvesse tegelikke või hinnangulisi

- a) ülekoormuse ajal kasutamise eest saadud tulusid või muid tasusid;
- b) tulusid, mis tulenevad määruse (EL) 2019/943 artikli 49 alusel loodud põhivõrguettevõtjate vahelisest hüvitismehhanismist.

Kulude piiriülesel jaotamisel võetakse arvesse asjaomaste liikmesriikide projektide majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid kulusid ja tulusid ning vajadust tagada ühishuviprojektide arendamiseks stabiilne rahastamisraamistik, minimeerides samal ajal vajadust rahalise toetuse järele.

Kulude piiriülesel jaotamisel üritavad asjaomased riigi reguleerivad asutused saavutada asjaomaste ülekandevõrguettevõtjatega konsulteerides vastastikuse kokkuleppe, mis põhineb muu hulgas lõike 3 punktides a ja b nimetatud teabel. Nende hindamine põhineb samal stsenaariumil, mida kasutati ühishuviprojektiga hõlmatud liidu loendi koostamise valikumenetluse puhul.

Kui ühishuviprojekt leevendab sellist negatiivset välismõju nagu ringwood, ja seda ühishuviprojekti rakendatakse liikmesriigis, kust negatiivne välismõju pärineb, ei loeta sellist leevendamist piiriüleseks kasuks ning seetõttu ei võeta seda aluseks kulude jaotamisel nende liikmesriikide ülekandevõrguettevõtjate vahel, keda see negatiivne välismõju mõjutab.

5. Riigi reguleerivad asutused võtavad direktiivi (EL) 2019/944 artikli 59 lõike 1 punkti a ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõike 1 punkti a kohasel tariifide kindlaksmääramisel ja kinnitamisel käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kulude piiriülese jaotamise alusel arvesse ülekandevõrguettevõtja või muu projektiarendaja tegelikke investeerimiskulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga ettevõtja kuludele.

Riigi pädevad asutused teatavad kulude jaotamise otsusest viivitamata koostööametile, lisades kogu nimetatud otsusega seotud asjakohase teabe. Kulude jaotamise otsuses esitatakse eelkõige üksikasjalikud põhjendused kulude jaotamiseks liikmesriikide vahel, sealhulgas järgmine:

- a) hinnang igale asjaomasele liikmesriigile avaldunud mõjule, sealhulgas võrgutariife käsitlevale mõjule;
- b) lõike 3 punktis b osutatud äriplaani hinnang;
- c) projektist tulenevad piirkondlikud või kogu liitu hõlmavad positiivsed välismõjud, nagu varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon;
- d) asjaomaste projektiarendajatega peetud nõupidamise tulemus.

Kulude jaotamise otsus avaldatakse.

6. Kui asjaomased riigi reguleerivad asutused ei ole jõudnud investeerimistaotluse osas kokkuleppele kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil viimane asjaomane riigi reguleeriv asutus sai kätte kõnealuse investeerimistaotluse, teavitavad nad viivitamata koostööametit.

Sel juhul või vähemalt ühe asjaomase riigi reguleeriva asutuse taotluse korral teeb koostööamet kolme kuu jooksul alates tema poole pöördumisest otsuse investeerimistaotluse, sh lõike 3 kohase kulude piiriülese jaotamise, ning kõigi investeerimiskulude tariifides arvessevõtu kohta.

Enne sellise otsuse tegemist konsulteerib koostööamet asjaomaste riigi reguleerivate asutuste ja projektiarendajatega. Kui koostööamet soovib lisateavet, võib teises lõigus osutatud kolmekuulist ajavahemikku pikendada kahe kuu võrra. Kõnealune lisatähtaeg algab täieliku teabe kättesaamisele järgnevalt päevast.

Koostööameti tehtav hindamine põhineb samal stsenaariumil, mida kasutati ühishuviprojektiga hõlmatud liidu loendi koostamise valikumenetluse puhul.

Koostööamet jätab seoses otsusega, kuidas investeerimiskulud lisatakse tariifidesse kooskõlas kulude piiriülese jaotamisega, asjaomastele riigi asutustele otsuse rakendamise ajal tegutsemisruumi selle kindlaksmääramiseks kooskõlas siseriikliku õigusega.

Investeermistaotluse kohta tehtud otsus, sealhulgas kulude piiriülene jaotamine, avaldatakse. Kohaldatakse määruse (EL) 2019/942 artikli 25 lõiget 3 ning artikleid 28 ja 29.

7. Koostööamet edastab komisjonile viivitamata kõikide kulude jaotamise otsuste koopiad koos kogu igat otsust käsitleva asjakohase teabega. Selle teabe võib esitada kokkuvõtlikult. Komisjon tagab tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

8. Kulude jaotamise otsused ei mõjuta ülekandevõrguettevõtjate õigust kohaldada võrgule juurdepääsu tasusid ega riigi reguleerivate asutuste õigust neid kinnitada vastavalt direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 6, direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 32, määruse (EL) 2019/943 artikli 18 lõigetele 1 ja artikli 18 lõigetele 3–6 ning määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 13.

9. Käesolevat artiklit ei kohaldata selliste ühishuviprojektide suhtes, millele on antud vabastus:

a) direktiivi 2009/73/EÜ artiklitest 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 36;

b) määruse (EL) 2019/943 artikli 19 lõigetest 2 ja 3 või direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 6, artikli 59 lõikest 7 ja artikli 60 lõikest 1 vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 63;

c) eraldamisest või kolmanda isiku juurdepääsueeskirjadest vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 64 ja direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 66 või

d) vastavalt määruse (EL) nr 714/2009 artiklile 17.

10. Komisjon võtab [31. detsembriks 2022] vastu rakendusaktid, mis sisaldavad siduvaid suuniseid, et tagada ühetaolised tingimused käesoleva artikli rakendamiseks ja avamere energiavõrkude kulude piiriüleseks jagamiseks, nagu on osutatud artikli 15 lõikes 1. Suunistes käsitletakse ka avamere taastuenergia võrkude ühishuviprojektide eriolukorda, lisades põhimõtted selle kohta, kuidas nende piiriülest kulude jaotamist koordineeritakse nendega ühendatud avamere tootmiskohtade rahastamise, turu ja poliitilise korraldusega. Kui komisjon suunistes vastu võtab või neid muudab, konsulteerib ta ACERi, ENTSO-E ja ENTSO-G-ga ja, kui see on asjakohane, muude sidusrühmadega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 21 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

Artikkel 17

Stimuleerivad meetmed

1. Kui projektiarendajale kaasneb riigi reguleerivate asutuste pädevusse kuuluva ühishuviprojekti arendamise, ehitamise, haldamise või hooldamisega suurem risk kui tavaliselt kaasneks võrreldava taristuprojektiga, tagavad liikmesriigid ja riigi reguleerivad asutused, et kooskõlas direktiivi (EL) 2019/944 artikli 58 punktiga f, direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõikega 8, määruse (EL) nr 2019/943 artikli 18 lõikega 1 ja lõigetega 3–6 ning määruse (EÜ) nr 715/2009 artikliga 13 pakutakse kõnealuse projekti teostamiseks asjakohaseid stiimuleid.

Esimest lõiku ei kohaldata, kui ühishuviprojektile on antud vabastus:

- a) direktiivi 2009/73/EÜ artiklitest 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 vastavalt kõnelause direktiivi artiklile 36;
- b) määruse (EL) 2019/943 artikli 19 lõigetest 2 ja 3 või direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 6, artikli 59 lõikest 7 ja artikli 60 lõikest 1 vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 63;
- c) vastavalt direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 36;
- d) vastavalt määruse (EL) nr 714/2009 artiklile 17.

2. Riigi reguleerivad asutused võtavad lõikes 1 osutatud stiimulite pakkumise üle otsustamisel arvesse artikli 11 kohaselt koostatud metoodika abil tehtud kulude-tulude analüüsi tulemusi ja eelkõige projekti positiivset välismõju piirkondadele või kogu liidule. Lisaks analüüsivad riigi reguleerivad asutused projektiarendaja kantavaid konkreetseid riske, nende vähendamiseks võetud meetmeid ja kõnealuse riskiprofiili põhjendust, pidades silmas projekti positiivset puhasmõju võrreldes riskivabama alternatiiviga. Stiimuleid pakutakse eelkõige seoses maismaa ja avamere uue ülekandetehnoloogia ja kulude katmatajätmise riskide ning arendusriskidega.

3. Otsuse tegemisel võetakse arvesse kantava riski laadi ja otsusega võidakse pakkuda muu hulgas järgmisi stimuleerivaid meetmeid:

- a) ettenägevaid investeeringuid käsitlevad eeskirjad;
- b) projekti käikulaskmisele eelnenud tõhusate investeerimislahenduste kajastamise eeskirjad;
- c) projekti investeeritud kapitalilt lisakasumi võimaldamise eeskirjad;
- d) muud vajalikuks ja asjakohaseks peetavad meetmed.

4. [31. juuliks 2022] esitavad kõik riikide reguleerivad asutused koostööametile metoodika ja kriteeriumid, mille alusel hinnatakse energiataristu projektidesse tehtavaid investeeringuid ning nendega kaasnevaid suuremaid riske. Sellised metoodikad ja kriteeriumid käsitlevad sõnaselgelt ka konkreetseid riske, mis kaasnevad II lisa punkti 1 alapunktis e osutatud avamere taastuvenergia võrkude ja projektidega, millel on küll väikesed kapitalikulud, kuid millega kaasnevad märkimisväärsed tegevuskulud.

5. Võttes nõuetekohaselt arvesse käesoleva artikli lõike 4 kohaselt saadud teavet, hõlbustab koostööamet heade tavade vahetamist ja esitab [31. detsembriks 2022] kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikliga 6 soovitusi, mis puudutavad järgmist:

- a) lõikes 1 osutatud stiimulid riigi reguleerivate asutuste parimate tavade võrdluse põhjal;
- b) energiataristu projektidesse investeerimisega kaasnevate suuremate riskide hindamise ühtne metoodika.

6. Kõik riikide reguleerivad asutused avaldavad [31. märtsiks 2023] energiataristu projektidesse tehtavate investeeringute ning nendega kaasnevate suuremate riskide hindamise metoodika ja kriteeriumid.

7. Kui lõigetes 5 ja 6 osutatud meetmetest ühishuviprojektide õigeaegse rakendamise tagamiseks ei piisa, võib komisjon esitada suunised käesolevas artiklis sätestatud stiimulite kohta.

VII PEATÜKK

RAHASTAMINE

Artikkel 18

Liidu rahalise abi tingimustele vastavad projektid vastavalt määruse (EL)... [Euroopa ühendamise rahastu kohta, ettepanek COM(2018) 438]

1. II lisa kohastesse kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele võib anda liidu rahalist abi uuringutoetuste ja rahastamisvahendite kaudu.

2. II lisa punkti 1 alapunktide a, b, c ja e ja punkti 3 kohastesse kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele, v.a pumpelektrijaamade projektidele, antakse liidu rahalist abi ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad kõikidele järgmistele kriteeriumidele:

a) projekti kulude ja tulude analüüsimisel artikli 16 lõike 3 punkti a kohaselt tõendatakse olulist positiivset välismõju, nt varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon;

b) projekti kohta on tehtud artikli 16 kohane kulude piiriülese jaotamise otsus või ühishuviprojektide puhul, mis kuuluvad II lisa punkti 3 kohasesse kategooriasse ja mis ei kuulu riigi reguleerivate asutuste pädevusse ning mille kohta seetõttu ei tehta kulude piiriülese jaotamise otsust, on projekti eesmärgiks teenuste piiriülene pakkumine, tehnoloogiliste uuenduste ajendamine ja võrgu piiriülese toimimise ohutuse tagamine;

c) projekt ei ole äriplaani ega muude, eelkõige potentsiaalsete investorite või võlausaldajate või riigi reguleeriva asutuse koostatud hinnangute kohaselt äriiselt tasuv. Projekti ärilise tasuvuse hindamisel võetakse arvesse artikli 17 lõikes 2 osutatud otsust stiimulite kohta ja selle põhjendusi.

3. Ühishuviprojektidele, mida teostatakse artikli 5 lõike 7 punktis d osutatud menetluse kohaselt, antakse liidu rahalist abi ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele.

4. II lisa punkti 1 alapunkti d ning punktide 2 ja 5 kohastesse kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele antakse samuti liidu rahalist abi tööde tegemise toetuste kujul, kui asjaomased projektiarendajad suudavad selgelt tõendada projekti olulist positiivset välismõju, nt varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon, ja selle ärilise tasuvuse puudumist vastavalt kulude-tulude analüüsile, äriplaanile ja muudele hinnangutele, mille on koostanud eelkõige potentsiaalsed investorid või võlausaldajad või võimaluse korral riigi reguleeriv asutus.

5. Vastastikust huvi pakkuvad projektid samastatakse ühishuviprojektidega ja neil on õigus saada liidu rahalist abi. Üksnes liidu territooriumil asuvad investeeringud, mis moodustavad osa vastastikust huvi

pakkuvast projektist, saavad rahalist abi tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele ja kui lõike 2 punktis b osutatud kulude piiriülese jaotamise otsuses on kulud jaotatud piiriüleselt vähemalt kahe liikmesriigi vahel märkimisväärse osas igas liikmesriigis.

Artikkel 19

Suunised liidu rahalise abi andmise kriteeriumide kohta

Artikli 4 lõikes 3 esitatud erikriteeriumide ja artikli 4 lõikes 5 esitatud parameetrite alusel kehtestatakse liidu rahalise abi andmise kriteeriumid, mis on ette nähtud määrusega (EL)... [Euroopa ühendamise rahastu kohta, ettepanek COM(2018) 438].

VIII PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 20

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile seitsmeks aastaks alates [1. jaanuarist 2022]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne seitsmeaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
5. Artikli 3 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavastegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 21

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

Artikkel 22

Aruandlus ja hindamine

Hiljemalt 31. detsembril 2027. aastal avaldab komisjon aruande ühishuviprojektide rakendamise kohta ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Aruandes hinnatakse järgmist:

- a) edusammud, mida on tehtud artikli 3 kohaselt väljavalitud ühishuviprojektide kavandamisel, arendamisel, ehitustööde tegemisel ja käikulaskmisel, ning asjakohasel juhul viivitused rakendamisel ja muud kogetud raskused;
- b) rahasummad, mida liit on ühishuviprojektide jaoks eraldanud ja välja maksnud võrreldes rahastatud ühishuviprojektide koguväärtusega;
- c) edusammud, mida on tehtud taastuvate energiaallikate lõimimisel ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel artikli 3 kohaselt valitud ühishuviprojektide kavandamisel, arendamisel, ehitamisel ja kasutuselevõtmisel;
- d) edusammud, mida on tehtud avamere taastuenergia võrkude kavandamisel, arendamisel, ehitamisel ja kasutuselevõtmisel ning avamere taastuenergia kasutuselevõtu võimaldamiseks;
- e) elektri- ja vesinikusektori puhul liikmesriikidevaheliste ühenduste loomise areng, sellega seotud energiahindade areng ning energiavõrgu tõrgete arv, põhjused ja majanduskulu;
- f) lubade andmise ja üldsuse osalemise protsess eelkõige:
 - i) ühishuviprojektide loamenetluste keskmine ja maksimaalne kestus, sh menetluse iga etapi kestus, võrreldes artikli 10 lõikes 5 osutatud algsete oluliste vahe-eesmärkide saavutamise ajakavaga;
 - ii) vastuseis ühishuviprojektidele (eelkõige avaliku arutelu käigus saadud kirjalike vastuväidete ja õiguskaitsemenetluste arv);
 - iii) ülevaade parimatest ja innovaatilistest tavadest seoses sidusrühmade kaasamisega ja keskkonnamõju leevendamisega loamenetluste ja projektide rakendamise käigus, sh kliimamuutustega kohanemise meetmetest;
 - iv) artikli 8 lõikes 3 ette nähtud süsteemide tulemuslikkus artiklis 10 sätestatud tähtaegadest kinnipidamist silmas pidades;

g) regulatiivne kohtlemine, eelkõige:

i) selliste ühishuviprojektide arv, mille kohta on tehtud artikli 16 kohane kulude piiriülese jaotamise otsus;

ii) selliste ühishuviprojektide arv ja laad, mille jaoks on tagatud artikli 17 kohased konkreetsed stiimulid;

h) käesoleva määruse tõhusus 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisel ning pikemas perspektiivis kliimaneutraalsuse saavutamisel 2050. aastaks.

Artikkel 23

Teavitamine ja avalikustamine

Komisjon loob läbipaistvusplatvormi, mis on üldsusele interneti kaudu kergesti juurdepääsetav, ja haldab seda. Platvormi ajakohastatakse korrapäraselt teabega, mis pärineb artikli 5 lõikes 1 osutatud aruannetest ja artikli 9 lõikes 7 osutatud veebisaidilt. Platvorm sisaldab järgmist teavet:

a) ajakohastatud üldteave (sh geograafiline teave) iga ühishuviprojekti kohta;

b) artikli 5 lõikes 1 sätestatud rakenduskava iga ühishuviprojekti kohta, mis on esitatud viisil, mis võimaldab hinnata rakendamise edenemist igal ajahetkel;

c) projektide peamised eeldatavad tulud ja kulud, välja arvatud mis tahes tundlik äriteave;

d) liidu ühishuviprojektide loend;

e) liidu poolt iga ühishuviprojekti jaoks eraldatud ja väljamakstud rahasummad.

Artikkel 24

Üleminekusätted

Käesolev määrus ei mõjuta sellise rahalise abi andmist, jätkamist ega muutmist, mida komisjon annab vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1316/2013⁴⁷.

Artikkel 25

Määruse (EÜ) nr 715/2009 muudatus

Määruse (EÜ) nr 715/2009 artikli 8 lõike 10 esimene lõik asendatakse järgmisega:

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ja muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (EÜT L 348, 20.12.2013, lk 129).

„ENTSO-G võtab iga kahe aasta järel vastu kogu liitu hõlmava võrgu arengukava, millele on viidatud lõike 3 punktis b, ning avaldab selle. Kogu liitu hõlmava võrgu arengukava sisaldab lõimitud võrgu mudelit, sh vesinikuvõrke, stsenaariumide arendamist, Euroopa tootmise piisavuse prognoosimist ning süsteemi paindlikkuse hinnangut.“

Artikkel 26

Direktiivi 2009/73/EÜ muudatus

Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõikesse 1 lisatakse punkt v:

„v) täita [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse] artiklis 3, artikli 5 lõikes 7, artiklites 14, 15, 16 ja 17 sätestatud kohustusi;“

Artikkel 27

Direktiivi (EL) 2019/944 muudatus

Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 59 lõikesse 1 lisatakse punkt zz:

„zz) täita [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse] artiklis 3, artikli 5 lõikes 7, artiklites 14, 15, 16 ja 17 sätestatud kohustusi;“

Artikkel 28

Määruse (EL) 2019/943 muudatus

Määruse (EL) 2019/943 artikli 48 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Kogu liitu hõlmava võrgu arengukava, millele osutatakse artikli 30 lõike 1 punktis b, sisaldab lõimitud võrgu mudelit, sh võimalikke stsenaariume ning süsteemi paindlikkuse hinnangut. See on täielikult kooskõlas artikli 23 kohaselt välja töötatud Euroopa ressursside piisavuse hinnanguga.“

Artikkel 29

Määruse (EL) 2019/942 muudatus

Määruse (EL) 2019/942 artikli 11 punktid c ja d asendatakse järgmisega:

„c) täita [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse] artiklis 5, artikli 11 lõigetes 2, 8, 9 ja 10 ning artiklites 12, 13, artikli 17 lõikes 5 ja III lisa punktis 12 sätestatud kohustusi;“

d) võtta vastu otsuseid kulude-tulude analüüsi meetodika täiendavate muudatuste heakskiitmise kohta vastavalt artikli 11 lõikele 6 ja investeerimistaotluste, sealhulgas piiriülese kulude jaotamise kohta vastavalt [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse artikli 16 lõikele 6.

Artikkel 30

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) nr 347/2013 tunnistatakse kehtetuks alates [1. jaanuarist 2022]. Käesolevast määrusest ei tulene õigusi määruse (EÜ) 347/2013 lisades loetletud projektide suhtes.

Artikkel 31

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates [1. jaanuarist 2022].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president
[...]

Nõukogu nimel
eesistuja
[...]

FINANTSSELGITUS: „ASUTUSED“

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse üleeuroopalise energiataristu suunised ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Poliitikavaldkond: I. Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond

Tegevusala: 02. Euroopa strateegilised investeeringud

1.3. Ettepanek käsitleb:

uut meetet

uut meetet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest⁴⁸

olemasoleva meetme pikendamist

ühe või mitme meetme ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

Algatuse üldeesmärk on hõlbustada piisava energiataristu õigeaegset arendamist kogu liidus ja selle naabruses, et võimaldada liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamist kooskõlas Euroopa roheline kokkulepega, eelkõige seoses 2030/50. aasta eesmärkidega, sealhulgas kliimaneutraalsuse eesmärgiga, ning turgude lõimimist, konkurentsivõimet ja energiavarustuskindlust tarbijate ja ettevõtjate jaoks vähima kuluga.

1.4.2. Eesmärgid

Eriesmärgid

⁴⁸ Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

- 1) võimaldada teha kindlaks piiriülesed projektid ja investeeringud kogu liidus ja koos naaberriikidega, mis on vajalikud energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks;
- 2) parandada taristu planeerimist energiasüsteemide lõimimiseks ja avamerevõrkude jaoks;
- 3) lühendada ühishuviprojektide loamenetlusi, et vältida viivitusi projektides, mis hõlbustavad energiasüsteemi ümberkujundamist;
- 4) tagada kulude jagamise töövahendite ja reguleerivate stiimulite asjakohane kasutamine.

1.4.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Erieesmärk nr 1:

selliste ühishuviprojektide rakendamine, mis toetavad kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamist, võimaldades taastuvate energiaallikate lõimimist.

Erieesmärk nr 2:

saavutada avamere taastuenergia kasutuselevõtu märkimisväärne kasv.

Erieesmärk nr 3:

Euroopa lähenemisviisi vesinikuvõrkude taristu planeerimisele.

Erieesmärk nr 4:

vähendada viivitusi ühishuviprojektide rakendamisel.

1.4.4. Tulemusnäitajad

Täpsustage, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Erieesmärk nr 1:

ühishuviprojektide arv ja liigid kindlaksmääratud esmatähtsates koridorides/teemavaldkondades: taastuenergia tootmise vähendatud piiramine; arukate elektriprojektide arvu kahekordistamine praeguse tasemega võrreldes 2026. aastaks.

Erieesmärk nr 2:

ühishuviprojektide arv: vähemalt kümme ühishuviprojekti, et toetada avamere taastuenergia kasutuselevõttu 2026. aastaks.

Erieesmärk nr 3:

ühishuviprojektide arv: vähemalt viis vesiniku ühishuviprojekti 2026. aastaks.

Erieesmärk nr 4:

ühishuviprojektide autoriseerimismenetluste keskmine ja maksimaalne kogukestus: vähendada ühishuviprojektide osakaalu, mis on konkreetsel aastal hilinenud võrreldes algselt kavandatud käikulaskmise kuupäevaga.

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühivi või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise täpne ajakava

2013. aastal vastu võetud üleeuroopaliste energiavõrkude (TEN-E) määrusega kehtestatakse eeskirjad üleeuroopalise energiavõrgu õigeaegse arendamise ja koostalitluse kohta, et saavutada Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) energiapoliitika eesmärgid – tagada energia siseturu toimimine ja energiavarustuskindlus liidus, edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist, arendada välja uusi ja taastuvaid energiaallikaid ning edendada energiavõrkude sidumist. TEN-E määrusega kehtestatakse raamistik, mis võimaldab liikmesriikidel ja asjaomastel sidusrühmadel teha piirkondlikul tasandil koostööd paremini ühendatud energiavõrkude arendamiseks, et ühendada praegu Euroopa energiaturgudest eraldatud piirkondi, tugevdada olemasolevaid piiriüleseid ühendusi ja aidata lõimida taastuvenergiat.

Seega on TEN-E määrus energia siseturu arendamise keskne vahend, mis on vajalik Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks. Et saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus ja 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguste suurem vähendamine, vajab Euroopa lõimitumat energiasüsteemi, mis rajaneb taastuvatel energiaallikatel põhineval suuremal elektrifitseerimisel ja gaasisektori CO₂-heite vähendamisel. TEN-E saab tagada, et liidu energiataristu arendamine toetab vajalikku energiasüsteemi ümberkujundamist.

Kuigi kehtiva määruse eesmärgid jäävad suuresti samaks, tuleb nende keskendumist 2020/30. aasta eesmärkidele ajakohastada, et need kajastaks Euroopa rohelise kokkuleppe kohast uut poliitilist konteksti ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärki. Peale uue poliitilise konteksti ja eesmärkide on viimasel kümnendil toimunud tehnoloogia kiire areng. Neid edusamme tuleks arvesse võtta määrusega hõlmatud taristukategooriates, ühishuviprojektide valikukriteeriumides ning prioriteetsetes koridorides ja teemavaldkondades.

Lisaks ülesannetele, mis ACERi määruse kohaselt juba kuuluvad tema pädevusse, antakse käesoleva algatusega ACERile volitused lisäülesannete täitmiseks, nimelt:

- töötada välja raamsuunised, et määratleda ja suunata Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikku ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustikku oma stsenaariumide väljatöötamisel;
- kiita heaks Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku väljatöötatud kulude-tulude meetodika täiendavad parandused.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

ELi tasandi meetme põhjused (*ex ante*):

Energiaülekande taristul (sealhulgas ühendatud avamerevõrgu ja nutivõrgu taristul) on oma piiriülese mõju tõttu Euroopa lisaväärtus ning see on kliimanetraalse energiasüsteemi

saavutamiseks hädavajalik. Piiriülese energiataristu arendamiseks on vaja liikmesriikidevahelise piirkondliku koostöö raamistikku. Üksikud liikmesriikide määrused ja meetmed ei ole piisavad, et neid taristuprojekte tervikuna ellu viia.

Oodatav tekkiv liidu lisaväärtus (*ex post*)

Energia siseturg põhineb piiriülestel võrkudevahelistel ühendustel, mille arendamine eeldab kahe või enama liikmesriigi koostööd; koostöö kaudu toetatakse algatusega kulutõhusamat ja tõhusat lähenemisviisi, et arendada välja piisav piiriülene taristu ning saavutada liidu kliima- ja energiaeesmärgid tarbijate ja ettevõtjate jaoks vähima kuluga.

1.5.3. *Varasematest samalaadsetest ettevõtmistest saadud kogemused.*

Kehtiva TEN-E määruse hindamine on näidanud, et see on tõhusalt parandanud liikmesriikide võrkude lõimimist, stimuleerinud energiakaubandust ja seega aidanud kaasa liidu konkurentsivõimele, nagu on näha tõenditest ühendatuse eesmärkide ja energiahindade ning nende lähenemise kohta kogu liidus. Elektri ja eelkõige gaasi valdkonna ühishuviprojektid on oluliselt kaasa aidanud energiavarustuskindluse tagamisele kui TEN-E määruse väljatöötamise peamisele taustategurile. Gaasi puhul on taristu nüüd hästi ühendatud ja tarnekindlus on alates 2013. aastast tunduvalt paranenud. Piirkondlik koostöö piirkondlikes rühmades ja kulude piiriülese jaotamise kaudu on olulisel kohal, et teha võimalikuks projektide rakendamine. Paljudel juhtudel ei vähendanud kulude piiriülene jaotamine siiski projekti rahastamispuudujääki, nagu oli mõeldud. Kuigi loamenetlusi on lühendatud, on mõnel juhul loamenetlused endiselt pikad. Kuigi selle põhjused on peamiselt seotud riikliku rakendamisega ja jäävad väljapoole TEN-E määruse kohaldamisala, on veel aspekte, mida saab parandada. Oluline tegur oli Euroopa ühendamise rahastu finantsabi, uuringute jaoks antud toetused aitasid projektidel vähendada riske varajases arendusetapis, samas kui tööde tegemise toetustega toetati projekte, mis käsitlesid peamisi kitsaskohti, mida turupõhise rahastamisega ei olnud võimalik piisavalt lahendada.

1.5.4. *Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega*

Algatus aitab kaasa kliimaneutraalsuse saavutamisele 2050. aastaks, alustades kasvuhoonegaaside heite 55 % vähendamisest 2030. aastaks, mis on Euroopa roheline kokkuleppe peamine kliimaeesmärk, mille esitas von der Leyeni komisjon 2019. aasta detsembris. Algatusega nähakse ette Euroopa ühendamise rahastust ühishuviprojektide jaoks finantsabi saamise rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ning see aitab saavutada mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) eesmärgi, sealhulgas kliimameetmete integreerimist.

1.5.5. *Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang*

Suurt osa käesoleva ettepaneku mõjust eelarvele käsitletakse Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku finantselgituses. Käesoleva algatuse konkreetne mõju eelarvele piirdub vahenditega, mida ACER vajab oma lisavolituste täitmiseks. Mõjuhinnangus hinnati eri variante, et saavutada taristu parema planeerimise eesmärk energiasüsteemi lõimimiseks. Eelistatud variant on kõige kulutõhusam lähenemisviis.

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

Piiratud kestusega

- Ettepanek/algatus hõlmab ajavahemikku [PP.KK]AAAA–[PP.KK]AAAA
- Finantsmõju avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA

Piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid⁴⁹

Otsene eelarve täitmine komisjoni poolt:

- rakendusametite kaudu

Eelarve täitmine koostöös liikmesriikidega

Kaudne eelarve täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (täpsustage);
- Euroopa Investeerimispanngale (EIP) ja Euroopa Investeerimisfondile (EIF);
- artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- avalik-õiguslikele asutustele;
- avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;
- liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ning kes esitavad piisavad finantstagatised;
- isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ÜVJP erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.

Märkused

ei kohaldata

⁴⁹ Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>.

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Täpsustage tingimused ja sagedus.

Endiselt kehtivad praeguse TEN-E raamistiku alusel kehtivad korrapärased aruande- ja järelevalvemenetlused, nagu ACERi aruanne piirkondlikele rühmadele. Lisaks avaldab ACER kõik oma ülesannete tulemused oma veebisaidil.

Suurt osa käesoleva ettepaneku mõjust eelarvele käsitletakse Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku finantsselgituses. Kavandatava Euroopa ühendamise rahastu määruse alusel kehtestatakse läbivaadatud tulemusraamistik, et jälgida programmi ja liidu poliitikaeesmärkide saavutamist. Energeetika valdkonnas on programmi rakendamise ja edusammude jälgimise näitajad seotud eelkõige panusega turgude ühendamisse ja lõimimisse, energiavarustuskindlusse ja kestlikku arengusse, võimaldades CO₂-heite vähendamist taastuvenergia suurema kasutuselevõtu kaudu energiasüsteemides ja piiriülese koostöö kaudu taastuvate energiaallikate valdkonnas.

ACERi täidetavad lisaülesanded aitavad tagada algatuse eesmärkide täitmise, eelkõige taristu parema planeerimise energiasüsteemi lõimimiseks, ning selliste piiriüleste projektide ja investeeringute kindlakstegemise kogu liidus ja koos naaberriikidega, mis on vajalikud energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks.

Lisaks TEN-E spetsiifilistele aruande- ja järelevalvemenetlustele töötavad kõik liidu ametid range järelevalvesüsteemi alusel, mis hõlmab siseauditi üksust, komisjoni siseauditi talitust, ACERi haldusnõukogu, kontrollikoda ja eelarvepädevaid institutsioone. See süsteem, mis kehtestati koostööameti loomist käsitleva 2009. aasta määrusega, jääb endiselt kehtima.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus*

Suurt osa käesoleva ettepaneku mõjust eelarvele käsitletakse Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku finantsselgituses. ACERile lisaülesannete andmine nõuab aga täiendavaid ressursse, mis vastavad ühele töötajale, kes on taandatud täistööajale. Seda õigustab töö, mida on vaja uute raamsuuniste väljatöötamiseks, et määratleda ja suunata Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku stsenaariume nende stsenaariumide väljatöötamisel ning Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku väljatöötatud kulude-tulude meetodika täiendava täiustamise hindamisel. Need ülesanded nõuavad eriteadmiste kogumist ja säilitamist ACERis.

2.2.2. *Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta*

Euroopa ühendamise rahastu raames tehtud kulutustega tuvastatud riske ja nendega seotud riski maandavaid kontrollimeetmeid käsitletakse õigusakti finantsselgituses ettepanekus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014.

ACERile pandud lisaülesannete puhul spetsiifilist riski ei tuvastatud. ACERi käsutusse antud lisavahendeid hõlmab ACERi sisekontrollisüsteem, mis on kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste standarditega ning mis hõlmab erikontrolle huvide konflikti vältimiseks ja rikkumisest teatajate kaitsmiseks.

2.2.3. *Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav vigade esinemise riski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).*

Euroopa ühendamise rahastu raames tehtud kulutustega seotud kontrollikulude ja vigade esinemise riski hindamist käsitletakse Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku finantsselgituses.

Energeetika peadirektoraat järgib ACERi tegevust hõlmavat järelevalvestrateegiat. ACERile usaldatud lisaülesannete kontrollikulud hinnatakse lähtuvalt koostööameti riskiprofilist ning seire ja järelevalve vajadustest koostööameti tegevuse üle. Siiski ei tohiks nende lisategevuste piiratud ulatus koostööameti kontrollikulud oluliselt mõjutada. Viimase viie aasta jooksul (2015–2019) jäid ACERi kontrollikulud võrreldes liidu rahalise panusega suhteliselt stabiilseks, jäädes vahemikku 1,2–2 %.

Kuna mõju eelarvele piirdub täiendavate vahendite eraldamisega, jääb vigade esinemise risk programmi kestuse jooksul eeldatavalt alla 2 % läve kogukulutustest.

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Täpsustage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Komisjon tagab asjakohaste meetmete olemasolu tagamaks, et meetmete rakendamisel kaitstakse liidu finantshuve, kohaldades ennetusmeetmeid pettuste/kelmuse, korrupsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu.

Energeetika peadirektoraat järgib konkreetset energeetika peadirektoraadi pettustevastase võitluse strateegiat, mida ajakohastatakse 2020. aasta lõpuks pärast komisjoni pettustevastase võitluse strateegia läbivaatamist 2019. aasta aprillis (COM(2019) 196).

Meetmed, mida on võetud eesmärgiga vältida Euroopa ühendamise rahastust rahastatavate projektide puhul pettusi ja eeskirjade eiramist, on esitatud Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku finantsselgituses.

ACER vaatas läbi oma pettustevastase võitluse strateegia, tuginedes hinnangule pettuseriskide kohta, millega koostööamet võib oma volituste täitmisel kokku puutuda. ACER teeb komisjoni talitustega koostööd pettuste ja eeskirjade eiramise ennetamisega seotud küsimustes. Komisjon tagab, et see koostöö jätkub ja seda tugevdatakse. Lisaks võttis ACER 2018. aastal vastu huvide konfliktide haldamise suunised.

Liidu finantshuvide kaitset käsitlevad sätted sisalduvad Euroopa ühendamise rahastu loomist käsitleva määruse ettepaneku artiklis 26.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata ⁵⁰	EFTA riigid ⁵¹	Kandidaatriigid ⁵²	Kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
I. Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvald	02 10 06 ACER	Liigendatud	JAH	EI	EI	EI

⁵⁰ Liigendatud assigneeringud / liigendamata assigneeringud.

⁵¹ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

⁵² Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

kond						
------	--	--	--	--	--	--

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulude liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata	EFTA riigid	Kandidaatriigid	Kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
	[XX.YY.YY.YY]		JAH/EI	JAH/EI	JAH/EI	JAH/EI

3.2. Hinnanguline mõju kuludele

3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele

Miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Nr	Alamrubriik 1A
--	----	----------------

ACER (ainult uued ülesanded)			2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
Jaotis 1:	Kulukohustused	(1)	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169	0,889
	Maksed	(2)	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169	0,889
Jaotis 2:	Kulukohustused	(1a)							
	Maksed	(2a)							
Jaotis 3:	Kulukohustused	(3a)							
	Maksed	(3b)							
ACERI assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1 + 1a + 3a	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169	0,889
	Maksed	= 2 + 2a + 3b	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169	0,889

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	5	„Halduskulud“
---	----------	---------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2022	2023	2024	2025	2026	2027		KOKKU
PEADIREKTORAAT: ENERi tehtav järelevalve ainult uute ülesannete üle									
• Inimressursid		0	0	0	0	0	0		0
• Muud halduskulud		0	0	0	0	0	0		0
Energeetika peadirektoraat KOKKU	Assigneeringud	0	0	0	0	0	0		0

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 5 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	0	0	0	0	0	0		0
--	--	---	---	---	---	---	---	--	---

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2022	2023	2024	2025	2026	2027		KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–5 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169		0,889
	Maksed	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169		0,889

3.2.2. Hinnanguline mõju [asutuse] assigneeringutele

- Ettepanek/algatus ei hõlma tegevusassigneeringute kasutamist
- Ettepanek/algatus hõlmab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Täpsustage eesmärgid ja väljundid			Aasta N		Aasta N + 1		Aasta N + 2		Aasta N + 3		Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vrd punkt 1.6)						KOKKU	
	VÄLJUNDID																	
	↓	Väljundi liik ⁵³	Keskmine kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv	Kulu	Väljundite arv kokku
ERIEESMÄRK nr 1 ⁵⁴ ...																		
- Väljund																		
- Väljund																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 1 kokku																		
ERIEESMÄRK nr 2 ...																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 2 kokku																		
KULUD KOKKU																		

⁵³ Väljunditena käsitatakse tarnitavaid tooteid ja osutatavaid teenuseid (nt rahastatud üliõpilasvahetuste arv, ehitatud teede pikkus kilomeetrites jms).

⁵⁴ Vastavalt punktis 1.4.2 nimetatud erieesmärkidele

3.2.3. Hinnanguline mõju ACERi inimressurssidele

3.2.3.1. Kokkuvõte

- Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027		KOKKU
--	------	------	------	------	------	------	--	-------

Ajutised töötajad (AD palgaastmed)*	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169		0,889
Ajutised töötajad (AST palgaastmed)								
Lepingulised töötajad								
Riikide lähetatud eksperdid								

KOKKU	0,077	0,156	0,159	0,162	0,166	0,169		0,889
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--	--------------

* Põhineb ajutise töötaja (AD palgaastmed) keskmistel kuludel 150 000 eurot ja aastasel 2 % inflatsioonimääral.

Personalivajadused (täistööajale taandatud töötajad):

	2022	2023	2024	2025	2026	2027		KOKKU
--	------	------	------	------	------	------	--	-------

Ajutised töötajad (AD palgaastmed)	1	1	1	1	1	1		
Ajutised töötajad (AST palgaastmed)								
Lepingulised töötajad								
Riikide lähetatud eksperdid								

KOKKU	1	1	1	1	1	1		
--------------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	--	--

Värbamine on kavandatud 2022. aasta teiseks pooleks, et valmistada ette määruse rakendamist. Määrus tuleks võimaluse korral vastu võtta 2022. aasta keskel. Seepärast võetakse 2022. aasta puhul arvesse üksnes 50 % keskmisest kulust.

ACERi personali suurendamiseks taotletud eelarve tasaarveldamiseks vähendatakse sama summa võrra Euroopa ühendamise rahastu energiaprogrammi (CEF Energy) eelarvet samas rubriigis.

3.2.3.2. Vastutava peadirektoraadi hinnanguline personalivajadus

- Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist.
- Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täisarvuna (või kõige rohkem ühe kohaga pärast koma)

	Aasta N	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vrd punkt 1.6)		
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
XX 01 01 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)							
XX 01 01 02 (delegatsioonides)							
XX 01 05 01 (kaudne teadustegevus)							
10 01 05 01 (otsene teadustegevus)							
• Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad)⁵⁵							
XX 01 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)							
XX 01 02 02 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud ja noored eksperdid delegatsioonides)							
XX 01 04 yy⁵⁶	– peakorteris ⁵⁷						
	– delegatsioonides						
XX 01 05 02 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud kaudse teadustegevuse valdkonnas)							
10 01 05 02 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud otsese teadustegevuse							

⁵⁵ AC – lepingulised töötajad; AL – kohalikud töötajad; END – riikide lähetatud eksperdid; INT – renditööjõud; JPD – noored eksperdid delegatsioonides.

⁵⁶ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

⁵⁷ Peamiselt struktuurifondid, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ja Euroopa Kalandusfond (EFF).

valdkonnas)							
Muu eelarverida (täpsustage)							
KOKKU							

XX osutab asjaomasele poliitikavaldkonnale või eelarvejaotisele.

Ettepanek ei nõua täiendavaid inimressursse peadirektoraadis. Selle rakendamist ja järelevalvet teostavad energeetika peadirektoraadis juba TEN-E poliitikaga seotud töötajad.

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate ümberpaigutamise teel peadirektoraadi siseselt. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevaid eelarvepiiranguid.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	
Koosseisuvälised töötajad	

V lisa punktis 3 tuleks esitada täistööajale taandatud töötajate kulude arvutamise meetodi kirjeldus.

3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

- Ettepanek/algatus on kooskõlas kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga.
- Ettepanekuga/algatusega kaasneb mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi ümberplaneerimine.

Selgitage ümberplaneerimist, osutades asjaomastele eelarveridadele ja summadele.

ei kohaldata

- Ettepanek/algatus eeldab paindlikkusinstrumendi kohaldamist või mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamist⁵⁸.

Selgitage vajalikku toimingut, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele.

ei kohaldata

3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus

- Ettepanek/algatus ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist.
- Ettepanek/algatus hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta N	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vrd punkt 1.6)			Kokku
Täpsustage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

⁵⁸ Vt nõukogu määruse (liit, Euratom) nr 1311/2013 (millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020) artiklid 11 ja 17.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele.
- Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - omavahenditele
 - mitmesugustele tuludele
 - palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida:	Jooksva aasta eelarves kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ⁵⁹					Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vrd punkt 1.6)		
		Aasta N	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3				
Artikkel									

Mitmesuguste sihtotstarbeliste tulude puhul täpsustage, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

Täpsustage tuludele avaldatava mõju arvutusmeetod.

⁵⁹ Traditsiooniliste omavahendite (tolli- ja suhkrumaksud) korral peab olema märgitud netosumma, s.t brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.